

Szabó József:

Tiszta Amerika

5000 mérföld a nyugati partvidéken

1996.

Gyermekeimnek, akik majd ismét felfedezik az új világot.

Előszó

1996 nyarán hosszas előkészítő munka után öt hetet, közel egy fél nyári szemesztert tölthettem el a California Polytechnic State University Üzleti Iskolájában. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem három oktatója - közöttük én is - és öt hallgatója kapott meghívást San Luis Obispo, a California State University-nek ebbe a campus-ába, ahol a mezőgazdasági, műszaki, üzleti és művészeti szakokon közel tizenhétezer hallgató készül a jövőre. A város nem túl nagy, közel negyvenötezer lakosú és majdnem félúton helyezkedik el Los Angeles és San Francisco között, 20 mérföldnyire /1 mérföld=1,61 km/ az Csendes Óceán partjától. Amerikáról, az ottani életről és élményeimről szól ez a szubjektív beszámoló. Tudom, hogy öt hét kevés az igazi "amerikai" élet megismeréséhez, valamennyire mégis bepillantást nyertem egy másik ország mindennapjaiba és így segíthetek azoknak akik ide készülnek, vagy csupán reálisabb képet szeretnének kapni az Amerikai Egyesült Államokról vagy legalábbis annak nyugati partvidékéről. Az egyetemi tanulmányok mellett a hétvégeken utazhattunk, végigjártuk a környék legjelentősebb idegenforgalmi látványosságait, nevezetességeit. Tapasztalhattuk az önfenntartás itteni megoldásait, különféle társadalmi csoportokkal találkozhattunk, megismerhettük életüket, véleményüket a jelenkor vezető nagyhatalmának belső viszonyairól, az előnyökről, az egyes emberek lehetőségeiről és az ellentmondásokról.

Nem könnyű Amerikáról írni, hiszen az emberekben oly sokféle elképzelés él erről az országról és oly sok féligazságot hallhatunk a rádióból, a televízióból és a sajtóból. Hollywood rózsaszín álomvilága még tovább torzítja ezt az amúgy sem

tiszta képet. Egy biztos: tudomásul kell venni, hogy Amerika egy másik kontinens, más emberekkel, más szokásokkal és más életstílussal. Ez még akkor is igaz, ha a többség Európából került oda valamikor a közeli és távoli múltban. Amit a médiában próbálnak sugallni erről a különös, gazdasági, művészeti és politikai szempontból annyira meghatározó térségről, annak többsége sajnos egyszerűen nem igaz vagy a valóság - néha tudatos, néha álszent - elferdítése. Talán azért, mert Amerika messze van, nehéz az információk ellenőrzése, vagy talán éppen azért, mert ha valaki Amerikára hivatkozik, akkor sokkal jobban elhisznek neki mindent.

Az alábbiakban az eseményeket időrendbe szedve összefoglalok minden jót és rosszat, ami talán az Olvasót is közelebb viszi ehhez az annyira áhított, milliók által annyiszor áldott és megátkozott világhoz, az ígéret földjéhez, ahol oly sok magyar jutott igazi sikerhez és ahol nem kevesen még ma is az óhazára gondolva megkeseredetten tengetik napjaikat.

Amerika Európából

Először egy mini áttekintés Amerikáról. Azonnal szembetűnik az első különbség, amelyet mindenki tud, de számunkra nem is olyan könnyen érthető. Az Egyesült Államok esetében ugyanis nem egy országról van szó, hanem 50 teljes jogú állam szövetségéről. Minden egyes állam saját törvényhozással rendelkezik, ami azt is jelenti, hogy ami az egyik helyen elfogadott az a másik helyen akár büntethető is lehet. Ennek megfelelően azt már talán mondanom sem kell, hogy az adózás is eltérő. A termékek után mindenütt még külön adót fizet a vásárló, tehát semmi sem annyiba kerül, mint amennyi az árcédulán szerepel. A forgalmi adó a szövetségi, az állami és a helyi adóból tevődik össze és mértéke államonként más és más. Az adózás rendszere teljesen eltér a hazaitól, nem a megszerzett jövedelmet terheli elsősorban hanem a pénz elköltését. Így a fekete gazdaság sem okoz akkora problémát, mert bárhonnan is származik valakinek a bevétele azt előbb-utóbb el fogja költeni, ebben a fázisban pedig már jól adóztatható. Az adóhatóságok feladata a bevallott ingatlanok, anyagi javak mennyiségének és minőségének valamint a bevallásban szereplő adatok és az életvitel összhangjának ellenőrzése, ami lényegesen kisebb apparátust igényel, egyszerűbb és kevésbé zaklatja a becsületes állampolgárokat.

Az Egyesült Államok törvényhozásának épülete a Capitólium, amelynek kicsinyített mása szinte minden szövetséges államban megtalálható, ezekben folyik a helyi törvények megalkotása. A bírósági eljárások során nagyon komolyan veszik az ártatlanság vélelmezését, azaz addig még a tetten ért gyilkos sem tekinthető bűnösnek, amíg azt egyértelműen rá nem bizonyítják. Szintén fontosnak tartják az

egyedek jogait, tehát a szabad emberekét ugyanúgy, mint a letartóztatottakat vagy az elítélteket. Érdemes megjegyezni, hogy itt még az állatoknak (természetesen elsősorban az emberekhez közel állóknak) is vannak jogaik, például gazdájuk után akár örökölhetnek is. Nem egy olyan alapítvány működik, amelyik a gazdaggá vált háziállatok megfelelő életviteléről gondoskodik.

A törvénykezés alapja a szokás jog, a precedens rendszer, ami teljesen eltér az otthonitól. Az esküdtsek feladata a tények megismerése után annak kimondása, hogy a vádlott bűnös avagy ártatlan. Ha az ügyvéd fel akarja menteni védencét, akkor célszerű keresnie egy olyan hasonló ügyet, ahol a vádlottat az esküdtsek felmentette, ugyanis erre hivatkozva kérhet hasonló ítéletet. Jól látható tehát, hogy a törvények a közösség életét szabályozzák és segítik, a gazdaság változásával együtt ma is folyamatosan fejlődnek. A szövetségi kormány hatáskörét az alkotmány szabályozza, az összes többi ügyben viszont az egyes államok önállóan döntenek. Saját maguk szabályozzák a szociális juttatásokat, a sebességkorlátozást, az abortuszt, az alkoholfogyasztás módját és helyét, a jogosítványhoz jutás feltételeit. Például amíg Kaliforniában nem lehet közterületen szeszes italt fogyasztani, 21 éves kor alatt italt vásárolni és bárókba járni, addig ezt Nevadában már szabad. Arkansasban vasárnap egyáltalán nem engedélyezett az alkohol árusítása üzletekben, New Yorkban viszont ugyanez a tiltás csak hajnali 3-tól 13 óráig érvényes.

Az USA-ban 3043 megyei és 16666 városi önkormányzat működik, de ezenkívül több adott cél szerint létrehozott önkormányzat is létezik, pl. 14556 iskolai önkormányzat, vagy 33131 szakigazgatási önkormányzat. Ezekben a szervezetekben választott polgárok dolgoznak,

számuk meghaladja az 520 ezret ami azt jelenti, hogy minden ötszázadik lakosnak van ilyen tisztsége. Már ez is arra utal, hogy az öngazgatás, az állampolgárok beleszólási lehetősége saját életük irányításába elég magas szinten áll. A fent említetteken kívül az ország területén nagyon sok társadalmi szervezet, önkéntes biztosító társaság és adott cél érdekében szerveződött non-profit egyesület, alapítvány is tevékenykedik. Ezeken keresztül nyílik lehetőség a helyi és távolabbi problémák gyors és hatékony megoldására. Az átlag amerikai az ilyen jellegű szervezeteket igen fontosnak tartja, mivel nem szereti a kormányt, fél a hatalom centralizálódásától és növekedésétől. Éppen azért, hogy a kormány beavatkozását elkerüljék, inkább saját megoldási lehetőségeket keresnek. Félelmük nem egészen alaptalan, ezt mutatják a statisztikai adatok is. Míg 1929-ben a szövetségi kormányhoz befolyt pénzből 17%-ot a központi költségvetés, 23%-ot az államok és 60%-ot a helyi szervezetek döntései alapján költöttek el, addig az elmúlt évben már a szövetségi rész elérte a 66%-ot, az államoknak 18.5%, a helyi egységeknek pedig 15.5% maradt. Ezek a számok jól tükrözik a központosítási törekvéseket, amelyet a demokraták támogatnak, a republikánusok viszont pont a helyi érdekek sérülését látják benne. Az átlag amerikai hisz abban, hogy saját maga és a közvetlen környezetében lévő emberek mindent jól csinálnak, jellemző rá a magabiztosság, viszont fél a globális világtól, mert úgy gondolja, hogy az csak elviszi az általa befizetett adót. Nem véletlen, hogy legtöbbször szidják a pazarló központi kormányzatot, Washingtonot. Néha még az is előfordul, hogy egy közösség elbarikádozza magát, és nem ismeri el a kormányt. Az amerikaiak szabad polgárnak tartják magukat, akik bizonyos feladatok elvégzésére választanak képviselőket, vezetőket, hoznak létre hivatalokat és berzenkednek a szövetségi

kormányzat növekvő szerepvállalása ellen. Büszkék arra, hogy ők a világ vezető, legerősebb államának polgárai és ezt azzal is kifejezik, hogy az amerikai zászlót sokszor lakásaikra is kitűzik.

Fontos öntevékeny szervezet a klub, amelyből mindenütt igen sok található és ezeket a tagok saját forrásaikból tartják fenn. A klubon belüli munkavégzés elvárt és erkölcsi rangot jelent, fizetést nem is várnak érte. Egy-egy klub vezetőségi tagsága kimagasló megtiszteltetés, így sok a „pályázó”. Az öntevékeny szervezetek a társadalmi feszültségek levezetésében is nagy segítséget nyújtanak, szinte minden városban működik olyan egység, amelyben nyugdíjasok dolgoznak és munkájukkal, tanácsaikkal nyújtanak támogatást a gyermekes családoknak valamint kortársaiknak.

Az amerikai polgárok döntő többsége vallásosnak mondja magát, bár ezt sem szabad európai értelemben vizsgálunk. Itt nagyon sokféle gyülekezet, vallási alapú közösség és szekta létezik, egy részüket semmilyen történelminek tekinthető egyház nem ismeri el, sőt inkább kiátkozza. A legelterjedtebbek a protestáns vallásból kifejlődött irányzatok, de megtalálhatók a katolikus gyülekezetek is és ma már egyre nagyobb tömegeket vonz a mormon egyház bár az általuk elvárt életvitelt nem könnyű teljesíteni, hiszen semmilyen élvezeti cikket - alkoholt, drogot, cigarettát, kávé - nem fogyaszthatnak. Manapság a keleti filozófiák, irányzatok a divatosak, ezek közül a buddhizmus áll az első helyen. A vallások divatszerű betörése is mutatja, hogy az itt élőknek szükségük van Istenre, de a hozzá vezető út életük folyamán változik, könnyen térnek át az egyik vallásról a másikra és ezt senki sem rója fel nekik. Első pillantásra szokatlan a templomok, a gyülekezeti helyek építészeti megjelenése és elhelyezkedése a városokon belül. Előfordul, hogy a kínai városrészben találunk

katolikus templomot és közvetlenül mellette egy sztúpát (buddhista kegyeleti helyet) vagy más valláshoz tartozó épületet.

A mezőgazdasági termelés az Egyesült Államok középső részén, valamint Kaliforniában folyik, tipikus formája a farmer gazdaság, amelyben egy nagy család növénytermesztéssel, állattenyésztéssel és a termékek részleges vagy teljes feldolgozásával foglalkozik, ez biztosítja megélhetésüket. Az értékesítés a közeli városokban történik a hetente megrendezésre kerülő piacokon közvetlenül a fogyasztók felé vagy egyedi szerződések alapján a nagyáruházakban. A családi farmok száma az elmúlt években a statisztika szerint harmadára csökkent, mert a fiatalok többsége ma már elszigeteltsége és nehézsége miatt nem választja ezt az életformát. Ezzel együtt természetesen egyre inkább növekszik a gazdaságok mérete. Ma már egy farm átlagos nagysága meghaladja a 210 holdat, ám a szakértők szerint a modern gépeket, az új termelési módszereket és az értékesítési lehetőségeket figyelembe véve a gazdaságos üzem nagyság 600 hold lenne, ekkora területet kellene megművelni ahhoz, hogy egy közepes család gondtalanul megélhessen. A magyarországi, sok helyen igazán jól működő mezőgazdasági vállalkozások, tsz-ek szétverése előtt a fennkölt szónoki hivatkozások helyett talán nem ártott volna tényleg szétnézni Amerikában a téves képzetek, rózsaszín idillikus farmer álmok helyett.

Az ipari termelésről nem sokat kívánok szólni, a gazdasági folyóiratokban naprakész információk jelennek meg erről a területről. Talán inkább a háttéréről célszerű megemlékezni. Az üzleti siker Amerikában is mindig valamilyen nagyszerű elképzelésből bontakozik ki. Azt érdemes kiemelni, hogy akinek itt egy ötlete születik, az talál hozzá segítséget, és meg is valósíthatja azt. Sokan szakosodnak arra, hogy

megkeressék azokat az embereket, akiknek zseniális gondolataik vannak, de nem tudják ezt piacképes terméké tovább fejleszteni. A vállalkozások története bizonyítja, hogy a legtöbb ma már neves cég ilyen egyszerű ötletből, az erre alakult kisvállalkozásból indult. A mai ipari szerkezetre jellemző, hogy a termelés már nem a nagyüzemekben folyik, egyre többen térnek át a kisüzemi automatizált beszállítói rendszerre. Ezzel együtt a vállalkozások száma az utóbbi időben folyamatosan növekvő tendenciát mutat. Az amerikaiak vallják, hogy egy munkahelyen öt évnél többet nem szabad eltölteni, az egészséges kreativitás fenntartása megköveteli a váltásokat. Nem lepődik meg senki, ha egy rádiós kolléga egyszer csak ingatlanügynökként vagy autó kereskedőként tűnik fel. Ez az élet velejárója és mindenki úgy valósítja meg magát, ahogyan tudja, ahogyan azt a saját maga számára a legjobban elfogadhatónak tartja. Ennek megfelelően az amerikai polgár mindig sikeres, mert mindig éppen valami felé halad. Nem a múlton rágódik, hiszen tudatában van annak, hogy a múltat nem lehet megváltoztatni, tehát a jövő felé tekint és érdekeinek megfelelően cselekszik. Kényelmesen, nem sokat és nem gyorsan dolgozva, de mindig a jövőt építi. Ez lehet az első és legfontosabb, amit meg kellene tanulnunk tőlük.

Érdemes néhány szót szólni célállomásunkról Kaliforniáról, melynek kiegészítő neve The Golden State (az aranyállam). Nem véletlen az a név, amely minden autó rendszámabláján is olvasható. Utal az itt felfedezett aranyra, az élet könnyedségére, az állandó napsütésre és a hihetetlen ütemű fejlődésre. Kalifornia 1850. szeptember 9-én, 31. államként csatlakozott a szövetséghez, területe csaknem 157 ezer négyzetmérföld, tehát több mint négyszer nagyobb Magyarországnál, fővárosa Sacramento. Ezen a nagy és különleges vidéken túl sok látnivaló van ahhoz, hogy egyszeri

felkeresés alkalmával minden érdekessége felderíthető legyen. Hat nemzeti park található itt, mindegyikben kanyonok, gigantikus vörösfenyők és kihunytt vulkánok sokasága. A világ egyik leglátványosabb útszakasza az egyes számú, az óceán partján vezet végig érintve a történelmi spanyol missziókat. Meglátogathatók a világhírre szert tett nagyvárosok mint Los Angeles, San Diego, San Francisco, Ventura és itt épült fel a modern tudomány, a számítástechnika egyik fellegvára is. Ennek alapján nevezik Kalifornia északi részét Szilícium Völgynek.

Beléphetünk?!

A szabad állam maximálisan védi a nehezen kivívt szabadságát. A legtöbb személynek, aki belépésért folyamodik az Egyesült Államokba érvényes vízummal kell rendelkeznie, amely lehet bevándorló, vagy nem-bevándorló. Ez utóbbi közül a legismertebb a látogató vízum, amelyre olyan személyeknek van szüksége - többek között nekünk is -, akik ideiglenesen üzleti célból, turistaként, rokoni, baráti vagy hasonló látogatásra kívánnak az országba beutazni. Ezen kívül természetesen más jellegű nem-bevándorló vízumkategóriák is léteznek. 3.000 Ft-ért, megfelelő papírok és tiszta előélet után, rövid utána járással (1-2 hónap) megszerezhető az amerikai látogató vízum, amely ugyan az elmúlt év óta tíz évre szól, de a kapott meghívóval csak egyszer lehet belépni az országba. Mindenkinek, aki látogató vízumot kíván szerezni igazolni kell, hogy a kinttartózkodás idejére rendelkezik a létfenntartásához az amerikai normák szerint elvárt pénzmennyiséggel. Kivételt ez alól csak abban az esetben lehetséges, ha a meghívó fél magára vállalja az ellátás és a szállás költségeit, de ekkor ki kell derülnie a meghívó levélből, hogy az amerikai polgár miért is vállal ekkora terhet

(családi kötődés, hosszabb idejű baráti kapcsolat). Egyértelműen bizonyítani kell azt is, hogy az illető valamikor a közeli jövőben, belátható időn belül (maximum egy év) vissza szándékozik térni az otthonába. Ehhez szükséges a repülőjegy foglalás, a megfelelő anyagi háttér és a munkahely, melynek nyilatkozatát célszerű csatolni a kérelemhez (bár nem kötelező). Jó tudni, hogy a nem-bevándorló vízumot kizárólag csak abból a célból lehet felhasználni, amelyre eredetileg kiállították. A látogató vízum semmilyen munkavállalásra nem jogosít és az illegális munkavégzés azonnali kitoloncolással jár, amely után igen sokáig nem léphet a „bűnös” a csodák földjére. A vízum továbbá nem jelent biztosítékot az Egyesült Államokba történő belépésre. Az Amerikai Bevándorlási Hivatal minden indoklás nélkül, érvényes vízum birtokában is visszaküldhet bárkit a határról. Ez ellen csak a hazatérés után a nagykövetségen lehet fellebbezni, de kártérítési igényre a beadvány nem jogosít. Azt sem árt tudni, hogy akit visszaküldtek és nem kér jogorvoslatot, az két évig semmilyen vízumot nem kaphat ide. Ha viszont sikerült bejutnunk az országba átutazhatunk akár Mexikóba is de ehhez mindig magunkkal kell vinni az állampolgárságot igazoló papírokat és célszerű egyéb okmányainkat is betenni a levéltárcába. A belépéshez igazolvány szükséges, amely a határon váltható meg 10 dollárért és érdemes arra figyelni, hogy a gépjármű biztosítások Mexikóra nem érvényesek. Ha ragaszkodunk az autónkhoz, és nem félünk a lopástól, akkor megpróbálhatjuk a biztosítás nélküli átjutást, de ez a végén elég borsos összegbe kerülhet a bekövetkező károk (lopás, szándékos rongálás) és a balesetek miatt. Az is igaz, hogy a külön biztosítás sem olcsó mulattság, így igazán gyalog vagy busszal javasolt az átjutás. A növényi és állati eredetű termékek átvitele mindegyik irányban

szigorú korlátozások alá esik és vámmentesen csak 400 dollár értékű áru hozható át a határon.

Amennyiben valakinek sikerül a csodával határos módon zöld kártyához jutnia, annak már lehetősége nyílik a legális keretek közötti munkavégzésre, de csak tíz évig. Miért mondom azt, hogy ez majdnem egyenlő a csodával? Azért, mert a kártya megszerzése abszolút a szerencsén múlik. Minden év tavaszán jelentkezhetnek a kijutni szándékozók a követségeken vagy az adminisztrációt intéző amerikai irodákban, ahol adataikat számítógépen rögzítik. Májusban történik a húzás, ekkor választják ki véletlenszerűen azt a 15 ezer embert, aki indulhat. A szabályok előírják a felsőfokú végzettséget és a két év munkaviszonyt valamint azt, hogy a kiértékelést követően nagyon rövid időn belül el kell utazni a kiválasztott helyre. Aki késlekedik attól megvonják a kedvezményt. A nyertes magával viheti feleségét (már ha akarja!) és gyermekeit. Jó tudni, hogy ebben az esetben is csak egyszeri belépésről lehet szó, előfordulhat az is, hogy igen hosszú ideig nem is látogathat haza a szerencsés vállalkozó szellemű jelentkező. Az eltöltött, ledolgozott, sikeres vagy sikertelen tíz év után újabb kérelmet kell beadni, aminek a végeredménye nem mindig kedvező. Ezek a szigorú megkötések az állam polgárait védik, arra hivatottak, hogy segítsék a gazdaság fejlődését, megőrizték a munkanélküliség 2% alatti szintjét és segítsék az életszínvonal állandó növekedését.

Még a legszigorúbb kontroll ellenére is évente több tízezer illegális bevándorló érkezik, elsősorban Mexikóból. Sorsuk ismeretlen, hiszen személyi iratok és megélhetési források nélkül többségük az alvilágban köt ki, többnyire a kábítószer és a prostitúció lesz a megélhetési forrásuk.

Repülünk!

Indulás előtt alaposan körül kell nézni a repülőjegy piacon, mert ma már nemcsak a MALÉV-nél juthatunk jegyhez. A keresést viszont időben kell kezdeni, mert az olcsóbb helyekre három-négy hónapot is várni kell. Márciusban beadott júniusra szóló igényünkre a számítógép azonnal kiírta, hogy nincs hely. Az utazási irodánál megnyugtattak minket, hogy ez nem olyan nagy baj, mert később felszabadulhatnak jegyek és így semmi sem fogja akadályozni a megfelelő időben történő utazásunkat. Tanácsukra több légitársaságnál is kértünk foglalást. Május végén viszont még mindig nem volt biztos helyünk, egyre jobban aggódtunk, de ezúttal az iroda tapasztalt munkatársainak lett igazuk, közvetlenül az indulás előtt legalább három légitársaság jelezte, hogy velük utazhatunk. Most már az ár, a kényelem és a biztonság volt a döntő, ezek alapján a Swiss Air-t választottuk. Itt kell megjegyezni, hogy a hazai légitársaság árai az általunk vásároltnál legalább 25 százalékkal voltak magasabbak ugyanarra a járatra úgy, hogy számunkra még 10 százalék speciális kedvezményt is nyújtottak! Érdemes arra is figyelni, hogy melyik légitársaságnál mikor kezdődik a nyári szezon, mert ettől a dátumtól számítva az árak akár 40 százalékot is ugorhatnak felfelé.

Június 14-én reggel, a téli szezon utolsó napján indultunk útnak egy kisebb, közel száz férőhelyes Boeing 737 típusú géppel Zürichbe, ahonnan délután startolt a több mint 250 személyes Airbus. Ez aztán a gép! Összehasonlíthatuk a repülőtéren a kétszintes „púpos” Boeing 747-est és a mi gépünket és mondanom sem kell, ez utóbbi látszott nagyobbak. Egy-egy sorban 9 világoskék csíkos plüss huzattal borított ülés volt, 4 középen, 3 az egyik ablak mellett, 2 a másik oldalon. Az ülések kényelmesebbeknek tűntek a szokottnál, mindenkit várt a

könnyű takaró és a kispárna. Az első osztályon már teljesen fektethető luxusfotelek terpeszkedtek kis asztalkákkal, telefonnal és minden egyéb kényelmi felszereléssel. Az ár viszont 5-8-szor volt magasabb a turista osztályon ülőkéhez képest.

A csomagokat sikeresen elhelyeztük a fejünk feletti zárható tartórekeszben, bekapcsoltuk az öveket és már meg is jelent a tv képernyőjén az útvonal és a várható érkezési idő. Folyamatos tájékoztatást kaptunk az egész út során a külső hőmérsékletről, a magasságról, a sebességről és a térképen mindig láthattuk a pillanatnyi helyzetünket. A környéken található nevezetességekre pilótánk hívta fel figyelmünket. Az út során unaloműzőként megnézhattunk még két mozifilmet és néhány ismeretterjesztő filmet is. Hogy a szomszédainkat ne zavarjuk előre csomagolt, sterilizált fejhallgatót kaptunk. Ezen keresztül három nyelven angolul, németül és franciául hallgathattuk a tv-t vagy tetszés szerint a 14 különböző stílusú zenei csatorna egyikét. Felszállás után azonnal hozták az italokat és a vacsorát, majd a későbbiekben is mindig elláttak bennünket üdítővel, sörrel, borral és szendviccsel. Sajnos a gép hátsó sorai dohányzók voltak és a szellőzés ellenére mindent átjárt a füst. Az izgalmak miatt aludni szinte senkinek sem volt kedve, pedig tudtuk, hogy több mint 11 órás út vár ránk. Az első egy-két óra még kellemesen telt, lekötött bennünket a film, de utána már egyre nehezebben viseltük a most már nem is olyan tágas és nem is annyira kényelmes ülést, az állandó szűk helyen kucorgás fáradalmait és fájdalmait. Az ember hiába próbált bármilyen pozíciót felvenni - néhányan még fejfelé is kísérleteztek - tagjaink elzsibbadtak és fájtak, a lábunk teljesen bedagadt. Sétálgatásra nem sok lehetőségünk volt, hiszen a kevés helyen mindig éppen útjában voltunk valakinek. A hőeloszlás egyenetlenségei miatt a lábszárunk fázott, felül viszont a hőségtől vörösödött a fejünk. A repülőút

viszonylag gyors, de nagy tűrőképességet igényel, a hosszabb távra, az interkontinentális járatokra lelkileg is fel kell készülni, nem mindenki bírja el a már korántsem olyan nagy fülke bezártságát. Még az sem feledtette a kényelmetlenséget és a tehetetlenség érzését, hogy a derült időben láthattuk Grönlandot, Salt Lake City-t - a mormonok fővárosát - és Las Vegas-t, megcsodálhattuk a Sziklás Hegység havas csúcsait, valamint a sivatagok vöröslő homokját.

Több mint 11 óra repülés után kialvatlan szemmel, törődött testtel készülődhattunk a leszálláshoz. Az utaskísérők forró törölközőt osztottak szét, amivel felfrissítettük magunkat. A képernyőn láthattuk a helyi időt, az időjárási viszonyokat, a csatlakozó járatokat és a beléptetés sorrendjét hozzáfűzött angol, német és francia nyelvű magyarázatokkal. Az időeltolódás ellenére szinte egyáltalán nem éreztük fáradtnak magunkat, bár ehhez biztos az érkezés izgalma is hozzájárult. Előkészítettük az útleveleket, az előre kitöltött formanyomtatványt és izgatottan vártuk a földet érést. Az ablakból láttuk a házakat, az utakat és a mögöttünk szintén leszállni készülő gépeket. A Los Angeles-i repülőtér a világ egyik leghatalmasabb légikikötője, ahol a gépek percenként követik egymást több kifutópályán, érkezésünkkor éppen négy működött. Leszálláskor gyönyörű panoráma tárult elénk, hátunk mögött a Sziklás Hegység lábai, előttünk az óceán és mellettünk a felhőkarcolók, amelyek itt tényleg az alacsonyan szálló felhőket is áttörik. A kis villák szinte mindegyikében csillogott a kékeszöld víz a különböző formájú medencékben, az utak pókhálóin szaladtak a színes autóhangyák kiismerhetetlen összevisszaságban. A repülőtér nagyságát jelezte az is, hogy a földet érés után még tíz percig gurult a gép a helyére, eközben áthaladtunk egy többsávos autópálya fölött és a légitársaságok szerint elosztott légikikötő egységek mellett. Így már tényleg

hihető, hogy a világ egyik legforgalmasabb és legnagyobb repülőterére érkeztünk. A kiszállás után hosszú labirintuson keresztül jutottunk az első ellenőrzési ponthoz. Itt egy kutyás járőr mellett kellett mindenkinek elvonulnia, így ellenőrizték, hogy van-e valakinél kábítószer. A kutyus egyik társunkhoz közelebb húzódott, őt azonnal kiemelték és udvariasan de határozottan megmotozták, alaposan megvizsgálták a poggyászát is. Miután nem találtak nála semmi érdekeset tovább engedték. Szerencsére nekünk semmilyen problémánk nem volt, minden gond nélkül jutottunk át a Bevándorlási Hivatal tisztviselőjén. Ehhez nem árt azért némi angol nyelvtudás - minimális angol nyelvismeret nélkül igen nehéz dolga lesz annak, aki egyénileg ide akar utazni akár turistaként is -, mert az utazás céljáról, a kinttartózkodás időtartamáról és helyszínéről a bevándorlási tisztségviselők érdeklődhetnek, sőt ezeket az adatokat angol nyelven, az un. érkezés-indulás nyomtatványon előzőleg már fel is kellett tüntetni. A fentiek ellenére egyik utastársunk, aki kiírta jelvényére angolul, hogy csak magyar nyelven tud kommunikálni minden további nélkül bejutott. A kitöltött és átadott formanyomtatvány egyik részét a Bevándorlási Hivatal őrzi meg, míg a másik részét becsatolják a látogató útlevelébe, amit az ország elhagyása előtt vesznek ki. A vízum az érvényességi időn belül nem jelöli, hogy mennyi ideig lehet az Egyesült Államokban tartózkodni, ennek időtartamát belépéskor a bevándorlási tisztségviselő határozza meg. Azt a nem-bevándorlót, aki az engedélyezett tartózkodási időn túl az országban marad, kiutasítják. Ez azt jelenti, hogy az illetőnek saját költségén el kell hagynia az országot és vissza kell térnie hazájába. Amennyiben nincsen pénze, akkor vagy a tranzit reptéren tengetheti élete hátralévő részét minden megélhetési lehetőség nélkül, vagy a legközelebbi olyan járatra ültetik fel, ami elviszi egy országba,

ahová nem kell vízum. Előfordulhat, hogy ez nagyon messze esik a szabálysértő hazájától, de ezzel a hivatal nem mindig törődik. A Bevándorlási Hivatalon való átjutás után következett a vámellenőrzés. Ebben az esetben is írásban kellett nyilatkozni arról, hogy a megengedett értékhatáron felül van-e elvámolnivalója a belépőnek. Különösen nagy hangsúlyt helyeznek a mezőgazdasági termékek ellenőrzésére, ezzel is védve magukat a különféle fertőzésektől. Szigorúan tilos az élő és vágott virágok, a gyümölcsök és a húskészítmények bevitele, ezen túl az alkoholtartalmú italok is korlátozás alá esnek. Itt Magyarországon talán most értjük meg ennek az első pillantásra túlságosan szigorúnak tűnő szabályozásnak a jelentőségét, amikor annyi gyümölcsfa esik áldozatul az új betegségeknek és egyre több, az állatállományt sújtó járványnak lehetünk tanúi.

Úton San Luis Obispo felé

A repülőgépről még egész logikusnak látszott Los Angeles elosztása, de lent a nyüzsgésben igen elveszettnek éreztük magunkat. Több mint tizenegy órás repülőút és a hosszadalmas beléptetés után most már fáradtan indultunk el bérautót keresni. A repülőtér érkezési oldalán az utasokat a város különböző területeire elszállító taxik, a különféle szállodák és gépkocsi kölcsönzők kisbuszai szinte percenként követték egymást. Az utasoknak csak ki kell választaniuk a számukra legmegfelelőbbet és leinteni a kisbuszokat. A szállodai buszok többségén az ár is szerepelt, de azért ezt az összeget nem feltétlenül kell elhinni, hiszen ha már elment valaki a választott motelbe, 2-3 dollár különbségért nem fog visszafordulni, különösen ha visszafelé már nem viszi el a szálloda járműve. Ha nem foglaltunk előre szállást vagy bérkocsit akkor a telefonos és

számítógépes információs rendszerek segítségével tájékozódhatunk. A szolgáltatók ingyenesen felhívhatók és pár percen belül érkezik is a busz, hogy a kívánt helyre szállítsa az utast. /Ez azt is jelenti, hogy nem feltétlenül kell foglalással rendelkezniünk, de főszezonban ajánlatos ezt előre megtenni./ Pár perces keresgélés és telefonbeszélgetés után mi is választottunk egy céget, a Thrifty-t, amely az egyik legolcsóbb, de még színvonalas szolgáltatást nyújtó autókölcsönző vállalkozás. A bérlet igen egyszerűen történik, de arra érdemes figyelni, hogy a biztosítás összege - ha az ember mindegyik fajtát meg akarja kötni - meghaladhatja a heti kölcsönzési díjat is és ez a számolt és nehezen keresett pénzzel érkező magyar turista számára igen kellemetlen lehet. Hát még ha azt is figyelembe vesszük, hogy 21 és 24 éves kor közötti vezetők napi további 20 dollárt is kell fizetni, mivel a legtöbb balesetért a statisztikai felmérések alapján ez a korosztály a felelős. Ezzel együtt nyugodtan mondható, hogy a gépkocsi bérlete fele annyiba kerül, mint Európában. Tény viszont, hogy ha valaki legalább két hónapra érkezik ide jobban jár, ha vásárol egy régebbi járművet, mert ez bizony lényegesen olcsóbb lehet. Másfél havi bérleti díjért, 1500 dollárért már tökéletes esztétikai és műszaki állapotban levő autót vehető, de lehet olyan kereskedést is találni, ahol a megvásárolt gépkocsit elutazáskor készpénzért vissza is vásárolják. A kondíciókat azért jó előre tisztázni, hiszen az elutazás előtti pillanatot a kereskedő is kihasználhatja igen nyomott árakkal. Találkoztunk olyan esettel is, amikor egyik honfitársunk megvásárolt egy autót, amelyet 3 hónap múltán ugyanannyiért tudott eladni, így a gépkocsi a benzinköltségen kívül semmibe sem került neki. Ha mindezeket a kiegészítő részleteket is nézzük, már korántsem biztos, hogy a legolcsóbb lesz számunkra a legmegfelelőbb megoldás. Amerikában meg

kell szokni, hogy ha valamihez hozzá akarunk jutni, annak számtalan lehetséges módja van és az ezekhez kapcsolódó költségek akár nagyságrendekkel is eltérhetnek egymástól.

Az iroda munkatársa igyekezett meggyőzni bennünket, hogy ne a kisebb kategóriájú kocsit válasszuk, mert annak nem elég erős a motorja, a légkondicionáló sem olyan hatékony és a négyajtós változat egyébként is sokkal kényelmesebb. A legkisebb autó itt a Geo Metro, a Suzuki Swift helyi változata, vagy a Ford 1000 köbcentis kocsija. Mint utóbb kiderült, ezek is légkondicionáltak és automata váltósak. A következő kategória a Chrysler Neon, kicsit nagyobb a karosszériája és erősebb a motorja. Jellemzői alapján a Magyarországon futó nagyobb autók közé tartozik, a kisebb Mercedesekkel is felveszi a versenyt. Létezik ennél magasabb kategória is, pl. a Ford Taurus, vagy a Dodge néhány változata, de ezeket csak a tehetősebbek választják. Nekünk egy Neont javasoltak és később kiderült, hogy éppen akkor nem is volt más kocsijuk. Ha ezt előbb is tudtuk volna, akkor ki kellett volna tartanunk az általunk előre lefoglalt alacsonyabb kategóriájú autó mellett. A cég üzletpolitikája szerint ugyanis ha nem tudják az igényelt kocsit biztosítani, akkor ugyanazon az áron kell adniuk a magasabb kategóriájú járművet. Végül is nem csaptak be bennünket, csak rábeszéltek egy számunkra előnyösnek feltüntetett bérlésre, ami a cég számára volt igazán hasznos. Ez is mutatja, hogy a blöffölés sokszor az üzlet szerves része és hozzátartozik a vállalkozáshoz.

Nem egészen fél óra múlva a papírok gyors és udvarias elintézése után már a szinte új, divatos lilásszürke Chrysler Neon kormányát fogtam, hallgattam a zenét és élveztem a légkondicionálóból áradó kellemesen hűvös levegőt.

A közlekedés a teljesen telített kétszer hat sáv és a többszintes autópálya kereszteződések ellenére viszonylag

egyszerű, bár első pillantásra megdöbbenő. Az amerikaiak többsége igen előzékeny és segítőkész, de sokat jelent az automata sebességváltó és a tempomat is, aminek a segítségével a beállított sebességgel lehet haladni anélkül, hogy nyomnánk a gázpedált. Az elején még szokatlan volt, hogy a sebességet MPH-ban (MPH = mérföld/óra, 10 MPH = 16.1 Km/h), a távolságot mérföldben és az üzemanyagot gallonban (1 gallon=4,543 liter) mérik, de ezt is meg lehet szokni. Mint azt is, hogy a kocsik többsége nem megy és nem is tud 70 MPH-nál gyorsabban gurulni, legfeljebb csak akkor, ha nagyon erősen nyomjuk a gázpedált. Ez ugyan első hallásra meglepő lehet, de pontosan a biztonság miatt a kocsik nagy részét így állítják be. Azt viszont nem szabad elfelejteni, hogy ezek az autók nagyon erősek és nagyon jól gyorsulnak. Ez különösen fontos a meredek lejtőkön és a tilos jelzések utáni elindulásnál.

A fáradtság ellenére könnyen lehetett előre jutni, amire szükség is volt, hiszen a célig, San Luis Obispo-ig még 230 mérföld volt hátra, ami több, mint három órás vezetést jelentett csodálatos utakon, a hegyek lábánál bólogató olajszivattyúk, a kivilágított finomítók mellett vagy a csillogó víztükrű óceán partján.

Este 11 órakor gördültünk be a lefoglalt apartman parkolójába. Felvettük a kulcsot a menedzsertől és megtekintettük új otthonunkat. Itt érdemes elidőzni egy kicsit, mert ez a szálláslehetőség Magyarországon nem nagyon ismert, bár hasonlóval a magyar turisták találkozhatnak Olaszországban. Ez viszont mégis egészen más. A kétszintes fából készült épületben a lakrész kb. 50 négyzetméter, melynek majdnem felét foglalja el a szőnyegpadlóval borított nappali, ahol a fotel, a kanapé, a hintaszék, az étkezősarok és a nélkülözhetetlen színes tv van. A konyhában sok a szekrény, jól el lehet rakni mindent. A hűtőszekrény legalább 300 literes és a fagyasztó is 100 liter

körül térfogatú. A mosogatóhoz kapcsolódó hulladék daráló, az alapfelszerelések közé tartozik a mikrohullámú sütő, a páraelszívó, az edények és az egyéb kiegészítők. A fürdőszobában csak egy mosdó és egy kis ülőkáddal egybeépített zuhanyozó, valamint a szokásos amerikai stílusú vízzel állandóan feltöltött WC van. A hálószoba tartozéka a két gördíthető ágy, a faltól falig szekrény elhúzható ajtókkal, az éjjeli lámpa és a rádió. A fűtés elektromos, teljesen rejtett, padlóba és falba épített, egy kis forgatógombos termosztáttal szabályozható. A napfényes Kaliforniában meglepetésünkre néhány éjszaka szükség is volt arra, hogy emeljük a hőmérsékletet! A legfurcsábbak az ablakok, amelyek hosszában és keresztben is díszlécekkel osztottak és nem befelé nyíló szárnyakkal készülnek, hanem felfelé vagy lefelé húzhatók. Ez az ötletes módszer segíti a tér jobb, gazdaságosabb kihasználását. A lezárt ablakok elég jól szigetelnek, erős szélben sem érződött bent a levegő mozgása. A függönyök nem tartoznak a lakás felszereléséhez még a díszítés szintjén sem, legfeljebb relaxát és szalagfüggönnyt használnak, de ezek feladata sokkal inkább az árnyékolás és nem a belátás megakadályozása. Gyalog úgysem sétál senki, a száguldó autóból pedig amúgy sem lehet a szobákba látni. Ha véletlenül mégis leskelődni támadna valakinek kedve, azt úgyis hamar fülön csípi a rendőrök.

Összességében tehát minden megtalálható itt, ami a kellemes élethez szükséges lehet. Nem szabad megfeledkezni még a kerti grill sütőkről és a fűtött úszómedencéről sem. Érdekes az árakat is megemlíteni, ez az apartman egy hónapra 800 dollárba került, de ugyanilyen színvonalút találhatunk olcsóbban és drágábban is. Az ár a városon belüli elhelyezkedéstől, a menedzsmenttől, a cég üzletpolitikájától, a környezettől és az időjárástól is függ. Ez utóbbira különösen fontos figyelni, mert itt a mikroklíma akár

kilométerenként is változhat, az egyik helyen soha nincs még pára sem, de néhány száz méterrel arrébb állandóan nedves a növényzet.

San Luis Obispo

A város nem túl nagy, neve mégis ismert egész Kaliforniában, mivel az állami egyetem egyik campusa itt működik. Emellett egyre fontosabb turisztikai célállomássá is vált az utóbbi időben, ám ez szorosan összefügg a benzin árának emelkedésével, ami az elmúlt évben elérte a 30%-ot. Takarékosági okokból sokan választják a közelben húzódó partszakaszt a délebbi neves üdülők helyett. Az óceán itt sem hidegebb és a homokos part ugyanolyan szórakozási lehetőségeket nyújt, sőt talán a környék még több kirándulásra ad lehetőséget. San Luis Obispoban minden megtalálható: egzotikus-, tropikus lokál, bár, zafírkék vizű fehér homokos tengerpart, középkort idéző kastély, szőlővel beültetett hegyoldal és párizsi stílusú kávéház. A városnak van saját repülőtere, a környező és távolabbi helyekről kényelmesen, gyorsan és olcsón juthat el ide a látogató. A turistákat kempingek, szállodák és apartmanok várják igen kedvező áron.

A település földrajzi elhelyezkedése igen furcsa. Egymásra hajló vulkánikus dombok között, a néhol sivatagot idéző völgyben épült a város ami miatt a további terjeszkedésre nem sok lehetősége van. Néhány kisebb dombra még felfelkapaszkodnak az ösvények a mexikói stílusú házak között, de a legtöbb magaslat megközelíthetetlen a meredek domboldalakon. A 60-70 fokos lejtők furcsa alakzatokká állnak össze, amelyeknek a környékbeliek neveket is adtak. Az egyik neves csoport a hét barát, a másik az oroszlán orom. Bár a város

növekedését a földrajzi korlátok szabják meg, a környező völgyekben a tengerpart felé újabb és újabb kis házcsoportok húzódnak. A jó közlekedés és a gépkocsipark miatt sokan választják a természet közeli kellemesebb életformát a város nyüzsgése helyett és ez nem akadályozza a munkavállalásukat sem.

Az éghajlat Obispoban és a környéken még kellemes, ami azt jelenti, hogy nincsen túl meleg és a csapadék mennyisége legalább az esős időszakban elfogadható. Néhány mérfölddel keletebbre már inkább sivatagi jellegű a táj, nem ritkán 35-40 fokos meleggel. Reggel legtöbbször ködös az idő, de még a délelőtti folyamán teljesen kitisztul az ég. A hőmérséklet ritkán emelkedik 30 fok fölé, az éjszakák viszont az óceáni áramlatok miatt kifejezetten hűvösek, még a legmelegebb nyári napokon is 10-12 fokosak. Nyáron 4-5 hónapon keresztül egyáltalán nincsen eső, ami a mezőgazdasági termelést nagyon megnehezíti, de néhány növény számára az állandó öntözés mellett kifejezetten kedvező a folyamatos napsütés. Nem véletlen, hogy a szőlőtermesztés ezen a környéken a legnagyobb és a déligyümölcsök ültetvényei szinte mindenütt zöldellnek. Külön érdemes megemlíteni a pisztáciát, ami szintén ebben a térségben fordul elő. A szárazságot érzékeltetik a barnára sült hegyoldalak, a fehérlő sziklák és a domboldalak fölött állandóan vibráló levegő is. A házak kertjeit az automatikus öntöző rendszer az időjárás függvényében reggelente folyamatosan ellátja megfelelő mennyiségű vízzel, így a városban mindenütt találunk viruló zöld területeket és virágokat.

Az itteni kellemes éghajlatot és a tavaszi üde zöld tájat az 1700-as években szerzetesek fedezték fel. A 21 kaliforniai misszió közül ez volt az ötödik, amit a spanyolok felépítettek. Az épület 1772-ben készült el a spanyol hódítók előtt a völgyön

átfolyó, tiszta vízű Szent Lajos patak mellett élt őslakos chumash indiánok által épített téglából. Az épület régebben a városka szélén volt, de a terjeszkedés, a centrum áthelyeződése miatt ma már a város szívében magasodik eredeti formájában és ma is fogadja a látogatókat. Az 1800-as években a missziós városka már vasútvonallal dicsekedhetett, fontos kereskedelmi útvonalnak számított és enne megfelelően egyre növekedett a távol-keleti, elsősorban a kínai betelepülők száma.

A századfordulóra megszorodtak a viktoriánus épületek, fellendült az építőanyag gyártás, az ipar és a mezőgazdaság. A fejlődéshez szorosan hozzátartozott a szakemberek képzése, így 1901-ben megalapították a California Polytechnic State University-t, melynek egyik legnagyobb egysége kezdte meg működését Obisoban. Az egyetemi oktatás beindítása vonzotta a fiatalokat, a város egyre jobban növekedett, sok új munkahely nyílt. Vállalkozók szakosodtak az egyetemi hallgatók ellátására és a képzett szakemberek közvetítésére. Mivel a tanulni vágyók a világ minden részéről érkeztek és érkeznek ma is, igen sok kultúra, vallás és irányzat tudott gyökeret verni. A kultúrák együttélését bizonyítják az egyes városrészekben lakó csoportok és a különféle fesztiválok, mint a Mozart Fesztivál vagy a Reneszánsz Fesztivál. Obispo nemcsak azért népszerű, mert közel van az óceánhoz és kellemes a klímája, hanem azért is mert a 101-es autópálya vonalán Santa Barbara és San Francisco között ez az egyetlen olyan történelminek tekinthető hely, amely valamelyest hasonlít az európai városokra. Van belvárosa kis üzletekkel, emeletes házakkal, keskeny utcákkal. A hangulata kellemes, sok az étterem, a világ szinte valamennyi konyhájának remekei megkóstolhatók, köztük a távol-keleti ízek is. Ezek a legolcsóbbak és a leglátogatottabbak közé tartoznak a különlegességek és az üvegfalon keresztül nyomon követhető

látványos elkészítés miatt. A gyorskezü szakácsok szinte pillanatok alatt varázsolnak az alapanyagokból fantasztikus ételkölteményeket. Többféle különleges menüt kínálnak és az egyik speciális szolgáltatásuk keretében 8 dollárért annyit ehet a vendég amennyit csak akar.

Az üzletek többsége este nyolcig tart nyitva, a nézelődést segítik a nagyobb gépkocsik számára is kényelmes parkolók, bár ezek nem ingyenesek. A város viszont gondoskodik polgáiról és az üzletmenetről, tudván, hogy ez utóbbi szorosan összefügg az önkormányzat anyagi helyzetével és a lakosság hangulatával. Emeletes parkolóházat építetett, ahol az első két óráért senkinek sem kell fizetnie, s ennyi idő elegendő a nézelődéshez és a kényelmes bevásárláshoz. Lám egy szép példa, amely mutatja az egyik oldalon nyújtott kedvezmények, ráfordítások búsas megtérülését a másik területen. Több nézelődőből többen vásárolnak és a nagyobb forgalom reményében az üzletek tulajdonosai is szívesen nyújtanak támogatást az önkormányzatnak, de ne feledkezzünk meg a nagyobb adóbevételekről sem. Talán ez a kis epizód is mutatja, hogy a gazdálkodás és a mindenből-pénzt-csinálás nem egyenlő egymással, nekünk Magyarországon még sokat kell tanulnunk ahhoz, hogy igazán jól sáfárkodhassunk a közjavakkal.

A város egyik idegenforgalmi látványossága az ingyenes omnibusz, amely a motelekből viszi a vendégeket a városközpontba. Felépítése hasonlít a San Franciscóban látható híres és népszerű cable car-éra, de ezt a föld alatt futó vezeték helyett benzinmotor hajtja. Csütörtök esténként a város egyik főutcáján farmers market-et rendeznek, amelyen a város aprajánagyja részt vesz. Ilyenkor az éttermek kitelepülnek a főutóra és hatalmas faszéntüzelésű grilleken sütik az ökröt és a szárnyasokat. A zsidó tömeg hosszú sorokban kígyózik, majd

örömmel fogyasztja a húst és a mellé kapott kenyeret, pedig ezért a pénzért néhány étteremben már kényelmesen meg is vacsorázhatna. Ehelyett letelepednek a járdaszegélyre vagy a házak falához és majszolják a zsírtól csepegő falatokat. Ez a nap a gyomor kicsapongásának napja, az egész heti diéta után pillanatok alatt visszaszedhető a nagy nehezen leadott súlyfelesleg.

A farmerek a környező farmokról jönnek be eladni a portékát. A termékek valamivel szebbek, frissebbek, mint a szupermarketben kaphatók, de ennek megfelelően drágábbak is. A friss áru 2-3 óra alatt elkel, sötétedésre már csak a zenészek és a mutatványosok szórakoztatják a nagydéműt, arcképfestők varázsolnak a gyerekek és a felnőttek arcára az egyéniségnek és a divatnak megfelelő mintákat, figurákat. Az elkészült műremekeket, cicákat, kutyusokat és még ki tudja kiket-miket nem szabad filmezni, legfeljebb a szülők készíthetnek egy-egy képet. Működik az egyszemélyes zenekar és bábszínház is, a gyerekek boldogan kuporodnak le a földre és hangos visongással élvezik a meseelőadást. A legnagyobb sikere az Old Boys rock zenekarnak van, az ötvenes éveiket taposó „fiúk” folyamatosan, fáradhatatlanul játszanak, közben természetesen árulják kazettáikat és lemezeiket. A fiatalok és az idősebb korosztály is vidáman táncra perdül, majd néhány szám után továbbsétál. A rock láthatóan része az életüknek, idegen emberek a kosarukat letéve ugrálnak egymás mellett és hangosan kiabálják újabb slágerkívánságukat. Az egész vásár és bál alatt az európai szokásoktól eltérően tilos a szeszes ital fogyasztása, legfeljebb a kólától vesziheti el az ember az eszméletét. A programnak este tízkor már vége is van, mindenki hazatér és az utcát alig fél óra alatt megtisztítják szeméttől.

Egy nemrég épített nagyon hangulatos, kis üzletközpont szökőkútja mellett visz lépcső a mozi-komplexumhoz. Átellenben áll az éjszaka is nyitva tartó kétszintes könyvesbolt, ahol szinte minden megtalálható. A könyvek és folyóiratok polcairól bármit leemelhetünk és beleolvashatunk anélkül, hogy megvásárolnánk azokat. Ha kevés a pénzünk, akkor reggel tíz és este tizenkét óra között csendes környezetben ülve, fekvve, hasalva el is olvashatjuk a számunkra kedves műveket, biztosan nem fognak zavarni bennünket (kivéve, ha éppen az út közepére fekdüztünk). A könyvek témák és ezen belül szerzők szerint csoportosítottak. A klasszikus irodalomból Shakespeare-en kívül nem nagyon találtunk senkit, a verses könyvek száma pedig kifejezetten csekély. A mély gondolatok és a gazdasági törvényszerűségek láthatóan nem kapcsolódnak szorosan össze. A bolt gondolt viszont azokra is, akik valamiért nem tudnak éppen olvasni, de kíváncsiak a legújabb ponyvairodalomra. Ma már a könyvvel együtt jelenik meg a kazetta vagy a cd, így autóban, sportolás közben is lehet "olvasni". Ezt az üzletágot karolták fel a pszichológusok és a szemfényvesztők, szinte hetente jelennek meg az önépítő, erőt adó tréningek, melyek természetesen a sikeres élet nélkülözhetetlen eszközei, az igazi boldogsághoz csak rajtuk keresztül juthat el a fogyasztó.

A főutak mentén a város szélén nagy áruházi központok terjeszkednek, többségük éjjel-nappal nyitva tart, parkolójukban kényelmesen elférnek a gépkocsik. A város környékén, az ipari övezetben sok kisvállalkozás működik, amelyek 100-200 főt foglalkoztatnak. A munkavállalók többsége Mexikóból vagy a távol-keleti országokból származik, 7-8 órát vannak az üzemben és 4-5 napot dolgoznak, keresetük az itteni minimálbér körül alakul, 2-3000 dollár havonta. Érdekeség, hogy a cégeket itt is és egész Kaliforniában is előzetes bejelentés után meg lehet

látogatni, nincsenek nagy titkok, a nyitottság szorosan hozzátartozik a mindennapi élethez. A társadalmi ellenőrzésnek ez a szintje nagy segítséget nyújt a visszaélések feltárásához, a közösség számára biztosítja a védelmet.

Meglátogattunk egy könnyűipari, sport ruházatot készítő vállalkozást, ahol nagyon szívesen fogadtak bennünket, még az üzlet belső információit firtató kérdéseinkre is kedvesen válaszoltak. Megfigyeléseink szerint termelékenységük nem nagyobb a hazainál, a gépek és a technológia sem modernebb, a fizetések mégis tízszer magasabbak. Érdemes lenne mélyebben elgondolkodni azon, hogy azonos piaci árak esetén hogyan is lehetséges ez? Itthon vajon hová tűnik el a nyereség?

Az úthálózat megfelelő, szinte minden kereszteződés lámpával védett. A számítógépes vezérlés és a direkt érzékelés miatt a zöld hullám - hosszabb útszakaszon az egymást követő lámpáknál a folyamatos szabad jelzés - nem jellemző, a számítógép mindig az előbb érkezőnek ad zöldet, így ha rossz ütemben jövünk akár minden lámpánál megállásra kényszerülhetünk. Ahol nincs ilyen irányítás, ott mind a négy irányban stop tábla állítja meg az autót és az átkelés az érkezés sorrendjében történik. Senki nem ideges, nincs dudálás, ökölrázás, káromkodás, a tempó kényelmes, első pillantásra inkább lassú. Az utak szélesek, többsávosak, a város központi részén váltakozóan egyirányúak. Ügyelni kell a meredek domboldalakra, mert a keresztezéseknel jelentős mélységű vízlevezető árkok húzódnak, túl nagy sebességnél kár érheti a kocsit, sérülhet az alváz és a futómű.

A bevezető utak mentén autókereskedések sorai húzódnak. A kerítés ebben az esetben is ismeretlen, bárki nyugodtan odamehet a kocsikhoz és alaposan megszemlélheti azokat, akár be is ülhet. Az eladó azonnal érkezik és minden szükséges

információt készségesen átad a kiválasztott járműről. Éjjel teljes aivilágítás és még ekkor is nézegethetjük a hatalmas választékot. Mindegyik autó tökéletesen tiszta és még csak be sincs zárva. Szinte érthetetlen, hogy ekkora városban ennyi kereskedő egyáltalán hogyan tud megélni, de egyikük sem panaszkodik a forgalomra.

A város közvetlen közelében a tenger partján, a Diablo Canyonban működik egy kétblokkos atomerőmű is, amelyet előzetes bejelentkezés után szervezett program keretében szintén meglátogattunk. A helyszínre busszal szállítottak ki bennünket, majd a személyazonosság ellenőrzése után megkaptuk a mikrofonnal, fejhallgatóval ellátott sisakokat és a hármas biztonsági rendszeren át beléphetünk az erőmű területére. Előzőleg tájékoztatást hallgattunk meg a hely kiválasztásáról, az építésről, az üzemelésről és a természetvédelemről. Megtudtuk, hogy a működés eredményeként kismértékben megbomlott a természeti egyensúly, mert az öbölbe kibocsátott melegvízben a jobb életkörülmények miatt a tápanyag nagyon felhalmozódik, idegyűlnek a kisebb és nagyobb halak és nyomukban a cápák is megjelennek. A kutatók folyamatosan ellenőrzik a természetre gyakorolt hatást, véleményük szerint károsodás nem történt csupán egy más szintű lokális egyensúly alakult ki. A lakosság számára mindenesetre megnyugtató, hogy az erőműben nem sajnálják a pénzt a környezeti változások követésére és az eredményekről folyamatos tájékoztatást nyújtanak. A kalauzolás során láthattuk az oktató bázist, a vezérlő termet és a generátor egységeket is. Elmondták, hogy a rendszer teljesen biztonságos, még a földrengéseknek is ellenáll. Ismételten érdemes hangsúlyozni, hogy a látogatás ingyenes és szervezett keretek

között bárki számára elérhető. Ez is a lakosság kontrollját biztosítja, és valahol hozzátartozik a demokráciához.

A völgyeken át lehet kijutnia a tengerpartra Morro Bay-be vagy Pismo Beach-re. Mindkét helyet meglátogattuk, hiszen a prospektusok külön kiemelik a két település idegenforgalmi jelentőségét. Az előbbinél megcsodáltuk a vízből kiemelkedő hatalmas Morro Rock-ot és a köré épült kis várost, valamint a tájképet megtörő hatalmas, olajjal üzemelő villamos erőművet. Telepítésekor bizony nem ügyeltek a környezetre, lám itt sem mindig vették figyelembe a közösség érdekeit. A legfőbb látványosság a jellegzetes kis halászkikötő és a turistaforgalomra szakosodott üzletek sokasága. Lehet kagylót, sapkát, pólót és ezernyi apróságot venni. A drágaság ellenére elég sokan itt költik el dollárjaikat, a szabadság idején az amerikaiak szinte semmire sem sajnálják a pénzt. Boldogan vásárolják meg a giccses emléktárgyakat, amelyeket a lakásukban kitesznek bizonyítván azt, milyen sok helyen jártak a világban de ez talán a magyaroktól sem idegen szokás.

Néhány kisebb étterem előtt ki lehet választani az akváriumban a számunkra legkedvesebb élő tengeri herkentyűt, amelyet ott helyben el is készítenek. A élő, kapálózó rákot bedobják az üstbe, és mire a helyére ér a fáradt vendég már hozzák is a feldíszített tálát. Nyugodtan mondhatom, hogy a rák elkészítésének eljárása és az étel nem a magyar gyomornak való. És még minket szidnak az amerikai állatvédők a libatömés miatt?! Az itteni szokások sokkal drasztikusabb hatással vannak az állatokra, bár a végeredmény ugyanaz!

Ott jártunkkor betértünk egy cukrászdába is, bár ezt nem szabad a magyarországiakkal összevetni. Itt a krémes jellegű édességek és torták szinte teljesen ismeretlenek, ehelyett a diós, fahéjas és mogyorós tekerccsek szerepelnek a kínálatban többféle öntettel.

Az ínycsiklandó illat sok gyereket és különleges édességre vágyó turistát vonz ide.

Nem messze innen a parton van az aquarium, ahol fókákat lehet etetni 1 dollárért, de megnézhetők az itt honos halfajok, csigák és rákok is. A parkban leülve azonnal körénk sereglettek a sirályok és az amerikai mókusok morzsányi táplálékban reménykedve. Ha valaki nem hajlandó megosztani élelmét a kis állatok közelebb húzódnak és két lábra emelkedve hívják fel magukra a figyelmet, a sirályok pedig egy óvatlan pillanatban megszerzik maguknak a falatokat. A kikötőben néhány fóka ugatott sajátos hangon, talán éppen az ebédre fogott halnak örülve. Az erőműtől nem messze az északi részen a homokos strandon nem túl sokan voltak, csak néhány bátor hullámlovas próbálta legyűrni az óceánt. Az állandó szélben a sárkányeregetés a sikeres és látványos attrakciók közé tartozott, színes, kis emeletes építmények lebegtek a magasban. A városka a domboldalakra húzódott fel, szinte minden házból a végtelen messzeséget lehet fürkészni. Az épületek az Amerikában szokásos vegyes stílusban készültek, csak éppen annyi parkkal, hogy valami zöld is legyen a ház körül, bár a belső udvarok is megvannak, hiszen ezekben rendezik a kisebb party-kat, és igen sokszor a vacsorára is itt készül a kerti grillen, a barbiq-n a család kedvenc sültje.

Pismo Beach már egészen más képet mutat, ez igazi üdülő jellegű városka. A motelek sokasága viszonylag magas árakkal várja a látogatókat. A város emlékeztet az olaszországi üdülőhelyekre, a bevásárló utcák kis üzletei várják a látogatókat, de nem hiányoznak a gyorsétkező hálózatok sem. A part homokos, sőt a déli területen már a sivatagra emlékeztető dűnék sorakoznak. Erre a természeti képződményre épül a kisváros egyik legkellemesebb sportja a homokmotorozás. Háromkerekű járgányokkal lehet száguldozni a dűnék között a kijelölt és ki nem

jelölt utakon, néha beleborulva a puha homokba. Itt mindenki kipróbálhatja ügyességét és állóképességét, de a tüdejét is teleszívhatja a porral. A parton kemping üzemel és a gépkocsinkénti 4 dollár nagyon olcsó egy kellemes tengerparti éjszakáért. Az ár viszont tükrözi a szolgáltatást is, hiszen csak a legfontosabbak találhatók meg. Nincsen pl. figyelő szolgálat, ami veszélyessé teszi a fürdözést, hiszen ez a szakasz a közeli erőművek kiáramló melegebb vizének köszönhetően igen gazdag táplálékban, halakban és cápákban. Szerencsére a 14-16 fokos vízben szinte senkinek nincs kedve megmártózni.

Pár mérfölddel délebbre jutottunk el a védett Montana de Oro State Parkba, amely igazi természeti látványosság. Az út hosszan vezet az eukaliptusz fák között, de koala sajnos nem él errefelé. A teljes fennsíkot színes virágok borították, a növényzet térdig ért, a fűben néha megmozdult egy-egy mókus. 20-30 méter magasról nézhettük a meredek, ferdén megdőlt vulkánikus kőzetekből álló partokat csapkodó, állandóan morajló óceánt. Itt már jól látható a környezetszennyezés: a közeli víz habzott, feketén, tehetetlenül úszkáltak az olajos maradványok.

Néhány sziklaöbölbe le is lehetett mászni, és közvetlen közélről tanulmányozhattuk a sekély víz élővilágát. A kiszámíthatatlan hullámok vízpermettel árasztottak el mindenkit, ennek ellenére mi is a part legszélén merészkedtünk. Nem veszélytelen vállalkozás ez, mert aki itt belecsúszik a vízbe, az szinte menthetetlenül meghal, az erős hullámozás és a sziklák miatt a kijutás még segítséggel is csak nehezen sikerülhet. Távolban eddig csak állatkertből ismert pelikánok pihentek a sziklákon vagy halászgattak, néha egy-egy fóka ugatott, a néhány száz méterre tőlünk vidám delfincsapat ugrált ki a vízből. Ez az idilli táj sokak kedvelt kirándulóhelye, hiszen itt a naplemente is egyedülálló, nehezen feledhető látvány. A vízbe bukó nap aranypiros hídján

kedve lenne az embernek elindulni a végtelen felé. Az egyik nagyobb öböl homokos partszakaszán alakították ki a pihenőhelyet, ahol a padokon vagy a parton lehetett üldögélni vagy az itt telepített grilleken elkészíthette mindenki a kedvenc csemegéjét. A sirályok itt is hamarosan a megpihenő turisták köré gyűltek, az ételmorzsákért mégsem kellett olyan sokat küzdeniük, legfeljebb egymással. A táplálékhoz jutás így mégiscsak egyszerűbb, mint a fárasztó halászás. Rövid várakozás és barátkozás után már akár kézből is etethettük őket. Ezen a kedvelt kirándulóhelyen sokan megfordulnak esténként vagy hétvégeken még a környező városokból is talán azért, mert itt kikapcsolódhatnak a napi munkából, érezhetik a természet közelségét és szépségét.

A várost észak felé elhagyva értük el a helyi borvidéket, Paso Robles-t. A helyi borpincék némelyike megtekinthető, mi is vállalkoztunk egy látogatásra. Kicsit meglepődve tapasztaltuk, hogy egyáltalán nem hasonlítanak az otthoniakra. Hatalmas acél tartályokban hideg fermentációval készült a drága nedű, ami végül francia vagy amerikai tölgyhordókba került. Szőlőt nem túl sokat láthattunk, ennek ellenére ez a térség több bort exportál, mint Magyarország. Az időjárás, a sok napsütés nagyon kedvez a szőlőnek, termelnek itt a fehér és a vörös fajtákból is többfélét, de a legjobbnak a muskotályt és a cabernet sauvignont tartják. A pincék teljesen gépesítettek, saját maguk palackozzák és ki is szállítják az árut. Bármilyen mennyiséget meg lehet rendelni és mire hazaér az utazó már otthon várja a kiválasztott nedű hordós vagy üveges kiszereelésben. A vásárlást megkönnyítendő ingyenes kóstolóval várják a vendégeket, így mi is végigpróbáltuk mind a 11 fajtát és nyugodtan állíthatom, hogy Magyarországon a leggyengébb pincéből is különb bor kerül ki. Érdemes elgondolkodni azon, hogy mi vezethetett a kaliforniai, jónak

egyáltalán nem nevezhető bor világméretű előretöréséhez? A rugalmas szállítás, a megfelelő stratégia és a marketingeszközök célorientált alkalmazása mellett hozzájárul ehhez a vendégek fogadására felkészült személyzet, a kis üzlet, ahol minden a vidékkel és a borral kapcsolatos termék megvásárolható és ahol speciális tanácsadással is szolgálnak. Aki ide érkezik szinte képtelen vásárlás nélkül elmenni. Érdeemes belegondolni, mit lehetne kihozni a csodálatos magyar borokból és borvidékekből egy kis üzleti szellemmel!

Az egyetemi élet

Az amerikai fiatalok egyetemi éveiről és a California Polytechnic State University San Luis Obisoban működő Üzleti Iskolájáról már a megérkezés előtt sokféle ismerettel rendelkezünk, de egész más átélni az oktatást. Először is az egyetemi tanulmányokhoz itt pénz kell, igen sok pénz. Ezt Magyarországon most kezdjük csak tapasztalni. Ne feledkezzünk meg azonban arról, hogy Amerikában akinek állása van az képes a gyermekét még a magas költségek ellenére is iskoláztatni akár 30 éves koráig, míg otthon ez már a legkisebb tandíj esetén sem lehetséges, sokak eshetnek ki csupán anyagi okokból az egyetemekről. Vegyük sorra azért a felmerülő költségeket! A szállás nem oldható meg fejenként és havonta 150-200 dollár alatt, igaz ez a mi körülményeinkhez képest igazi luxust jelent. Az apartmanok színes tv-vel, mikrohullámú sütővel, teljes konyhafelszereléssel, berendezéssel, maximális kényelemmel, fűtött úszómedencével, mosodával, stb. felszereltek. Léteznek ugyan a mi kollégiumainknak megfelelően szállások, ahol a szobák egyszemélyesek, de ezek sem olcsóbbak. Az étkezés naponta legalább öt dollárba kerül, bár az ügyesebbek valamivel

kevesebből is kihozhatják. Ehhez még jönnek az egyéb költségek, úgy mint szórakozás, utazás, ruházkodás, stb. Az első igazi meglepetés, hogy itt tényleg mindenért fizetni kell, a szociális juttatások nem keverednek össze a piaci viszonyokkal. Természetes, hogy a hallgatók a tanár által megadott jegyzetet megvásárolják és nem lemásolják tudják, hogy ebből kell a szemeszter során folyamatosan készülniük. Lehet szervezett módon is használt könyveket venni és eladni, ezzel is csökkentve a kiadásokat. A szerzői jogokat mindenki maximálisan tiszteletben tartja, a másolás még véletlenül sem jut senkinek az eszébe, de azért az általunk látogatott órákon az oktató mindenkinek többször felhívta a figyelmét arra, hogy a jegyzetet meg kell vásárolni, mert a félév során a feldolgozandó feladatlapokat csak eredeti formában fogadja el. Egy-egy tárgyhoz a jegyzet és az esettanulmány gyűjtemény legalább 60-100 dollárba kerül. Jól látható a piac és a szociális szféra különválása, hiszen a tananyag mindenki számára ugyanannyiba kerül, az oktatók a vásárlásra vonatkozóan semmilyen kivételt nem tesznek, nem adnak kedvezményt, különösen nem olyat, amelyik a tananyag elsajátításával vagy a számonkéréssel kapcsolatos. Aki nem tudja megfizetni az összeget, annak pályáznia kell valamilyen szociális támogatásra és ebből kell fedeznie a költségeket. Mennyivel tisztább ez a szabályozás! Érdemes elgondolkodni azon, hogy ha ezt a módszert a magyarországi felsőoktatásban bevezetnénk, mennyivel több oktató írna jegyzetet és ezzel mennyivel könnyebb lenne a hallgatók élete is!

Azt is fontos viszont tudni, hogy a hallgatók többsége ösztöndíjas, de akinek szüksége van rá nagyon kedvező feltételekkel, lényegében kamatmentesen juthat viszonylag hosszabb távra kölcsönhöz. Ezt az összeget elhelyezkedés után

igen hamar vissza tudja fizetni az évi 24-80 ezer dolláros fizetéséből. Állása lényegében mindenkinek lesz, hiszen itt a munkanélküliségi ráta nem éri el a 2 %-ot, szemben a nyugat-európai 6-10 és a hazai 25-30 %-kal. A kezdő fizetés meghaladja a havi 2.000 dollárt, a képzett középkorú „munkás” vagy egyetemi oktató több mint 4.000 dollárt visz haza egy hónapban és a képzetlen mexikói vagy ázsiai munkaerőért még részleges foglalkoztatás esetén is legalább 1.000 dollárt fizetnek havonta. Bár sokan óvnak bennünket az átszámítástól, azért én azt mondom, nyugodtan számoljuk át 160 Ft/dollár árfolyamon, mivel az élet itt ugyanannyiba kerül mint otthon, vagy talán még kevesebbe! Az eredmény értékelését mindenki maga végezze el. Tény, hogy a cégeknél tett látogatásaink azt bizonyítják, hogy itt sem dolgoznak hatékonyabban mint nálunk, sőt az üzemek többsége csak egy műszakban működik. A különbségen sokaknak érdemes lenne elgondolkodni, figyelembe véve még azt is, hogy az itteni társadalombiztosítási és nyugdíj járulék, valamint a személyi jövedelemadó is lényegesen alacsonyabb az otthoninál.

Amerikában autó nélkül nem lehet élni, így a hallgatók is rendelkeznek gépkocsival. Ez nem olyan rendkívüli, hiszen jó minőségű autót már akár egy félhavi fizetésért lehet vásárolni, de részletfizetés esetén még az igazán szép használt vagy új gépkocsik is havi 100-200 dollárért elérhetők. A benzin ára az otthoni 40%-a, az utazás tehát nem drága szórakozás, különösen ha ezt az összeget a jövedelemhez viszonyítjuk. A lakosság nem is tud másképp mozogni, hiszen a legtöbb városban nincs vagy igen ritka és célirányos a tömegközlekedés. Mivel a szervizköltség beleértve a mosatást is igen drága, ezért sokan a lehajtott autót egyszerűen leadják a sajtóloba. Autóbontó nem sok helyen működik, mivel egyedül úgysem szereli senki a

gépkocsit, és a szerelő nagyon sokba kerül, így értelmetlenné válik a szétszedés. Érdemesebb és egyszerűbb másikat vásárolni, ha a jelenlegi elromlik.

Az egyetem területén a parkolásért mindenkinek, a hallgatóknak és az oktatóknak egyaránt fizetni kell, az ellenőrzés rendszeres és alapos, a tilosban parkolók autóit kíméletlenül elvontatják. A belsőbb területeken a parkoláshoz külön oktatói igazolvány is szükséges, de néhány helyet szabadon hagynak azok számára akik hajlandók az itt felszámított különösen magas díjat is kifizetni. A járművek többségében nincs biztonsági rendszer, sőt nagy részük be sincs zárva, hiszen egymás tulajdonát többnyire nem bántják, az autólopás errefelé nem túl gyakori a jól működő nyilvántartás eredményeként. Nagyobb városokban viszont ez már többször fordulhat elő, ott érdemesebb óvatosnak lenni, bár tapasztalataink szerint a járműveket ott sem zárják be. Az elővigyázatosság csupán annyit jelent, hogy biztonságosabb környéken célszerű parkolni. Az amerikaiak többsége szerint értelmetlen lezárni az autót, mert ezzel legfeljebb 10 másodperccel később jut a tolvaj az áhított holmihoz, a kocsit úgysem viszi el, legfeljebb egy-két órára kölcsönveszi. A közállapotokra, a biztonságra azért utal az a tény, hogy utunk és beszélgetéseink során senkivel sem találkoztunk, akinek a tulajdonát valamilyen kár érte volna. Ennek ellenére mi szorgosan zártuk az autót, ami néhol feltűnést is keltett.

Sok hallgató jár biciklivel vagy motorral. Ez olcsóbb, egészségesebb és a parkolás sem olyan drága. Érdekes, hogy míg sok autót nyitva hagynak, addig a biciklit és a motort igen vastag lakatokkal zárják le. Ez azért mutatja, hogy a könnyebben mozdítható, nehezebben azonosítható tárgyak esetén itt sem minden olyan tökéletes. Több kerékpárt nem csak lezártak, de még az első kerekét is kivették.

Az egyetem épületei nem túl magasak, legfeljebb 3-4 szintesek, betonból készültek, de ennek ridegségét festéssel és különféle érdekes belső borítással enyhítik, a vakolás csak ritkán fordul elő. Az épületek elég nagy távolságra esnek egymástól, így aki nem megfelelő szakpárosítást választ, az könnyen kilométereket gyalogolhat naponta az egyik előadóból a másikba. Ebben az esetben nyújthat nagy segítséget a kerékpár. Az épületek között igen sok a zöldterület ahol lehet pihenni, üldögélni, sétálni és tanulni. Ezen túl, nyilvános botanikus kert, rózsza- és kaktuszkert díszíti a campus területét. Az itt dolgozók és tanulók ezekben sétálgatva pihenhetik ki a fáradalmaikat, készülhetnek a következő órákra. Az egész egyetemet dombok veszik körül, amelyeken jól látható a tulajdonos nevének kezdőbetűje szinte megmászhatalan magasságban. Nem véletlen, hogy az egyik megszokott diákcsíny ezeknek a betűknek az átírása. Az egyetem egyik útján lehet hosszú gyaloglással vagy kerékpározással eljutni a Poly Canyonhoz, amely két magasabb domb között meghúzódó csendes, népszerű kirándulóhely

Térjünk rá az egyetemi órákra. Az oktatók minden órán annak típusától függetlenül katalógust tartanak. Az órákra nem kötelező járni, de aki háromszor hiányzik, annak ez a tárgy érvénytelen. Itt az előadásokra is szigorúan készülni kell, minden alkalomra legalább 20 oldal esettanulmányt és egyéb anyagot - többek között az aktuális napi sajtót - kell átolvasni. Az órákon sor kerül legalább egy esettanulmány feldolgozására és a legfrissebb, a témához kapcsolódó hírek elemzésére. A munkát az órai szereplés, a félévközi dolgozat és a szemeszter végi vizsga alapján értékelik. Ezt a gyakorlatot bizony éppen ideje lenne átvenni a bugyuta filmek és a kábítószer helyett - legalább is az ifjúság számára biztosan hasznosabbnak bizonyulna. A

hallgatók itt sem aktivizálják magukat az órákon, de az oktatók a folyamatos készülést minden alkalommal kisebb dolgozatok vagy rövid beszélgetés keretében ellenőrzik.

Az előadók 40-60 férőhelyesek csak néhány van, amelyik nagyobb létszámot is be tud fogadni, ezek közül a legnagyobb közel 300 személyes, a tantermek 6-20 fő számára biztosítanak kényelmes tanulási lehetőséget. Minden nagyobb teremben van írásvetítő, videó kivetítő, számítógép, tábla és audiovizuális egység. A tantermek U alakúak és szintenként kiemelték, így az elbújás lehetetlen. Az oktatóknak általában hetente 6 óra a leterhelése, a számított hallgató oktató arány 19, amelyben viszont csak a főállású oktatók szerepelnek, miközben nálunk azokat is beszámolják, akik valamilyen okból tartósan távol vannak az oktatástól. Érdekes viszont megjegyezni, hogy az amerikai egyetemeken vannak kutatói státuszok is, és ezek a kutatók szintén tartanak órákat. Nem számítják be az arányba az oktatást segítő személyeket valamint a PhD hallgatókat sem, akik viszont önállóan is tartanak szemináriumokat. Az előadás jellegű órákon általában 30-40 hallgató vesz részt és a szemináriumok kisebb, 6-10 fős csoportokban zajlanak. A fentiek alapján érdemes lenne átgondolni újra azt a sokat emlegetett hallgató oktató arányt, a leterhelést és a kapcsolódó juttatásokat. Ezek után talán még az is kiderülne, hogy nem is lett volna szükség ekkora arányú létszámleépítésre és a felsőoktatás támogatásának ilyen nagymértékű szűkítésére.

Az oktatók a nagyon jó tantermi felszerelés ellenére a táblát és legfeljebb az írásvetítőt használják, ezeket viszont nagyon sokszor. Általában kimerítően magyaráznak, a hallgatóknak szinte mindent a szájukba rágnak. Ezt még támogatják esettanulmányok feldolgozásával, így az anyag elsajátítása viszonylag kevés tanulással és rendszeres készüléssel

megoldható. Az oktatók mindegyike teljesen önálló, egy személyes szobával rendelkezik, amelyet a saját elképzelései szerint rendez be. A hallgatók számára általában heti 4 óra fogadóórát ajánlanak, de szükség esetén egyéni konzultációkra is mód nyílik. A tanárok többsége az órákon kívül jegyzeteket készít, vagy esettanulmányokat ír, ezzel is emelve a színvonalat. Mivel az egyetemen kapott keresetből megélhetésük biztosított, nem kényszerülnek arra, hogy másodállásban külső munkát, vállalkozói feladatokat vállaljanak ezzel is veszélyeztetve az oktatás minőségét.

Amerikában mindenki törekszik a maximális kényelemre és ez érvényes az öltözködésre is. Az oktatók és a hallgatók a sportos ruházatot részesítik előnyben. Ennek oka az is, hogy az egyetem igen nagy területen fekszik, sok a domb, sokat kell mászkálni, a parkok miatt az épületek viszonylag messze vannak egymástól. Szinte minden hallgató pólóban, farmerben és sportcipőben jár, de az időjárás változékonysága miatt még valamilyen hosszú ujjú felsőt is hordanak magukkal. Egyáltalán nem jellemző a Magyarországon megszokott divatkövetés, tudomásul veszik, hogy az egyetem nem divatbemutató. Természetesen kivételek itt is akadnak, de ők sem kirívóak. A lányok közül nappal csak igen kevesen használnak sminket, többségük a fiúkhöz hasonlóan nadrágban jár. Az öltözködésük egyáltalán nem kihívó vagy provokáló. Még az ékszerek viselése is szolid, bár néhányan egészen különleges helyeken hordják azokat, például bokájukon, lábujjukon vagy orrukban, esetleg szemöldökükben. Általános a hátizsák használata, ebben viszik a könyveket, füzeteket és a szükséges elemőzsiát. Az egyetem területén lehet ugyan étkezni, de ez nem olcsó multság. Sokféle árkategóriájú étterem is található, de a többség az otthonról hozott vagy a szupermarketben vásárolt szendvicset fogyasztja.

Italautomaták mindenütt vannak, így lehet szénsavas vagy rostos leveket venni, de ez is elég drága. A rengeteg park lehetőséget nyújt az előrecsomagolt élelem elfogyasztására, itt ugyanis mindenhová le lehet ülni, kényelmesen beszélgetni és enni. Kérdés ezek után, hogy hol van a hollywoodi filmek Amerikája. A hallgatók sem külső megjelenésben, sem öltözködésben, sem pedig viselkedésben meg sem közelítik a filmekben megszokott szereplőket. A diákok többsége a fogyókúra és az egészséges életmód ellenére kifejezetten testes, nem kövér, inkább izmos. A sovány, a magyar férfiak többségének ideális alkat a hölgyek között egyáltalán nem fordul elő. A rengeteg szuperegészséges, zsírintes étel ellenére a sok üléstől a lányok igen hamar elnehezülnek. Rubens bizony igen sok modellt találhatna errefelé. A fiúknál egy kicsit más a helyzet, közöttük már található magas, izmos, de ezzel együtt is elég testes alkat. Nem volt szükség semmilyen kiírássra, első ránézésre látszott, hogy nem ide valók vagyunk.

Bár jogosítványa 16 éves kortól mindenkinek lehet, Amerikában az igazi nagykorúság határa 21 év. Aki ezt még nem töltötte be nem bérelhet autót, nem mehet bárokba és sehol nem vásárolhat szeszes italt. Amennyiben valaki nem látszik 30 évesnek, attól szeszesital vásárlásakor kérik az igazolványt, többnyire a jogosítványt, és csak akkor veheti meg a szupermarketben is a leggyengébb alkoholtartalmú sört, ha már elmúlt 21. A szórakozóhelyeken sem látják szívesen a túl fiatalokat, a szerencsejátékokhoz pedig még közel sem kerülhetnek, mert azonnal kitessékelik a helyiségből őket. A szigort mutatja az a tény is, hogy egyik társunkat két nappal a 21. születésnapja előtt kiküldték egy szórakozóhelyről, pedig csak az alkoholmentes üdítőjét kortyolgatta. Ez az egyén számára igen kellemetlen szigorúság talán a társadalom szempontjából

érthető, hiszen így védik magukat attól, hogy a fiatalok a szülők pénzét elszórják. Egy kicsit ellentmond ennek, hogy a 16 éves kortól szerezhető jogosítvány mellé sokan autót is kapnak és egészen fiatalon, akár gyerekként is vezethetnek repülőgépet. Ez utóbbit talán ebben az évben a balesetek növekvő száma miatt már megtiltják. Mint látható, a fiatalok erkölcsére, életvitelére nagyon vigyáznak, igaz ez elsősorban a középosztályra vonatkozik. Ne feledjük viszont, hogy az amerikai törvények nagyon szigorúak, például amennyiben valaki gyermekének alkohol tartalmú italt ad vagy egyéb módon veszélyezteti egészségét, attól a gyereket a gyámhatóság elveheti és beleegyezése nélkül is örökbe adhatja. Ebben az esetben szintén a társadalom egészségét tartják szem előtt és nem a szülői jogokat. Közterületen alkohol tartalmú italt fogyasztani szigorúan tilos, sőt előfordult, hogy valakit a saját háza előtt tartóztattak le, mert ott sört fogyasztott. A büntetés nem kerülhető el, legalább egy éjszakát jelent a rendőrségi fogdában és ehhez társul a pénzbüntetés. Ez is mutatja, hogy az általunk elképzelt szabad ország a közösség védelmében az egyén számára elég sok korlátot szab, amelyek többsége nem minősíthető túlzásnak. A szórakozás Amerikában egyébként sem olcsó mulatság, talán azért sem, mert ez a világ egyik legjobb üzlete. A szupermarketben a sör 50 cent, míg a bárban legalább 2, de inkább 3 dollárt kérnek érte. Rengeteg lehetőség nyílik a szórakozóhelyeken az esti szabadidő eltöltésére, az árak itt már 3 dollártól 100 dollárig tartanak a színvonaltól és kategóriától függően. Érdemes nagyon megnézni, hogy hová megy az ember, mert ugyanazért a szolgáltatásért könnyen fizethet akár tízszeres árat is.

A hallgatók saját céljaiknak megfelelően számtalan öntevékeny szervezetet működtetnek, és különösen nagy

hangsúlyt fektetnek a karrier építésére. Mindenki érdeklődése szerint kapcsolódhat be a munkába, megtapasztalhatja az önmegvalósítás különböző fokozatait, nehézségeit, felkészülhet későbbi pályájára. A tanulmányok befejezése nincs határozott időhöz kötve, mindenki az egyéni igényeinek megfelelően tölti el az idejét, de ennek határt szab a szülők támogatása vagy a saját pénzügyi helyzete. A kredit rendszer lehetővé teszi, hogy aki anyagi vagy egyéb okokból gyorsabban akarja befejezni tanulmányait az akár a nyári szemeszterben is egyetemre járjon, így a négy éves egyetem három év alatt is elvégezhető, ami sok hallgató számára igen előnyös.

Az igazi újdonság számomra a könyvtár volt. Az ötszintes épületben teljes a számítógépes információs rendszer. Bármilyen módon kereshetünk, elég a címet vagy a szerzőt beírni, de ha nincsen ezekről semmi információnk akkor kulcsszó szerint is böngészhetünk. Általában 20-30 méterenként található egy-egy számítógép terminál, ahol a kapott eredményt ki is nyomtathatjuk. Megtudhatjuk a könyv minden jellemzőjét, azt hogy hol található és hogy kölcsönözhető-e. Ezután már magunknak kell megtalálni az útmutatás alapján a nyitott polcos rendszerben a keresett művet. A levett könyveket használat után a gyűjtőkocsin tárolják és naponta újra visszateszik a helyükre. Előfordulhat, hogy a személyzet leterheltsége miatt nem kerül újra a polcra a szakirodalom, ami nagyon megnehezíti a további keresést, mert a könyvek mindegyik szinten bármelyik kocsira lerakhatók, ezek részletes átkutatása emberfeletti energiát igényel.

A tanulást rengeteg egyéni olvasó hely és csoportos tanulószoba teszi kényelmessé, de sokan ennek ellenére a szőnyegpadlón telepednek le. A könyvtár igazi hallgatóbarát megoldásokkal támogatja a minél alaposabb felkészülést, saját kis számítógépét

is használhatja mindenki, ehhez a hálózati csatlakozó megtalálható. Az öt szinten a könyvek témakör szerint kerültek csoportosításra, és a felkészülést segíti a földszinten található nagy olvasó, ahol a legújabb könyvekre külön is felhívják a figyelmet. A nálunk megszokott fegyelem itt egyáltalán nem jellemző, a lényeg, hogy mindenki csendben legyen, ne dohányozzon, ne étkezzen, ne rágjon dohányt, de ezen kívül lényegében azt csinál, amit akar. Nyugodtan lefekhet a szőnyegpadlóra és úgy olvasgathat, a többiek szó nélkül át fogják lépni, de ajánlatos azért másokat nem zavarni a könyvek keresésében. A legkülönbébb térképeket itt helyben külön speciális térképasztalon tanulmányozhatja mindenki. A csoportos tanulók, az önsegítő körök számára külön kis szobákat alakítottak ki a szükséges felszereléssel. Itt él még az a szokás, hogy 4-6 diák elhatározza, hogy az egyes tárgyakra együtt, egymást segítve készülnek fel. Ezek a kiscsoportok dolgoznak a tanulóban, ahol tábla és írásvetítő segíti munkájukat. Minden szinten található fénymásoló, amely nem olcsó, de szükséges a felkészüléshez. Ezt a hallgatók önállóan használják, egy másolat 10 centbe kerül, míg más helyeken már 5 centből is fénymásolhatunk. A helyben olvasás mellett a kiválasztott néhány könyvet legfeljebb egy hónapra ki is lehet kölcsönözni. A könyvtárban a régebbi műveket igen olcsón, 1 dollárért értékesítik, ezzel is helyet teremtve az újabb köteteknek. A kínálat majdnem minden nap változik, így érdemes ezt a polcot már a belépéskor alaposan átnézni, mert akár értékes könyvekre is akadhat a látogató.

A másik nagy segítség a számítógép terem. Legalább 400 komputer található a 6 teremben, ahonnan nagyon gyorsan elérhetők az internet szolgáltatások és lebonnyolíthatók az elektronikus (e-mail) levelezések. A hálózaton elérhetők a

legújabb szövegszerkesztő, táblázatkezelő és grafikus programok. A kutatást több kereső rendszer és adatbázis támogatja. A munkát 6 állandó, rendkívül segítőkész szakember felügyeli, akikhez mindig bizalommal lehet fordulni, mindenhez tudnak gyors és hatékony megoldást találni. A rendszer nem bizonytalan, mindig pontosan működik, van elég hely a munkához, és a sugárzást csökkentő ernyővel ellátott képernyő nem károsítja a szemet. A közös munkát minden teremben külön kivetítő rendszer (projektor) segíti. A hallgatók a saját anyagaikat ingyenesen nyomtathatják ki a tintasugaras nyomtatókon, amelyekből négy gépenként áll rendelkezésre egy darab, feltöltve papírral és festékpattonnal. Itt tényleg napokat lehet eltölteni az igényes dolgozatok megírásával vagy keresgélve a hatalmas adatbázisokban. Az elkészített anyagokat viszont mindenkinek mentenie kell saját lemezre, mert a kilépéskor az összes oda nem illő idegen információt a vírusvédő rendszer automatikusan töröl. Érdemes azt azért megjegyezni, hogy a gépek döntő többsége nem a legmodernebbek közül került ki, és az új Windows 95 programot sem használják. Az internet teljes körű és gyors, többféle kereső rendszer is azonnal elérhető. Számunkra ma még szokatlan, hogy ezen a hálózaton keresztül rendelhetünk szállást, vásárolhatunk, jelentkezhetünk utazásokra sőt akár szerencsejátékokon is részt vehetünk. Bár ezek a lehetőségek elvileg léteznek, többszöri próbálkozással sem sikerült szállást foglalni, az ígért egy napon belüli visszaigazolás nem érkezett meg. Hát igen! Van még mit javítani a rendszeren! Az információk tömege viszont tényleg megdöbbentő. Végig nézhetjük az összes film listáját, szereplőit, néhány érdekes jelenetét és a videofilm részletek közül is válogathatunk. Megkaphatjuk Beverly Hills térképét a sztárok listájával és lakcímével, de akár XXX-es, kifejezetten felnőtteknek szóló

rendszerekhez is kapcsolódhatunk. Ez utóbbi viszont nem ajánlott az egyetemi számító központban, mert akár ki is tilthatják innen az érdeklődőt.

Életforma

Az amerikai életforma alapvetően különbözik a hazaitól, és ez az ami a legnagyobb meglepetést okozza mindenkinek. Mielőtt nálunk megkezdték a privatizációt érdemes lett volna itt szétnézni és nem látatlanban hivatkozni Amerikára. Itt az emberek többségének - bármilyen furcsa ezt olvasni - nincsen tulajdona, bérlik a lakást, az autót, a bútort és a lakás felszereléseit. Az eszközök és berendezések bérleti díja nem túl magas, általában a késleltetett fizetésnél sem számítanak fel kamatot és kezelési költséget. Néhány esetben még a bérbe adó tulajdonos sem magánszemély, hanem valamilyen közösség, szervezet vagy az állam. Ez elgondolkodtató, különösen azért, mert elősegíti a társadalmi mobilitást, itt az egyik partról a másik partra könnyedén át lehet költözni egy bőrönddel. A tulajdon és a tulajdonhoz való merev ragaszkodás nem jellemző, legfeljebb az apróbb személyes tárgyakra terjed ki. A lakások általában mérettől, helytől és minőségtől függően havi 450-1200 dollárba kerülnek és mindennel felszereltek. Az itteni emberek mindig megpróbálják az életvitelükhöz legmegfelelőbb lakást kiválasztani. Ha gyermekük van, nagyobbat bérelnek, ha a gyerekek már családot alapítottak, akkor kisebbet, így a lakásállomány kihasználása maximális, mindenki a neki megfelelő otthont találhatja meg. A házak többsége kertes házra emlékeztet, ami azt jelenti, hogy van körülötte egy öntözött, megművelt, füvesített kb. 100 nm-es parkszerű létesítmény. Kerítés sehol nincs, mivel ez nem szükséges. Nem ajánlott

viszont idegen területre lépni, mert a fegyverhasználat a magánterületen indokolt esetben megengedett és utólag már elég nehéz megmondani, hogy mikor volt indokolt az eset.

A házak döntő többsége fából épült és épül ma is, a kőművesek itt igen hamar munka nélkül maradnának. Itt egy egyszerű favázra épülnek a házak, amelyeket azután beborítanak falemezekkel, szigetelnek és festenek. Sokszor műkö vagy tapéta bevonattal látják el a falakat, így a házak nagy része teljesen kő vagy téglá háznak látszik, csak tapintással állapítható meg, hogy az adott lak bizony mégsem márványból vagy más szilárdabb építőanyagból épült. A falak csupán 10-15 cm vastagok és az ablakok is csak egy üvegtáblával készülnek. Így már könnyebben érthető, hogy miért okoznak akkora károkat a nagy tüzek. Viszont ennek megfelelően az építési költségek sem túl magasak, már 3-5 MFt-nak megfelelő összegért kínálnak kész épületeket telekkel együtt, teljesen felszerelve. Lehet, hogy működik valamilyen városrendezési hivatal, de ez nem látszik, hiszen egymás mellett található az európai stílusú kétszintes épület, az egyszintes spanyol jellegű házikó vagy a modern üvegtáblákkal borított villa. Az alapterület is eltérő, de inkább kisebbek a lakások a Magyarországon mostanában megszokottnál. A kapcsolódó kertes rész csak a kültéri grill berendezés elhelyezésére és a pihenésre szolgál. A fűvet gyakran nyírják és a kert első pillantásra rendezettnek tűnik, de ha közelebb megyünk, azért láthatjuk, hogy nem egészen így van. Mivel a tulajdont nem bántja senki, legtöbbször mindent ott hagynak, ahol éppen a munkát vagy a pihenést befejezték így könnyen megtalálhatjuk az udvaron júliusban a karácsonyfa talpat, a szánkót vagy a fúró készletet. A házak utca felőli oldalán általában ott a kosárlabda palánk, ami azt mutatja, hogy ez itt igen kedvelt játék. Amerikai specialitás az általában a

nyugdijasok által használt mobil home, mely kb. 60 négyzetméter alapterületű, fedett teraszos és szintén minden szükséges használati tárgygal felszerelt mozgatható ház. Különlegessége, hogy viszonylag egyszerűen szállítható akár szétszerelve, akár összeállított állapotban. Letelepítése csak a városokként erre kijelölt helyeken történhet. Ha valaki megunta a környezetét bérel egy autót és átmegy egy másik államba úgy, hogy magával viheti a teljes otthonát. Az ilyen mobilitás az aktív életkorban lévőknek nem szükséges, így ők csak ritkán, legfeljebb anyagi megfontolásból költöznek hasonló telepre. A nálunk megszokott lakótelepi lakások csupán a nagyvárosokban léteznek, többnyire csak a szegényebbek élnek ilyen helyeken. Néhány elitebb negyedben azonban léteznek olyan színvonalas apartman házak, amelyek kívülről emlékeztetnek a lakótelepi épületekre. A magas színvonalú szolgáltatások, a parkolóhely és a gyors liftek mellett alapvető különbség a biztonsági szolgálat, amely csak a jogosultakat engedi be az épületbe. Ezekben a házakban viszont elég gyakoriak a hivatlan vendégek, a csótányok, amelyek némelyike elérheti a 4-5 cm-t is. Különösen jellemző ez a keleti parton, de másutt is szenvednek tőlük a lakók. Kiirtásuk szinte lehetetlen, mert a meleg csővezetékek, a furatok és a szemétdobó rendszerek tökéletes védelmet és szaporodási helyet biztosítanak e kellemetlen rovaroknak. Sokan tekintik őket a III. Világháború túlélőinek, hiszen ellenálló képességük minden más állatét felülmúlja. A kertés házakban élők sem lehetnek teljesen nyugodtak, hozzájuk a hangyahadak érkeznek látogatóba és nemcsak a kint hagyott élelmet, hanem alkalmasint a teljes házat is elfogyasztják, ha nem avatkoznak időben közbe. A Mexikóval határos területeken a legújabban megjelent hivatlan látogatók a gyilkos méhek, amelyek "csak" helyet keresnek maguknak, viszont minden mozgó élőlényt azonnal csapatostul

támadnak és ölnék meg. Nem egy polgár esett áldozatul ennek az egyenlőtlen küzdelemnek.

A házhoz tartozik a dédelgetett háziállat a pet is. Ez legtöbbször macska, mert nagyon hálás állat és vele van a legkevesebb gond. A törzskönyv itt nem olyan lényeges, sokkal fontosabb a külső megjelenés és a szelídség. A ház körüli macskák között is van azért különbség, van egy benti és egy-két kinti cicus. Nem szabad meglepődni azon, hogy a macskáknak és a többi háziállatnak itt jogai vannak, felmehetnek az asztalra és némelyik még a tányérból is ehet. Vendégségben ügyeljünk az ételeinkre, mert a macskát nem illik megütni vagy elhessegetni. A kutya egyáltalán nem olyan elterjedt, mint nálunk. Részben azért, mert nehezebben tűri a magányt, állandóan foglalkozni kell vele, részben pedig nagyobb a helyigénye, több kárt tehet a lakásban. Házórzésre egyáltalán nem használják őket, erre sokkal megbízhatóbb és olcsóbb a beépített riasztó rendszer, amely azonnal jelez a rendőrségen. Néhány helyen még találkozhatunk látványos akváriumokkal, de ezek működtetése, tisztán tartása állandó törődést kíván, csak azok engedhetik meg maguknak, akik személyzetet is alkalmazhatnak hozzá. A madárkalitkáról ugyanez mondható el.

A lakásokba lépve rögtön a szőnyegezett nappaliba érkezünk, az előszoba nem jellemző. Ez télen kifejezetten kényelmetlen lehet, de itt teljesen normális állapot. A cipőt nem kell levetni, ez itt egyáltalán nem szokás. A nappalival egy légtérben van az étkező és a konyha, bár ez utóbbi részlegesen leválasztott. A konyha átadó asztalához csatlakozik az ebédlő asztal és körülötte a 6-8 szék. Az étkezés kényelmes, minden és mindenki elfér. A lakásokban a konyha igazi különlegesség, minden megtalálható benne a mikrohullámú sütőtől a hatalmas 400-600 literes hűtőszekrényig. A sütő-főző rendszer is szokatlan

méretű, itt nem okozhat nagyobb gondot 6-10 személyre ebédet vagy vacsorát készíteni. Az eszközök pontosan kézre állnak és jól elférnek a különféle, konyhai munkát megkönnyíteni hivatott felszerelések. Ezek többsége inkább felesleges mint hasznos, de jól néz ki, és elegáns a használata. A belső térben a főzést villannyal oldják meg míg a kerti grillsütőhöz inkább gázt használnak. Az elszívó rendszer nagyon hatékony, így az ételszag nem érződik a lakásban, még az egy légtérben lévő nappaliban sem. Legfontosabb konyhai eszköz talán a mikrohullámú sütő. Meggyorsítja a melegítést, ami azért is fontos mert nagyon sok olyan félkész étel vásárolható, amit csak 2-3 percre be kell tenni a sütőbe és már kész is. A mosogató gép a konyha természetes tartozéka, ugyanúgy mint a szerves hulladékot azonnal ledaráló rendszer. A szemetet a legtöbb helyen fajtánként külön gyűjtik, ez segíti a szelektív hulladékfeldolgozást.

A legtöbb helyen két-három fürdőszoba is található, közülük egy közvetlenül a háló mellett van. Ezek berendezése is célszerű, üvegajtós ülőkád van a többségnél, amely zuhanyozásra is tökéletesen megfelel. Az elhúzható ajtó a fürkében tartja a meleget és a zuhanyozás után a kis ablak kinyitásával szellőztethetünk. A WC nincs külön helyiségben. Még egy mosdó, egy kisebb szekrény és egy meleget sugárzó infra lámpa tartozik a felszereléshez. A pipere polcon a fogkeféken és a legszükségesebb tárgyakon kívül semmi sem fér el. Mindezek természetesen harmonikusan összeválogatott színekben készültek, hozzájuk külön szőnyeg is tartozik. Néhány helyen használják a masszírozó és egyéb csodákat tudó kádakat is, de ez azért nem jellemző. Mosógép sok lakásban nincsen, mert nem szükséges. A nagy bevásárló központokban mindenütt található mosoda, amely az önkiszolgáló szinttől kezdve akár házhoz

szállítási szolgáltatást is nyújt nem túl magas összegért. 15 kg ruha kimosása és szárítása kb. 3 dollárba kerül, ezért nem érdemes 300-500 dolláros mosógépet és külön még szárítót is venni, bár a lakások kiszolgáló részében ez bőven elférne. Ehelyett inkább néhány erősítő és testépítő felszerelés található, amely szerves része az amerikai egészséges embereszménynek.

Egy-négy kisebb méretű (8-12 nm) hálószoba tartozik a lakásokhoz, amelyek kifejezetten az alvásra berendezettek. Mint mindenütt itt is a nagyságra törekszenek, az ágyak általában méreteesebbek az otthoniaknál és stabilabbak is. Megtalálható a vízágy, amely a legkülönfélébb trükköket is tudja, beállítható a hőmérséklet, a hullámmászás, a masszírozás és a puhaság. Ne feledjük el azonban, hogy egy ilyen ágy 1000 liter vizet tartalmaz, tehát több mint 1 tonnát nyom! Ha nem megfelelő a fűdémszerkezet, akár a ház is összedőlhet egy csendes éjszakán. A szekrények a teljes oldalfalat elfoglalják, a ruhák mellett minden használaton kívüli tárgy jól elpakolható az elhúzható ajtók mögött.

A lakásokhoz tartozhat garázs is, bár ez nem jellemző, illetve sokszor másra - erősítő berendezések, tornafelszerelések tárolására, barkácsolásra - használják, az autókat ugyanis az utcán sem bántja senki; nincsenek is bezárva és a tanksapka sem zárható. Kinek jutna eszébe itt benzint lopni?! Egy családnak általában 2-3 autója van, ez a természetes, mivel másképp nem lehet utazni. A statisztika szerint a 240 millió amerikai 210 millió gépkocsit üzemeltet. Az autók nem drágák és a biztosítás is megfelel az otthoninak, viszont a rendszer teljesen eltérő: a biztosítás összegét elsődlegesen az autó valós értéke határozza meg. Mikor elmondtam a nálunk alkalmazott módszert, nem tudtak hangot adni a felháborodásuknak, egyszerű

rablásnak nevezték, hogy valaki a 40 millió Ft-os Mercedese után ugyanannyit fizet, mint más a szükségből vásárolt 25 éves félig roncs Toyotája után. Ezen is érdemes lenne valakinek már elgondolkodnia! Az autók között igen sok a Japánból származó, érdekes módon az amerikaiak jelentős része jobban szereti a japán gépkocsikat, kényelmesebbnek és megbízhatóbbnak tartja azokat. Az autók többsége a korától függetlenül teljesen újszerűen néz ki, csillog-villog, ami az otthoniak után teljesen szokatlan. Ezt segítik a különleges csoda polírozó felszerelések, a kevés csapadék, a kisebb mértékű szennyezés és a gyakori karbantartás.

A család állandó tartózkodási helyének a nappalinak a legfontosabb tartozékai a kis szekrény, a kanapé és a fotelek, a hifi torony, a videó és a legfontosabb, egy elég nagy képátmérőjű színes tv. Általában minden ismert készüléktípus megvan, ám az amerikaiak többsége takarékos, a régi, de jó készüléket csak az újdonság kedvéért általában nem cseréli modernebbre, sok helyen 20-30 éves a színes tv és a zenei felszerelés. A lakásokban a magyarországihoz képest elég nagy a rendetlenség, itt is minden széthagytnak, de láthatóan ezzel együtt jól érzik magukat. Igen sok a nekünk giccsnek tűnő emléktárgy és kép, de ez ebben a környezetben teljesen természetesnek hat. Légh kondicionálás csak ott van, ahol ezt az időjárás feltétlenül szükségessé teszi. A vendégek úgy helyezkednek el, ahogy tudnak, ülhetnek a szőnyegen vagy a kanapén. Ha partit rendeznek, akkor nem meglepő a szomszédok vagy a távoli ismerősök megjelenése. Itt láthatóan az emberek jól érzik magukat, igyekeznek a többiekkel elbeszélgetni, sugárik a pozitív életérzés mindenkiből, és ez az attitűd igen sokat jelent. A vendégek a nappali részben mindenhez hozzányúlhatnak és lényegében azt csinálnak amit

akarnak, senki nem szól rájuk. A panaszkodás egyáltalán nem jellemző és nem is szeretik. Azon viszont nem szabad meglepődni, hogy a vendégek amilyen gyorsan jönnek olyan gyorsan is mennek. Ha itt valaki azt mondja, hogy fáradt és mennie kell, akkor ezt mindenki természetesen veszi tudomásul, nem próbálja marasztalni az illetőt. Mosolyogva búcsút intenek és máris mással foglalkoznak. Ez nálunk akár sértő is lehetne.

A televízió alapszolgáltatásként általában 40 csatorna vehető és még jó néhány előfizethető. Szinte minden műsor megtalálható, főzési tanácsadótól az időjárást figyelőig, nem könnyű választani. A legtöbb adó magántulajdonban van, és a hirdetésekben tartja fenn magát. Ez az oka a sok reklámnak, bár meg kell jegyezni, ezek sokkal célzottabbak. Ritka az országos kampány, a főidőben többnyire a helyi érdekeltségű cégek kapnak időt. Sok a fizetett, szponzorált műsor, amely 20-60 perc alatt mutat be egy terméket vagy szolgáltatást. Ezen kívül léteznek még a teleshop /televízió keresztül történő vásárlást segítő/ csatornák is. Itt talán érdemes elidőzni egy kicsit, mert a reklám és a reklámhordozó egész mást jelent Amerikában mint nálunk. Jól látható ez a különbség a tv-ben, az újságokban és az óriás plakátokon. A hirdetésekkel, tájékoztatókkal itt az érzelmekre kívánnak hatni, és az érzelmi azonosulás kiváltásával serkentik a vásárlási kedvet. Ennek megfelelően nagyon kevés és lényegre törő a szöveges rész, a vizualitás az elsődleges. A tv-ben sugárzott reklámok igen rövidek, ritkán hosszabbak 10 másodpercnél és csak a leglényegesebb információt nyújtják, ehhez viszont rendkívül szép és hatásos képi megfogalmazásokat társítanak. Mennyiségük nem haladja meg az adásidő 10 %-át, de a rövidség miatt sokkal több cég juttatja el ilyen módon az üzenetét a potenciális fogyasztóhoz.

A reklámok ezzel együtt célzottabbak is. Megfigyelhető, hogy a hirdetés mindig szorosan kapcsolódik az alapműsorhoz, ugyanannak a rétegnek szól és így sokkal hatékonyabbnak bizonyul, kevesebb a meddő szórás. Az adásidő díja nem lehet túl magas összeg, hiszen egészen kis cégek is megengedhetik maguknak, hogy a tv-ben kínálják termékeiket és szolgáltatásaikat. A multinacionális vállalatok sokkal visszafogottabbnak tűnnek itt, mint nálunk. Általában reklámkampányok folynak, így viszonylag rövid idő alatt kifutnak az elkészített alkotások, és jönnek az újak. Az értékesítéssel foglalkozó műsorokból azonnal lehet vásárolni, csak egy ingyenes telefon, egy hitelkártya és 2-3 napon belül már érkezik is az újonnan vásárolt termék. Meglepő lehet, hogy a kezelési és postázási költség akár meg is haladhatja az áru értékét és azt se feledjük, hogy a szuperkedvezményes hirdetett árnál sokszor lényegesen olcsóbban megvehetjük szívünk vágyát valamelyik nagyáruházban. A rádióreklámok száma igen kevés, általában zenés műsorok mennek, amelyeket 3-5 másodperc hirdetés szakít félbe. A csatornák strukturáltak, mindenki megtalálhatja a hangulatának megfelelőit. Rádióújságra nincs szükség, a műsorok stílusa az egyes adókon egységes, elég az adót megkeresni. Rádiót szinte csak autóban hallgatnak az emberek, de ott mindig és hangosan. 40-100 Wattos erősítők, 4-8 hangszóró és HIFI hangminőség a jellemző, így tényleg élvezet a zenehallgatás. A reklámok közé tartoznak a hetente megjelenő ingyenes hirdető és kupon újságok. Ezekben megtalálhatók az ajánlott termékek fényképei és akciós áruk. Ne feledjük, hogy ez jóval magasabb lehet más áruház lánc normál áránál. A gyártói és kereskedői kuponok további engedményes vásárlást tesznek lehetővé korlátozott mennyiségben. Ezzel a módszerrel

gyorsítható az árumozgás, csökkenthető a készlet mennyisége anélkül, hogy nagyobb veszteség érné a kereskedőt.

Amerika mindig tud valami újat mutatni. Itt az utcán hever az új üzleti lehetőség, hiszen 240 millió ember megfelelő költőpénz birtokában vágyik az újabb és újabb termékekre, szolgáltatásokra. Ha itt valakinek csak egy ici-pici ötlete van, könnyen milliomossá válhat. Gondoljunk csak a világ egyik leggazdagabb emberére, Bill Gatesre. Ez a lehetőség viszont csak az amerikaiak számára elérhető, a nem ide tartozók előtt szinte minden kapu bezárul.

Bevásárlás

Amerikában nemcsak az eladás, de a bevásárlás is művészet, szakértelmet és nagy figyelmet igényel, valóban igaz, hogy a takarékoság egyik formája. Ennek egyik oka az, hogy az árak mindenütt eltérnek, mégpedig nem is kis mértékben. A vásárlás családi esemény és ezt hangsúlyozzák a reklámok is. Az áruházak szintén felkészülnek a gyerekek fogadására, játszóhelyeket és egyéb érdekességeket kínálnak, hiszen az a cél, hogy minél több időt töltsenek a szülők bent, mert feltételezhetően többet is költenek. A felnőttek számára is megpróbálják kellemes élménnyé tenni a vásárlást, a visszatérő fogyasztó ugyanis mindenki számára nagyon fontos. Az áruházak többsége szuper- sőt inkább hipermarket rendszerű, azaz minden termék egy épületen belül elérhető, ezzel is arra ösztönözve a betérő vevőt, hogy mindent ugyanazon a helyen vásároljon meg. Általában hetente kéthetente indulnak nagybeszerzésre a felnőttek és velük együtt a gyerekek. Az autó ehhez nélkülözhetetlen, hiszen a szupermarketek és bevásárló centrumok a város szélén, a főutak mentén helyezkednek el.

Egy-egy ilyen területen 4-5 nagy áruház és 5-6 gyorsétkező található, de sok kisebb üzlet is kínálja a közvetlen közelben a portékákat. Már a kocsiból célszerű kiválasztani a nekünk tetsző helyet és ennek közelében parkolni, mert a nagy csarnokok elég távol vannak egymástól. Sokszor ugyanazon centrumon belül az egyik oldalról a másikra is érdemesebb kocsival menni, mint gyalog. A parkolás után már siethetünk is a légkondicionált, csupa üveg épület felé. Ha csak szét akar valaki nézni, akkor minden további nélkül bemehet, de ha vásárolni is szeretne bevásárló kocsit vagy kisebb kosarat az üzleten belül több helyen is talál. Az élelmiszer áruházak folyosói szélesek, kényelmesen elférhet mindenki, nincs tumultus. A friss zöldség a hidegebb szektorban látványosan és ízlésesen van elhelyezve és a minőségről a személyzet valamint az automatával vezérelt állandó frissítő locsolás gondoskodik. A húsfélék a felhasználhatóság szerint csoportosítottak és teljesen előkészítettek, szeleteltek, megfelelően csomagoltak, a szavatosság és a feldolgozási javaslat soha sem hiányzik. A marhahús, a szárnyasok és a halfélék mellett a sertéshús alig fordul elő. Mivel a legtöbben grillen készítik el az ételeket, a csomagolás, a szeletelés, a fűszerezés és a pácolás is ennek megfelelő. A húsféléket még a használatos sütő-főző berendezések szerint is csoportosítottak megkönnyítve a gyors választást. A fagyasztószekrényekben a gyümölcs és a tésztafélék mellett minden megtalálható, amelyekből otthon pillanatok alatt egyenizű, de látványos ételcsodákat lehet varázsolni. Az élelmiszerek között a félkész termékek aránya jelentős, hiszen az idő mindenkinek drága. Az elkészítés gyors, egyszerű és az egyéni ízesítéshez ajánlják a cégek az önteteiket és fűszeres szószait, de tapasztalataink szerint a látványosságon túl még ezekkel sem érhető el az ízek területén

jelentős javulás. Mindegyik termékféleségből több gyártó is kínálja a szerinte legjobbat, kedvünk szerint választhatunk. Akár kenyeret, akár narancslevet akarunk vásárolni döntenünk kell, hiszen a szlogen, a minőség és az ár eltérő. Legjobb, ha már előre megnézzük a bejáratnál elhelyezett akciós prospektusokat és össze is hasonlítjuk az egyes központok ajánlatát. Ez azért is fontos, mert így összességében akár 20-30%-ot is megtakaríthatunk és ez azért nem semmi, mégér egy kis odafigyelést. Érdemes arra is ügyelni, hogy mindegyik lánc közel azonos árszínvonalra törekszik, de a termékcsoportonkénti és az egyenkénti árak igen eltérőek lehetnek. Ahol tehát a sör vagy az üdítő olcsóbb ott a kenyér jóval drágább lehet. Ha ismerjük az akciós árakat és van autónk az egyes áruházakat végigjárva igen sok pénzt takaríthatunk meg, így ne sajnáljuk a felfedező körutakra az időt.

A lakberendezési áruházakban megtekinthetők a legújabb bútorok, ház körüli segédeszközök, konyhafelszerelési cikkek, híradástechnikai berendezések és a lakástextiliák. Nem feledkezhetünk meg a ma oly divatos sportfelszerelésekről sem. Az eladók mindenütt segítenek, megmutatják a használatot, de ha nem kérjük, akkor szabadon hagynak bennünket járkalni, nézelődni. Az néha kényelmetlen, hogy a személyzet odajön, érdeklődik hogylétünk felől, kellemes vásárlást és jó időtöltést kíván a maga néha nehezen érthető, sokszor spanyolos akcentusával. Senkire sem szólnak rá, ha hozzányúl valamihez, itt mindent ki lehet próbálni, sőt akár kérés nélkül is az összes egységet mosolyogva mutatják be működés közben. Ha ezek után sem vásárolunk, szintén mosolyogva engednek tovább. Itt tényleg értünk működik az egész! Illetve talán mégis a haszonért, mert ha jó érzéssel megy el a vevő, még akkor is, ha nem vesz semmit előbb-utóbb visszatér és biztosan fog vásárolni is. Ez a

fontos, ezért kell törődni mindig a fogyasztóval. A gyerekek az áruházi szabadságot komolyan is veszik vagyis teljesen felforgatják a dolgokat, ennek ellenére senki nem szól rájuk. Néha már a többi vásárlónak is kényelmetlen, hogy az általa kiválasztott áru csokifoltos, lábnyomokkal tarkított vagy csak éppen törött. Ennek ellenére sem szólnak az eladók a gyerekekre, mert mint már mondtam az a fontos, hogy a vevő jól érezze magát, akkor költ jókedvvel. Az árakra itt is érdemes ügyelni, előfordulhat, hogy a kedvezményesen 50 dollárért kínált telefont másutt normál áron 30 dollárért kapjuk meg, de a drágább cikkeknel az eltérés még ennél is jelentősebb lehet.

A műszaki cikkek mindegyike működés közben tekinthető meg, egész falakat állítanak össze a különféle tv-kből. Itt kényelmesen összehasonlíthatjuk a készülékek minőségét és szolgáltatásait, de ha nem tudunk dönteni, az eladók azonnal részletes felvilágosítással állnak rendelkezésünkre. Külön élmény a legújabb technikai vívmányok bemutatása, ami külön helyiségben történik. Ma a legdivatosabb a házi mozi, ahol a 100-150 cm-es képátlójú tv-n nézhetjük a varázslatos színben megjelenő remegésmentes képeket, míg a hangot HIFI sztereo minőségben hallhatjuk, sőt a térhatást speciális berendezésekkel még tovább javítják. Az eredmény tényleg megdöbbentő, úgy érezhetjük magunkat, mintha ott lennénk a felvétel színhelyén.

A másik nagy bemutató terület a háztartási gépeké. Szinte nem találunk két egyformát, a választás tényleg nagyon nehéz. Európai szemnek szokatlanok a méretek, mindegyik berendezés sokkal szélesebb, robosztusabb és mégis harmonikus, kellemes benyomást kelt. Meglepő a mosógépek kínálata, mivel az amerikai polgárok többsége a mosó szalonok szolgáltatásait veszi igénybe, kevés háztartás tart fenn otthon saját automatát. A gyártók ezen a téren nem alkalmazkodnak a piachoz, a gépek

10-15 kg ruhát tudnak egyszerre mosni és ez a mennyiség nem gyűlik össze a háztartások többségében. A kisebb gépek mégsem örvendenek nagy népszerűségnek, talán kevésbé tartják megbízhatónak ezeket.

Összességében azt láthattuk, hogy vásárolni Amerikában öröm és élvezet, mindenkinek a fogyasztás a fontos és ennek ösztönzésére minden eszközt bevetnek. Szinte naponta viszi a postás az újabb rendkívüli engedményről szóló híradást, a kuponfüzetet és a szórólapokat. Nem véletlen, hogy sokan többet költenek, mint amennyit a hitelkártyájuk elbír. Apropó hitelkártya! A fizetés legkényelmesebb eszköze ez a plasztik lapocska. Amennyiben a bank adta ki, a nagyobb áruházak számítógépes rendszeren keresztül azonnal ellenőrzik az érvényességet és a fedezetet, kisebb boltokban viszont akár fedezetlen kártyával is megkísérelhető a vásárlás. A még gyorsabb kiszolgálás érdekében az egyes üzletláncok saját kártyát vagy csekkfüzetet bocsátanak ki, mivel ez egyszerűen és gyorsan ellenőrizhető. A kapcsolódó kedvezményekkel együtt elérhető, hogy a vevő mindig visszatérjen, ne máshol költse el a pénzét.

Étkezési szokások

Amerikában a legnehezebben megszokható az étkezés. Európai szemmel akár egészségtelennek is mondhatnánk, de a reklámokból állandóan az amerikai polgár a legegészségesebb voltáról hallhatunk. Ami rögtön szembetűnik az, hogy mindenki szinte mindig eszik. Természetesen zsír- és kalóriamentes táplálékot, ami a gyártók szerint csak hasznára válik a szervezetnek. Ez a méreteken meg is látszik, a többség enyhén szólva túlsúlyos a folyamatos torna és fogyókúra ellenére.

Kezdjük rögtön a reggelivel. A tejes müzli és a narancslé minden asztalon megtalálható és ez elég is. A müzli fajtáját a mindenkori reklám, a kuponos játékok és a gyerekek kívánságai határozzák meg, hiszen a táplálkozási szakemberek bebizonyították, hogy a több száz féle csomag között nincsen lényegi különbség. Nyugodtan mondhatom, hogy a magyar gyomor számára ez a reggeli elfogadhatatlan, de sajnos más nincs. Néhány helyen kínálnak kiegészítésként valamilyen édes süteményt, de ezzel jól lakni nem lehet.

A délelőtt kellemes nassolással, különféle pelyhek és ízesített burgonyaszirmok fogyasztásával telik el, persze mindez munkavégzés közben történik. Nem maradhat el az amerikai típusú kávé, ami ugyan kávéból készül de a készítés módja és a végeredmény alapján inkább a nálunk szokásos teához hasonlít. A kávéőrleményt egy szűrőbetétre helyezik és a forró vizet átvezetik rajta. Az így kapott lé híg, az aroma sokkal kevésbé kerül bele a folyadékba, a koffeintartalom is kisebb. Nem véletlen, hogy ebből akár egy litert is meg lehet inni természetesen nem cukorral hanem mesterséges kalóriamentes édesítő szerrel.

Koradéután, két óra felé következik a lunch, aminek semmi köze a mi ebédünkhöz, még akkor sem, ha azt étteremben fogyasztják el. Legtöbbször egy fogásból áll és gyorsétkező hálózatokban vásárolják. Ezek közé tartoznak a különféle hamburgerek, szendvicsek és saláták. A magyaroknak ez bizony a fél fogára sem elég, még talán előételnek is kevés. A dolgozók számára viszont Amerikában ez teljesen elfogadott, így alakult ki az évszázadok során. Kevés a kiesés a munkából, mégis eszik valamit az ember.

Az igazi étkezés csak hazaérkezés után következik. Mivel a feleségek többsége nem vállal munkát vagy csak

részmunkaidőben dolgozik, otthon van ideje elkészíteni a fáradtan megjövő férjnek a dinnert, a késődélutáni vacsorát. Ezt öt óra körül fogyasztják, és igen bőségesnek mondható. Az első fogás valamilyen saláta a hozzá illő zsírszegény látványöntettel, majd ezt követi a húsétel körettel. Gyakran használják a marhahúst és a csirkét, sokan szeretik a tengeri különlegességeket, néhányan kitartanak a hús ízű és hús állagú vegetáriánus táplálékok mellett. A legtöbben ezeket a gázzal vagy faszénnel működő kerti grill készüléken sűtik meg és hozzá rögtön felteszik egészben alufóliában a sűtésre alkalmas krumplit is. Az egész vacsora családi esemény, ahol a különleges ételek sűtése mindig a férj dolga. Miután minden elfogyott még néhány édesség kerül az asztra utóételként, majd az edény már mehet is a mosogató gépbe. Sokan választják a vendéglőt ebben az időszakban, mert hat óra előtt akár 30-50 százalékos kedvezmény is kapható.

A jóllakás után jöhet a családi este tévé nézéssel, zenehallgatással vagy bevásárló körutakkal. Eközben sem maradhat el a nassolás, esetleg valamelyik gyorsétteremben egy szendvics elfogyasztása.

Este még sorra kerül a supper, a vacsora, ami valami könnyű étel, tengeri hal vagy csirke. Szeszest italt estig általában nem fogyasztanak, a szomszág ellen napközben a különféle szódákat isznak. Vacsora előtt sokan kérnek valamilyen tömény italt, elsősorban whisky-t. Ezt vendéglőkben nem az étkező asztalnál fogyasztják el, hanem a bárpultnál. A vacsorához általában bort vásárolnak annak ellenére, hogy az itteni borok nem éppen a legjobb minőségűek. Az illem szerint viszont az alkalmi összejöveteleken a választott ételhez illő bor a legjobb ital. A sör rendelése sokkal ritkább, mint Európában, minősége is szokatlan számunkra, gyenge és kifejezetten rossz ízű.

Vacsora után a legtöbben tévét néznek és eközben tovább eszik a zsírszegény, kalóriamentes kekszeket és nem ritka az éjszakai látogatás a hűtőszekrénynél. Ezek után már tényleg nem csodálkozhatunk azon, hogy miért is olyan testesek az amerikaiak. Mindenesetre ebből a különféle önkínzó kúrákat és eszközöket forgalmazó cégek hatalmas vagyona tesznek szert. A nagyobb áruházakban egész osztályok árusítják a sporteszközöket és bizonygatják mindegyikről, hogy pillanatok alatt segítenek a fogyásban úgy, hogy még a nassolást sem kell abbahagyni. Ha mégsem sikerül lefogni, akkor jöhet a következő eszköz és ha még mindig nem sikerül, akkor nem marad más hátra, mint elfogadni a helyzetet és tovább enni, most már bánatunkban, vagy örömeinkben. Ezek után már nem lehet kétséges, hogy Amerikában az evés és a hozzá kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások a legnagyobb üzletek közé tartoznak.

Utazás

Amerikában az utazás talán a legegyszerűbb és a legelvezetesebb. Nagy távolságokra sokszor a repülő a legolcsóbb és a legkényelmesebb, különösen ha sikerül találni valamilyen akciós ajánlatot. Előfordulhat az is, hogy valamelyik kevésbé látogatott városba egy oda-vissza szóló jegy kevesebb, mint 50 dollárba kerül, ami igazán vonzó ajánlat. Utazhatunk persze vonattal is, amely szintén nem túl drága, nagyon kényelmes és gyors. Ez a nem túl drága azért nem is annyira olcsó, egy 400 km-es jegy közel 70 dollárba kerül, de néhány vonalon kedvezményt is kaphatunk. Gyakran előfordul, hogy a gyerekek 15 éves kor alatt ingyen utazhatnak egyes nagyobb városokba. A legtöbb vonat kétszintes, a repülőgépeken megszokott ülésekkel felszerelt és az étkezési lehetőség sem

hiányzik. Ennek ellenére a legtöbben és legszívesebben autóval, a fiatalabbak, illetve a szabadságot kedvelők pedig motorral (bocsánat, Harley Davidsonnal) járnak az országot. Igaz, a benzin ára az elmúlt időszakban 30 %-kal emelkedett, de ez a jövedelmek mellett nem fogta vissza lényegesen az utazási kedvet. Az autók többsége nem nagy hanem egyszerűen hatalmas. A nálunk megszokott nagyobb autók itt csupán egyszerű kis játékszereknek tűnnek. Igen sok a terepjáró, a lakókocsi és a lakóautó, amelyek többsége minden luxussal felszerelt, valamint a különféle gyártók felső kategóriás típusai. A személygépkocsik inkább 6, mint 5 személyesek, a biztonsági övek elől olyannyira automaták, hogy az ajtó bezárása után önműködően ráfeszülnek az utasra, a légszák pedig az új autókban már alapkövetelmény. A legtöbb gépkocsi légkondicionált és automata váltós. Erre itt szükség is van, hiszen sokszor már nem is mérföldben mérik a távolságot, hanem órában. „Nincs túl messze, alig 4 órás út” mondják könnyedén. Hát itt tényleg vannak távolságok! Nehéz megszokni a kontinensnyi országot, a térkép léptékét. Ami az első ránézésre csak egy rövid utazásnak tűnik az a végén akár fél napot is igénybe vehet csupán azért, mert magyarországi méretekben gondolkodtunk.

Fontos, hogy hozzászokjon minden európai autós az automata sebességváltóhoz, a nem megfelelő vezetési stílus könnyen balesethez vezethet. A kocsi az erősebb gázadásra azonnal visszakapcsol, ami pillanatnyi - vagy nem megfelelő sebességtartományban tartós - lassulást eredményezhet és ez előzésnél különösen nagy gond lehet. Előzésre legtöbbször amúgy sincs szükség az autópályák miatt, viszont ahol rákényszerülünk ott vigyázzunk a sebesség határookra. Az utazást segítik a különféle minőségű - jó, jobb és legjobb - autópályák.

Az aszfaltozás tökéletes, gödrök, kátyúk nem fordulnak elő, ami részben az enyhe időjárásnak, részben az állandó rekonstrukciónak köszönhető. A sávhatárokat kiemelt fényvisszaverők mutatják, így ha valaki nem látja jól, hogy merre kell mennie, hamarosan hallani, érezni fogja a kerék és a műanyag lapkák súrlódásából adódó dübörgésből, ami rendkívül kellemetlen, hamar visszakényszerít mindenkit a kijelölt sávba. A vezetők nagyon fegyelmezettek, betartják az előzési korlátozásokat és a sebességhatárokat, bár azért találkoztunk néhány száguldozóval, aki 140 km-es sebességgel is mert menni a többsávos pályán. Ehhez bátorság kell, a rendőrök a legtöbb útszakaszt ellenőrzik és a büntetés igen borsos lehet. Gondoljunk arra, hogy csak a szemetelést 1000 dolláros csekkel „jutalmazták”. Érdemes tehát jól körülnézni, mielőtt valaki a gázpedálra lépne. Szerencsére - mint azt már említettem - a kocsik szabályozása miatt a többség még akkor sem tudna gyorsan menni, ha akarna. A rendőrség nem olyan aktív, mint Magyarországon ritkán zaklatják az embert sebesség-, műszaki- vagy alkohol ellenőrzéssel. Ahol az autósok túl gyorsan hajtanak ott radart helyeznek el és egy nagy táblát, amelyen mindenki leolvashatja a pillanatnyi sebességét. Büntetés még ekkor sincs, legfeljebb a szabályok betartására hívják fel a figyelmet azzal, hogy a kijelzőn megjelenik a sebességtúllépésre utaló jelzés. Csak akkor állítanak meg valakit, ha egyértelműen szabálytalankodik, vagy láthatóan nagyon bizonytalanul vezet. Még ekkor sem a szankcionálás az első, inkább a figyelmeztetés a cél, viszont az intézkedés igen határozott. Ha jelentős szabálysértés történt, a feljelentés nem kerülhető el, ami információként megjelenik az illető nyilvántartási lapján és a későbbiekben súlyosbító körülményként veszik figyelembe. Ez alkalmasint azt is jelentheti, hogyha valaki bármilyen ügyben

bíróság elé kerül akkor az előző években elkövetett gyorshajtás miatt sokkal keményebb büntetésre számíthat még akkor is, ha ez nincs semmilyen összefüggésben az éppen tárgyalt esettel. Érdemes figyelni arra, hogy a fegyverviselést itt lényegében nem korlátozzák és erre a rendőrség is felkészült. Nem szabad meglepődni az alapos motozástól, ha ellenőrzésre kerül a sor és vigyázzunk arra, hogy a kezünk mindig látható legyen, ellenkező esetben könnyen elsülhet a hatósági közeg fegyvere, és itt igen jól céloznak, a lövések többségét nem kell megismételni... Előfordult már, hogy külföldi turistát igazoltatás közben lelőttek, mert hirtelen hátra tette a kezét. A rendőrt jogos önvédelem címén felmentették, mivel vélelmezhető volt, hogy az illető a fegyveréért nyúlt. Azt is tudomásul kell venni, hogyha az igazoltatás eredményeként be kell mennünk valamiért a rendőrségre, akkor meg fognak bilincselni. Ez furcsának tűnhet de a rendőrök így védik saját testi épségüket.

Egy tényező azért mégis nehezíti az utazást, méghozzá a tájékoztató táblák csekély száma. Ha kapunk is információt az csak arra vonatkozik, hogy melyik égtáj felé megyünk illetve merre vezet a leágazás, a konkrét települések megnevezése legtöbbször hiányzik. A viszonylag jó térképek ellenére elég könnyű eltévedni, de ha meghatározzuk azt, hogy keletre kell menni, akkor elég ehhez tartanunk magunkat és előbb utóbb a cél közelébe érkezünk. Arra azonban ügyeljünk, hogyha valaki nem veszi észre a kisbetűs útbaigazítást (ha egyáltalán volt), akkor lehet, hogy a legközelebbi letérő csak 50-80 mile-ra (mérőföldre) lesz. Ez a kerülő sok időt vesz igénybe és az üzemanyag is fogy. A sivatagi területeken könnyen előfordul, hogy igen hosszú ideig nem található benzinkút, bár ezt alig olvasható kis táblákon előre szokták jelezni. Szerencsére a bérelt és újonnan vásárolt kocsikhoz adnak használati utasítást és az

ilyen esetekben elérhető telefonszámot. Ennek hívásával kérhetünk benzint, amit ingyenesen kiszállítanak, de egy-két órát így is a rekkenő hőségben kell eltölteni légkondicionálás nélkül. Más autó leállításával nem nagyon érdemes kísérletezni, mert a félelem elég erős mindenkiben, igen kevesen vállalkoznak a megállásra. Ugyanígy az autóstop sem ajánlott, mert akár az életünk is veszélybe kerülhet és a rendőrség sem nézi jó szemmel a környéken feltűnő, csellengő pénztelen idegeneket, igaz ez államonként változik. Kalifornia ebből a szempontból biztonságosnak számít, a legolcsóbb utazási módszer mégis inkább csak a bátrabbak számára ajánlható.

Kellemessé teszi az utazást, hogy az Egyesült Államok teljes területén az utak mellett mindenütt található pihenőhelyek, gyorsétkezők és különféle igényeket kielégítő, eltérő kategóriájú motelek. Itt is érvényes az, hogy nem feltétlenül a legrosszabb állapotú a legolcsóbb. A legtöbb helyen nem írják ki az árát, ezért be kell menni és meg kell kérdezni. Ezen a téren senki sem szégyenlős. Egy 2-4 fő elszállásolására alkalmas szobáért minimum 35 dollárt kell fizetnünk, de a normál ár inkább 45 dollár, amelyet még az államonként változó forgalmi- és idegenforgalmi adó is növel. A szobák légkondicionáltak, színes tv-vel, rádióval, telefontal ellátottak, kényelmesek és tiszták. Általánosan elterjedt a queen bed, ami egy kicsivel nagyobb a nálunk megszokott franciaágynál, két ember kényelmesen elfér rajta. A legtöbb szobában kettő van ebből az ágyból, így akár négy személy is kiveheti a szobát, amely ekkor sem sokkal drágább mint egy fő esetén. A családok költségei tehát jelentősen csökkenthetők, de itt gyakran előfordul a szabadság eltöltésének egy nálunk még szokatlan formája, amikor két vagy több pár együtt megy üdülni, mert számukra ez így anyagi szempontból előnyösebb. Ezt ebben az esetben nem szabad

félreérteni. A szobák nagyobbik része apartman jellegű, a főzési lehetőség, a szokásos hatalmas hűtőszekrény mellett a telefon a rádió és a színes tv ezekben is szokásos tartozék. A légkondicionáló jól szabályozható, de szerencsére a zajszintje nem túl magas, viszont a teljesítménye talán egy kicsit túlméretezett, ha nem vigyázunk, könnyen megfázhatunk a 18 C fokos lakrészünkben, miközben kint közel 40 C fokos hőség tombol. A szobák többségéhez nem tartozik reggeli és a kiköltözés napján a helyiséget legkésőbb 10 óráig el kell hagyni. A zuhanyozók sok problémát okozhatnak, mert itt a csapoknál szinte minden nyitási mód előfordul, lehet húzni, nyomni, csavarni, és idő kell, míg az ember rájön a nyitjára. A legtöbb helyen szabadtéri fűtött úszómedence is van, bár az nem mindig derül ki, hogy dísznek vagy fürdésre. Használata csak napközben lehetséges, amikor a lakók döntő többsége már vagy még nem tartózkodik a motelben.

Azt is tudomásul kell venni, hogy Amerikában csak hitelkártyával tekinthető igazán embernek az ember. A szálláshelyek egy részében lehet ugyan készpénzzel fizetni, de ez kényelmetlenebb, mint a hitelkártya, és a tulajdonos is bizalmatlanná válhat. A legtöbb esetben csak kártyával fizethetünk, ezekből viszont elég sokfélével elfogadnak. Félve próbáltuk ki a forint alapú kártyánkat, de tényleg működött a rendszer. Érdekes, ezzel otthon sokkal több problémánk volt, többször előfordult, hogy fedezethiány miatt nem fogadták el üzletekben a kártyát, holott azon többszázezer forint is volt. Az otthoni szokásoktól eltérő, hogy saját magunk igazolásához a szálláshelyen és mindenütt a jogositványt kérik. Szerencsére nincsen szükség a nemzetközi papírra, minden további nélkül elfogadják az itthon kiállított vezetői engedélyt is. Azért jó, ha nálunk van az útlevel, mert a legtöbb helyen ellenőrzik, hogy a

beléptetésnél beírt tartózkodási időn belül vagyunk vagy már átléptük az adott limitet. Az utóbbi esetet jelenthetik a rendőrségnek vagy egyszerűen nem adnak szállást, ezért az Egyesült Államokon belüli utazásaink előtt ellenőrizzük a beléptetéskor az úti okmányba ragasztott kis kartonon a kilépés legkésőbbi időpontját.

Az utazáshoz tartozik a nevezetes városok meglátogatása, de ne feledjük el, hogy ez Amerika. A nagyobb városokban nem ajánlott a downtown (belvárost) felkeresni, mert akár veszélyes is lehet. A belvárosok többsége az európai szemnek egyáltalán nem kellemes látvány, hatalmas épületekből álló kereskedelmi központ vagy számunkra egyáltalán nem biztonságos, a XXI. századot idéző lerobbant felhőkarcolók együttese, ahol alvilági rosszul öltözött alakok lődörögnek. Célra vezetőbb valamilyen útmutató füzetet vásárolni és ez alapján megnézni a nevezetességeket. Az igazi látványosságok megtekintéséért mindenütt fizetni kell vagy úgy, hogy belépőt váltunk, vagy parkolási díjat kérnek, esetenként a kettő együtt is előfordul. A parkolóhely megválasztásánál érdemes figyelni, mert a szokásos ár 5-6 szorosát is könnyedén kifizethetjük, ha nem vagyunk elég körültekintőek. Az emeletes közparkolókat érdemes igénybe venni, ezek a legolcsóbbak sőt néhány helyen az első óráért vagy a hétvégi használatért fizetni sem kell.

Nemzeti parkok, híres városok a Nyugati Partvidéken

Az úti célok között gyakran szerepelnek a nemzeti parkok. Ezek az 5-10 ezer négyzetkilométer alapterületű csodálatos helyek, számtalan alkalmat kínálnak a sétára, hegymászásra; a természet különleges képződményeivel ismerkedhet meg a látogató a kempingezés és a túrák során.

A parkok egész területén jó az infrastruktúra, van víz, WC, zuhanyozó, áram, sőt néhány helyen még gáz is. Belépőt kocsinként kell fizetni, ez 5-10 dollár lehet. Aki több helyre is akar menni, annak érdemes az Egyesült Államok összes parkjára vonatkozó éves bérletet kiváltania, ami mindössze 25 dollár. A kempingekben a sátorhely további 5-10 dollárra rúghat sátranként. A parkokban igen sok a megállási, nézelődési lehetőség, ehhez segítségül a bejáratoknál a látványosságokat feltűntető térképeket adnak. Mindenki fizikai állapotának, kondíciójának megfelelően választhatja meg a körútját. Ezekhez viszont fel kell készülni élelmiszerrel és üdítővel, mert bent a parkban ez már nagyon sokba kerül, legalább a normál ár háromszorosába. Az utak rendkívül kanyargósak, a szervo kormány, és az automata váltó nélkülözhetetlen, ezek hiányában a nap végén igen erős izomlázra számíthatunk. Készüljünk fel arra is, hogy az amerikaiak testességük, kövérségük ellenére igen edzettek. A legtöbb ajánlott gyalogtúra 10-15 mérföld hosszú, ami nekünk esetenként igen fárasztó lehet. A parkokban érdemes nagyon figyelni a kiírásokra és az ajánlott óvintézkedéseket célszerű megtenni. A medvék sok helyen a turisták élelmiszeres kosaraira specializálódtak, amennyiben szerencsénk vagy szerencsétlenségünk összehoz egy ilyen kolduló macival, a legjobb ha átadjuk nekik a finom falatokat, így talán sértetlenül megússzuk. Sajnos ott tartózkodásunk alatt is

előfordult, hogy egy gyermeket megtámadott egy kisebb medve és súlyosan megsebesítette. A legtöbb ember nem veszi tudomásul, hogy a medve igen gyors vadállat és nem játékmaci, így sokakat érhet kellemetlen meglepetés. Ugyanígy oda kell figyelni a sziklaomlásokra, amelyek szintén gyakoriak és sok halálos balesetet okoznak. Azt is tudomásul kell venni, hogy - bármennyire fáj - még a legkedvesebb élőlényeket, a mókusokat sem szabad etetni, mert ez az inségesebb időkben a szerencsétlen állat pusztulásához is vezethet. Sok helyen ki kellett löni a szarvasok egy csoportját, mert élelem reményében már a turisták kocsijait is megtámadták, s a természetes táplálkozástól teljesen elszokva igen lesóványodtak.

Az első hosszabb hétvégét a kelet felé legközelebb eső, a Yellowstone park után az egyik legkedveltebb természeti látványosság a Yosemite park meglátogatására, illetve a Tahoe tó és San Francisco felé vezető körútra szántuk. Az első nap célpontja a Yosemite park. Ez a Sziklás Hegység nyugati felén elhelyezkedő hatalmas, gleccser vájta kanyonokból összetevődő természetvédelmi terület, igazi csoda és mindenki számára tartogat meglepetéseket. A Sierra Nevadának ez a térsége 500 millió éve alakult ki és 1890 óta áll védelem alatt. A legmagasabb része 4000 méter felett van, míg a völgyek, kanyonok 700 méter alatti magasságban helyezkednek el. Így a látogatónak lehetősége nyílik a forró, majdnem sivatagi melegből a tavaszi időjárású hegyeken keresztül eljutni a téli, havas csúcsig. Igen, itt júliusban is hógolyózhatunk a szikrázó napsütésben, bár annyi hó azért nincsen, hogy síelni is lehetne. A park az óceán partjától közel 300 mérföldre található és meglehetősen fárasztó úton érhető el. Egyrészt ezen a szakaszon kevés az autópálya, így csak két sáv áll rendelkezésre és a dombok között kevés szakaszon szabad az előzés.

A partvidék felől érkezve először nagy, öntözött szőlővel és gyümölcsösökkel beültetett táblák mellett haladtunk el. Ez nem véletlen, hiszen Kaliforniai a bor és a gyümölcsök hazája. Ezután értünk a Kaliforniai Medencéhez, amely teljesen lapos, tengeri üledékekkel feltöltött síkság. Itt már autópályán haladhattunk és a forgalom is sűrűsödött. Kétórányi autózás után megálltunk egy pihenőnél, kinyújtóztattuk tagjainkat majd az információs táblákon megnéztük a környék állatvilágát és a meglátogatásra ajánlott nevezetességeket. Evés után újra nekilendültünk, átszelve a síkságot kanyarodtunk rá a parkhoz vezető útra és eljutottunk az utolsó lakott településekig, ahol a turisták a szükséges bevásárlásokat és étkezéseket még megtehetik. Mi is megpihentünk, beszereztük a napi élelmet, körülnéztünk a bevásárló központban és az idegenforgalmi irodában. Ezután még 30 mérföld kanyargós, az itteni méretekhez képest keskeny úton értük el a park bejáratát, ahol a belépő kifizetése után mi is megkaptuk a szükséges információkat és a térképet. Erről rögtön láthattuk, hogy milyen hatalmas is ez a terület, több mint 300 km-t kell utazni az egyik végétől a másikig! A beérkezés után jobbra juthattunk fel a sequita fenyőkkel borított területre, ahol több ezer éves fák oszlopai meredtek az égbe. Magasságuk szinte felmérhetetlen, talán 50 méter vagy még több is lehet, körülölelésükhöz pedig egy nagyobb csapat cserkész szükséges. Átmentünk a park egyik nevezetessége, az alagútfa alatt. Ez egy olyan faóriás, amelyet átfúrtak s az út ezen keresztül vezet tovább. Visszatértünk a főbejárathoz és balra mentünk tovább. Elhagytuk a parkolót, amit akkor kell használni, ha rossz időpontban érkezik a látogató és a fenyvesekhez a sok fent lévő kocs miatt nem juthat fel. Ekkor itt letéve az autót ingyenes Shuttle (busz) járással juthatnak fel a legnépszerűbb, a prospektusokban legelső ajánlatként megjelölt helyre. Tovább

haladva néhány mérföld után választhattunk, hogy a fenti, kilátókkal teli részt kívánjuk megnézni, vagy a völgyben haladunk tovább. Elsőként a festői látképre voltunk kíváncsiak, így felfelé indultunk. A kilátókhöz kanyargós út vezetett, ügyelni kellett a szembejövő forgalomra mert néhol olyan szűk volt az úttest a hegyoldal és a korlátokkal sem védett szakadék között, hogy a járművek alig fértek el egymás mellett. Felérve több helyen is leparkoltunk és megcsodáltuk a panorámát. A parkolóban mindent megtaláltunk, tiszta mosdót és ivóvizet is. Az idő itt fenn hűvös és szeles, a napsütés viszont igen erős, így könnyű kabát és napszemüveg ajánlott. A szélárnyékos helyeken izzadtunk míg a szelesebb ormokon bizony fázósan húztuk össze magunkat. A 3-4000 méteres magasságban a levegő kristálytisza, ózondús, az azúrkék égen csak néhány felhő futott át szokatlanul gyorsan az erős óceáni széláramlás miatt. Az érintetlen táj, a zord hegyek és a völgyek kellemes zöldje nemcsak a testet frissíti fel, de a léleknek is igazi felüdülés. Végigmentünk a felső úton, megcsodáltuk a több tízméteres vízeséseket és a napfényben színesen csillogó sziklafalakat, a völgyben kanyargó patakokat. Nem véletlenül nevezik ezt a természetvédelmi területet a vízesések parkjának. Láttunk olyan gyorsfolyású alázúduló patakot, amelyik szinte sugárban érte el a völgyet, szikladarabokat és törmelékeket sodort magával, de láttunk olyat is, amelyik 10-20 méter széles, áttetsző, színesen csillogó gyémántfátylat vont a sziklafal elé. A nedvesség hatására a vulkánikus hegyek növényzettel be nem fedett részei különösen erős, néhol kontrasztos színekben pompáztak. Kétórás nézelődés után visszatértünk a lenti útra és megálltunk az egyik aktív pihenésre ajánlott parkolóban. A park növény- és állatvilágának felfedezéséhez az információs térképről és tábláról mindenki kiválaszthatja a számára kellemesnek tűnő túra

útvonalat. Mi is eldöntöttük, hogy megnézzük az egyik vízesést közelebről és bizony igencsak kifáradtunk a végére, de a látvány megérte. Ott állhattunk a lezúduló víz közvetlen közelében és érezhettük a hideg vízpermetet az arcunkon. Az évmilliók alatt kivájt kis medence hívogatóan tiszta volt, de fürdésre sajnos nem alkalmas, legfeljebb 10 fokos, hiszen a magasabb hegyekben elolvadt hó táplálja.

Azt tapasztalhattuk, hogy a hegymászásban sem vagyunk még egészen felkészülve, pedig mellettünk elhaladtak testes, sportosnak egyáltalán nem mondható amerikaiak, vidám beszélgetésüket csak a mi lihegésünk szakította félbe. Csak tudnám, hogy csinálják? Akivel találkoztunk, azok közül mindenki köszönt, röviden beszélgetett velünk és tovább haladt. Számunkra ugyan szokatlan, mégis kellemes volt ez a viselkedés. A visszafelé vezető úton, az alsóbb területen a patakot egészen közelről is megnéztük, sőt a hideg víz ellenére az itteni kisebb vízesés medencéjébe térdig besétáltunk, ám a zuhanyozásra nem vállalkoztunk. Leülve a kövekre a zubogó vízbe mártva pihentettük fáradt lábunkat és vártuk a medvével való találkozást. Sajnos vagy szerencsére nem futottunk össze eggyel sem. Nagyon jónak bizonyult az indulásnál kiírt tanács arról, hogy elegendő vizet vigyünk magunkkal, mert a fásasztó úton bizony hamar elfogyott a két doboz üdítő, a patakokból viszont tisztaságuk ellenére sem ajánlják az ivást. A koradélutáni időszakban voltunk itt, így igen kevés állatot láthattunk, de maga a táj megnyugtató, nagyon kellemes benyomást tett ránk. A felemelő és leterhelő, sőt inkább kimerítő túráról visszatérve fáradtan kapcsoltam be a kocsiban a légkondicionálót, amire bizony nagy szükség volt, mert csorgott rólunk a veríték és az út végén már alig kaptunk levegőt.

Tovább haladva a völgyben nagy meglepetésben lehetett részünk, a kis patak ott kanyargott mellettünk és most letről láthattuk a hatalmas vízeséseket, a cseppeken megtörő napfényt és a szivárványt. Ez már igazi festői táj a délutáni napsütésben a szikrázó sziklafalakkal és a hegyre felkapaszkodó fenyőkkel. A patak partján kis kempingek húzódtak meg különféle felszereltséggel. Mivel a szezonban érkeztünk szabad hely csak néhányban volt. A kis kétszemélyes sáttól a nagy lakóautóig minden megtalálható. Láthatóan boldogok az ide érkezők, élvezik a napfényt, az időjárást és a friss levegőt. Ki gondolta volna ekkor, hogy néhány nap múlva az egyik kempingre több tonna szikla zuhan... Legtöbbször a felhívások ellenére sem figyelnek oda a veszélyre, pedig minden évben előfordul omlás és ehhez néha az is elég, ha a látogatók a visszhangot próbálva hangosan kiáltoznak. A megmozduló kisebb kövek után az instabil nagyobb sziklák is megindulnak a völgy felé, amelynek a következményei végzetesek lehetnek. A nyári időszakban még ezen kívül is sok kellemetlen meglepetés érhet bennünket. Mivel igen kevés eső esik, a tűzgyújtás a legtöbb helyen tilos, bár vannak kijelölt uzsonnázó helyek, ahol a grill készülékek használhatók. Kaliforniában a nyár a nagy tűzvészek időszaka, mert sokan dobják el a cigarettavéget, vagy gyújtanak figyelmetlenül tüzet. A kár szinte felbecsülhetetlen, mert a meredek hegyoldalokon a tüzet legfeljebb helikopterrel lehet oltani, de legtöbbször az egész terület leég és évek kellene a tájon esett üszkös sebek begyógyulásához.

Elhagytuk a vízeséseket, rákanyarodtunk a park másik végébe vezető útra, testben és lélekben felkészültünk a kanyarokra a következő egy órában. Felfelé haladtunk, néztük az elsuhanó festői tájat, hallgattuk a kellemes zenét. És egyszer csak elénk bukkant a várt és mégis hihetetlen látvány, a hófödte csúcs július

közepén, verőfényes napsütésben. Először még azt hittük, hogy frissen töredezett sziklák verik vissza a fényt, de azután sikerült az egyik fehérség közelében megállnunk. Kiszállva éreztük a hideg szelet, a forró napsütést és megtapinthatuk az igazi, kissé már eljegesedett havat. Pár perc hógolyózás után megmelengettük elgémberedett ujjainkat, kezdeti lelkesedésünk egy kissé lelohadt így hóember építésére már nem is gondoltunk. Kis patakok szelték át az élénkzöld mezőt és futottak a hegyoldal felé, majd zuhantak alá a mélybe. A fenyők árnyéka már meghosszabbodott, a havas foltok is a lenyugvó nap vörös fényét tükrözték. Megnézve a térképet láttuk, hogy ebben az irányban a parkból kimenni nem szabad, mert egy régebbi utunkon tapasztalhattuk, hogy nyugat felé csak 200 mérfölddel délebbre találunk újabb átjárót. Így inkább visszafordultunk és egy kissé északabbra hagytuk magunk mögött a park bejáratát.

Másnapra újabb szenzációsnak ígérkező látványosságot terveztünk, az itteni Svájc, a Tahoe tó körüljárását. Bár ez légvonalban északra alig 200 mérföldre található, mégis vissza kellett menni az alföldre, mert csak azon át vezetett az autópálya. Szerencsére félúton sikerült egy kisebb városban szállást találni, amely nem volt drága, mindössze 30 dollár egy éjszakára. Az ablakban ugyan fenyegető volt a kiírás, mely szerint pénzt akkor sem adnak vissza, ha az utas nincs megelégedve az ellátással, ennek ellenére maradtunk. Az indiai házaspár által üzemeltetett földszintes motel tiszta, szépen berendezett és jól felszerelt volt, a szoba előtt biztonságos helyen tudtunk parkolni. Arról viszont elfelejtkeztünk, hogy a sok autó mellett erre vonatok is járnak. És bizony éjjel is járnak, és a kereszteződésnél hangjelzést adnak, nem is akármilyet! A szállás egy ilyen kereszteződéstől legfeljebb száz méterre feküdt, így kényelmesen számolhattuk a vonatokat. Kissé álmosan indultunk

másnap útnak és megállapítottuk, ami olcsó, annak meg van az oka és az a kiírás nem véletlenül volt az ablakban. A Burger King-ben elfogyasztott reggeli után felkapaszkodtunk az autópályára és már haladtunk is észak felé. A hegyek mellettünk csak halványan látszottak a délelőtti párában. Hamarosan sűrűsödni kezdett a forgalom és tudtuk, nemsokára célhoz érünk. Kelet felé letérve egyre magasabb hegyek között suhantunk és a tájékoztató tábla szerint megérkeztünk. A töből még semmit sem láttunk, de a kiírások, a motelek egyértelműen bizonyították: itt vagyunk. Tahoe city tényleg forgalmas üdülő város, üzletekkel, bevásárló központokkal és szállodákkal, csak még mindig nem láttuk a tavat. A térkép alapján úgy döntöttünk, hogy dél felől próbáljuk megkerülni és nem is kellett sokáig várnunk. Festői panoráma tárult fel az egyik kanyar után! Mélykék tóban tükröződtek a felhők és a környező hegyek kékeszöld csúcsai. Ezek a hegyek nem érik el a 4000 métert, így ilyenkor már nincsen rajtuk hó, de tavasszal igazán különleges látványban lehet része az ide utazónak. Megigézve bámultuk a fehér hajókat, a tova zúgó jet ski-eket és a part mellett kígyózó utat. Ez szebb volt, mint amire számítottunk. Egy ilyen helyen bizony érdemes akár örök életre szóló elhatározásokra jutni! Az itteni idegenforgalom erre is felkészült, az utak mentén nagyon sok kis kápolna és házasságkötő terem található, ahol többek között szerepel az is, hogy melyik híresség mikor fogadott itt „örök” hűséget. (Az már nem, hogy kinek!) Na ezt az örök hűséget azért nem kell annyira komolyan venni. A legtöbb helyen közvetlenül a házasságkötést intéző iroda mellett megtalálható a válást gyorsan lebonyolító ügyvéd is. Hát igen, ez is Amerika! Házasság egy hétre és utána minden megy tovább! Közben észre sem vettük, hogy elhagytuk Kaliforniát és átjutottunk Nevadába, a sivatagok és a szerencsejátékok államába. Reno városába már

nem mentünk el részben időhiány miatt, de azért sem, mert most nem voltunk igazán kíváncsiak a különféle kaszinókra. Úgy döntöttünk, hogy azokat inkább egy későbbi kirándulás alkalmával Las Vegasban nézzük meg. Tovább utaztunk a Tahoe tó körül és gyönyörködtünk a panorámában. Az már nagyon jól érezhető ezen a vidéken, hogy az üzleti élet mindent meghatároz. A tó partján csak akkor lehet megállni, ha 5-10 dollárt fizetünk a parkolóba való behajtásért. Az utak mellet és más területeken viszont szigorúan tilos a leállás, a parkolóban pedig nem veszik figyelembe, hogy csak egy órácskát akar valaki pihenni. Az ár mindenki számára az eltöltött időtől függetlenül ugyanannyi. Azért a nevadai részen sikerült találnunk egy kisebb partszakaszt, ahol nem kértek külön díjat a parkolásért, így közvetlen közélről is megvizsgálhattuk a természet alkotását. A víz gyönyörű, átlátszóan tiszta, akár tíz méter mélyre is le lehetett látni. Néhány madár csapat is itt halászott, ügyet sem vetettek a száguldozó motoros vízi gépezetekre. Megtaláltuk a kis kikötőt, ahonnan egy apró személyszállító hajó keresztül visz a tavon, így akár középről is vizsgálhatók a hegyek és tükörképük. A tóból két szigetecske emelkedett ki, ahol az indiánok hite szerint valaha igazi sárkányok éltek. Hiába, minden tónak megvan a maga szörnyecskéje és ez alól a Tahoe tó sem kivétel, igaz már csak a legendák maradtak fenn, de azok még ma is elevenen élnek az őslakókban. Az indiánok leszármazottai kis elárusító helyeken kínálták azokat a medálokat, amelyek a helyi szörnyet ábrázolták.

A víz itt sem éppen fürdésre való, talán 15 fokos lehet, de a parton lehet napozni és egyéb családi programokat szervezni, többek között ejtőernyőzni, csónakot kölcsönözni, halászni, lovagolni, kerékpározni stb. A tó keleti csücskében az Incline Village-ben kis rezervátum is helyet kapott, ahol az ősi indián

kultúra még megmaradt értékeivel, kézműiparával és táncaival lehet ismerkedni. Az ide látogató turisták szórakoztatását szolgálják az év minden időszakában megrendezésre kerülő fesztiválok, amelyek sorában minden kor és minden műfaj képviselteti magát. Igazi élményt jelent a halászat mellett egy nagy, hátsó lapátkerekkel hajtott, a múlt századot idéző hajóval megtett késő délutáni kirándulás, amelynek keretében a partvidék összes nevezetessége felkereshető és útközben szórakozásról a zenekar gondoskodik. A hajó, a Tahoe Queen mindig útra kész. Hideg étel különlegességekkel és meleg szeretettel várja a vendégeket. Talán mondanom sem kell, hogy ezt a luxust inkább a gazdagabbak engedhetik meg maguknak, de az esti panoráma mindenért kárpótol.

A rövid pihenő után tovább haladva a tóból levezető kis gyorsfolyású patak mellet vezetett az utunk. Lent a mélyben láthattunk néhány sárga gumicsónakot, ahogy próbálnak előre jutni a sziklák között. Nem veszélytelen feladat, de csodálatos élmény lehet. A saját képességeiket próbára tevők között igen népszerű sport végigevezni, bukdácsolni a vadfolyású, sziklás hegyi patakokon. A prospektusok ajánlanak olyan szakaszokat is, amelyek teljesen veszélytelenek és mégis kalandosak, de még erre sem vállalkoztunk. Nyugat felé haladva az erdő egyre sűrűbbé vált, csak a házak fehérre meszelt fala világított át a fák között. Ezt a természeti környezetet sokan nemcsak üdülőhelynek választják, hanem nyugdíjas éveikre itt telepednek le. Ezen nem is csodálkozhatunk, a Svájcot idéző környezetben a levegő egészséges, a közlekedés megoldott és állandóan a természet közelében élhet aki itt vásárol magának egyet a méregdrága házak közül.

A parkot elhagyva, rátérve az autópályára alaposan meglepődtünk, amikor kapukat láttunk magunk előtt. Már-már

megrémültünk, hogy úthasználati díjat kell fizetni, és keresni kezdtük a visszafelé vezető utat. Végül látván a folyamatosan áthaladó kocsisort neki bátorodtunk és kiderült, hogy csak az Államok közötti agrártermékekre irányuló ellenőrző állomásra érkeztünk. Megkérdezték, merre jártunk és már mehettünk is tovább. Minden ellenkező híresztelés ellenére kijelenthetem, hogy Kaliforniában és a szomszédos Államokban nincsen autópálya használati díj, és bevezetését nem is tervezik!

Kényelmes tempóban haladva a kétszer háromsávós pályán két óra múlva már megpillantottuk a közel egymillió lakosú Sacramento felhőkarcolóit. Bár ez az állam fővárosa, nem nagyon dicsekedhet különleges látványosságokkal. A város közepén a nagyvárosokban megszokott sablon szerint banképületek magasodnak és már egészen messziről, több mint 15 km-ről is láthatók. Körös körül viszont egy-két szintes kertes házak nyújtózkodnak. A főváros nem csak lakossága, hanem területe szempontjából sem nevezhető nagynak. Nem véletlen, hiszen a Kaliforniai Medence északi csücskében helyezkedik el: a kevés eső mellett az igen meleg időjárás jellemző, nem ritka a 40 C fok sem. Ezt legtöbben nem szeretik és ha tehetik a tengerparti városokba költöznek. Mezőgazdasági termelésre a térség nem alkalmas, munkalehetőséget az ipar kínál, de az automatizálás miatt ma már egyre csökkenő számban. Mivel a térkép szerint különleges látnivaló a városban nincsen, ezért az elkerülő autópályára hajtottunk rá. Már kezdett sötétedni, mikor balról magunk mögött hagytuk a távoli üzleti negyed épületeit és továbbmentünk leglátványosabb úti célunk, San Francisco felé. Úgy döntöttünk, hogy a város előtt 100 mérföldnyire keresünk szállást, mert reggel gyorsan úti célunkhoz juthatunk, viszont ebben a körzetben a szállodák még nem túl drágák. Kis nehézséggel sikerült is találni egy Motel 6-et (az egyik

legnépszerűbb és legkiterjedtebb középkategóriás szállodalánc Amerikában). A hely tényleg rendkívüli, szinte nem lehet leírni. A szálloda teljesen szokásos, nagy parkolóval, fűtött úszómedencével és 40 dollár alatti árral. Ami megdöbbenő az a környezet és pontosan nem tudjuk még ma sem, miért alakították így ki a területet egy 20 ezer lakosú kisvárosban. Legalább öt, az itteni méretekhez hasonlítva is hatalmas bevásárlóközpont található itt akkora területen, hogy az egyikből csak autóval érdemes átmenni a másikba. Az esti időszakban csak egy részük tartott nyitva, de egyszerűen nem tudjuk, hogy kik járhatnak ide bevásárolni, miért érte meg ekkora áruházakat építeni, ahol tényleg minden specialitás megtalálható, és ahol egy üzlet végigjárása is teljesen kimeríti az embert. Két órát bóklásztunk az egyik éjjelig nyitva tartó üzletben és csak csodálkoztunk és csodálkoztunk, de végül a szokásos élelmiszeren kívül nem vásároltunk semmit. Szétnéztünk még a kivilágított parkokban, és hamarosan nyugovóra tértünk, mert másnapra kellett az erő az álmok városa megtekintéséhez.

Reggel nyolckor leadtuk a kulcsot, megreggeliztünk egy Jack in the box-ban, véleményem szerint a legjobb hamburgerező helyen és már indultunk is tovább. A térképet megnézve úgy döntöttünk, északról megyünk be a városba. Sikerült is időben lefordulni az autópályáról, de sajnos az öblöt teljesen megkerülő utat nem találtuk meg, így Oakland felé vettük az irányt. A parton haladva láthattuk a kikötőt, a tengeri hajók sokaságát, az olajtárolókat és a raktárakat. Hamarosan rátértünk az öblöt átszelő egyik hídra, ami számunkra elég szokatlan megoldású volt. A több kilométeres(!) szakaszon a kétszer három sáv nem egymás mellett, hanem egymás felett haladt. Sajnos nem lehetett középen megállni, pedig érdekes lett volna onnan körülnézni, de az autó nem akart épp ott elromlani. Közeli láthattuk az

kaliforniai Kincses Szigetet és több más kisebb szigetcsoportot, majd átértünk az öböl északi részére. Magából a városból innen még nem sokat lehetett látni. Körös körül fenyő és tölgyerdők, néhány ház és az autópályán rohanó gépkocsik. Az óceán felőli oldalon a part mentén egymástól szabályos távolságban - mint óriások karjai - forogtak a szélerőművek. Itt, ahol mindig fúj a szél ez nagyon fontos és olcsó energiaforrás, amit láthatóan ki is használnak. Elhaladva soruk mellett tovább gurultunk a kocsisorban a város felé. A meredek emelkedők után egyszer csak - mint a mesében - elénk tárult a filmekről ismert látvány. Szemben a város a felhőkarcolókkal és előtte a piros színű Golden Gate híd, amely az öböl bejáratát őrzi 2 km hosszan és 100 méteres magasságban. Négy éven keresztül épült és ezalatt 11 munkás vesztette életét. Élénkpiros pillérei, melyeket évente 8 köbméter festékkel újítanak fel szokatlanok, de nagyon jól mutatnak a kékeszöld óceán háttére előtt. Az életuntaknak is kedvenc helye, sokan kísérlik meg innen az öngyilkosságot. A nagy magasság és a cápák garantálják a „sikert”. Talán éppen ezért mindkét feljáratnál táblák hívják fel a figyelmet lelki segítségnyújtó telefonszámára.

Már majdnem felsodródtunk a hídra, amikor megpillantottuk a nemzeti park bejáratát a Golden Gate híd lábánál. Kicsit megbolygatva a forgalmat a legfelső sávból sikerült jobbra kijutnunk és már kapaszkodtunk is felfelé a sziklába várjt, szokatlanul keskeny úton. 4-500 méter magasságból a maga teljességében bontakozott ki a táj. A híd vörös íve alatt éppen átúszott egy hatalmas fehér óceánjáró. A Golden Gate igaz, hogy hasonlít az Erzsébet hídra, de azért egy kicsit nagyobb. A négyes osztású pillérek mögött a nyugatról sütő napfényben megcsillantak a felhőkarcolók felkiáltó jelei. Közülük is kimagasodott a piramisház, a TransAmerica Pyramid a maga

szokatlan hosszított gúlát formázó alakjával és vakító fehér csillogásával. Balra mögötte a páncélszekrényt idéző banképület kupolája zöldesen verte vissza a fényt, a többiek inkább komor szürkén meredtek az égre. Az itteniek szerint szerencsénk volt, mert ebben az időszakban olyan felhős és ködös idő is előfordul, amikor nemcsak a város, de még a híd sem látszik. Most is elúszott néhány kisebb felhő, de nem takarta el a panorámát jól láthattuk az északi parthoz közel Alcatrazt, a börtönszigetet, ahonnan állítólag nem menekülhetett senki. A hideg víz és a több száz cápa megfelelő védelmet nyújtott a lakosság számára, pedig nem akárhik ültek itt. Al Capone és társai is évtizedekig élvezték e kis sziget vendégszeretetét. A nagyközönség számára ma már sokkal inkább múzeum és filmforgatások helyszíne az egykor oly fontos hátborzongató különlegesség, amelyet kis hajókkal szervezett program keretében lehet felkeresni. Az épületben és a cellákban járva mindenki elgondolkodhat arról, milyen lehetett a raboknak látni a néhány mérföldre levő szabad várost, érezni annak forgatagát, lüktetését minden szabadságtól megfosztottan. Igaz nem szabad ezt így nézni, mert ide tényleg a legelvetemültebb bűnözőket hozták. Nagy kérdés, hogy mi vezette a polgárokat arra, hogy ennyire közel a városhoz telepítsék le a többszörös gyilkosságért nemegyszer száz évre ítélt rossz fiúkat.

A távolban feltűntek a hidak, amelyekeken még át lehet kelni az egyik partról a másikra. Nem olyan látványosak, mint a Golden Gate, bár a méreteik meghökkentők, némelyik hosszúsága meghaladja az öt kilométert. Az északi part magas dombjáról a rengeteg japán turistával együtt több kilátóból is megcsodálhattuk a tájat, sőt felmehettünk a védelmi erődbe, ahonnan annak idején őrizték az öböl és a város biztonságát. Hatalmas beton bunkerekben láthatók az ágyúk talapzatai, a lőrések és a

folyosók, az egész még most is félelmetesnek tűnik. Talán nem árt megjegyezni, hogy egész utunk során ez volt az egyetlen hely, ahol nem volt folyóvíz és WC.

A másik oldalon legördülve jutottunk el a világító toronyig és a tengerparti pihenésre is alkalmas partszakaszig. Persze fürdésre csak a legmerészebbek gondolhatnak, mert a víz hőmérséklete még a legmelegebb napokon sem emelkedik 15 fok fölé. Napozni és sportolni viszont lehet a homokos partszakaszon.

Visszatérve a hídhöz a park bejáratával szemben a bal oldalon található egy kisebb kilátó és az a felállított és ketté szelt több ezer éves farönk, amelynek az évgyűűit közelről is részletesen megvizsgálhatják a látogatók.

Az állandóan fújó tengeri szélről és a napsütéstől kipirultan ültünk be az autóba és indultunk tovább a város felé. A hídra a vezetők udvariassága ellenére is csak nehezen tudtunk felkanyarodni és rögtön szembe találtuk magunkat az első meglepetéssel. Annak aki a városból kifelé megy ingyenes az átjutás, de visszafelé már fizetni kell, mégpedig nem is keveset, 3 dollárt. Menekülésre nincs lehetőség, a híd ezen szakaszán nem lehet megfordulni és erre itt szokatlanul nagy betűkkel hívják fel a figyelmet. Nem maradt más hátra, mi is kifizettük a tarifát. Átjutva szokás szerint semmilyen további útbaigazítást nem találtunk, de szerencsére a felhőkarcoló alapján sikerült tájékozódni. A kínai negyed a központban van nem messze a piramis háztól, így erre vettük az irányt. Ez azért itt a rendkívüli autóáradat miatt nem is olyan könnyű, bár a forgalom szervezése példásnak mondható. Az utcák váltakozva egyirányúak, így mindenhová könnyen vissza lehet jutni, ha véletlenül eltévednénk. A hegyekre épült városban a közlekedés bizony okoz némi nehézséget különösen azért, mert a meredek lejtőkön vigyázni kell az elindulással és a fékezéssel. Ehhez feltétlenül szükséges az automata

sebességváltó, egyébként a kuplungolástól teljesen kikészülhet az ember lába. A lejtős szakaszokon a keresztező utcáknál sok a bukkanó és ezeken igen nagyokat ugranak a gyorsabban haladók. A filmekben ez ugyan látványos lehet, az utánzás mégsem ajánlott, mert könnyen rugótörés és lengéscsillapító probléma lehet a vége, a javíttatás pedig nagyon sokba kerül. Sikerült nagy nehezen találni egy parkolót a kínai negyed közelében, de csak a kocsit beadása után derült ki az igazi ár. A kiírások bizony megtévesztők sőt félrevezetők, hiszen ebben a parkolóban 5 dollár volt az egyórás tartózkodás díja és a tájékoztató szerint ezt az összeget akkor is ki kell fizetni, ha meggondolja magát a csőbe húzott polgár. Körülnéztünk és a közvetlen közelben találtunk egy másik parkolóházat, ahol az egész napos tartózkodás került csupán 5 dollárba, így bosszankodva a felesleges kiadás miatt átálltunk ide. A kocsit biztonságban, irány a város felfedezése!

Ott voltunk a bűnös városban és látni akartunk mindent! A város a XIII. század végén Itáliában felépült Assisi Szent Ferenc kolostorról kapta a nevét, de a szent gondolataihoz nem maradt hű. Az 1849-es aranyláz előtt csak néhány család tengette itt az életét, de azután szerencselovagok ezrei jelentek meg új hazát és sok pénzt remélve. A város 43 dombra épült, utcái, épületei több kasszasikert hozó film díszleteiként szolgáltak. San Francisco egyszerre nyugodt és mozgalmas, az ellentétek és a szabadság városa, mindenki másságát elfogadják. Egy hely ahol a fehérek, a feketék, a hippik, a drogosok és a többiek békésen megférnek egymás mellett. Itt született a hippik mozgalom, de az informatikai forradalom is innen indult világhódító útjára. Ezzel együtt a város a legbiztonságosabbnak számít az egész Államokban, a lakosok sokkal jobban félnek a földrengésektől, mint a sötét utcáktól. Különösen igaz ez 1906 óta, amikor a város

az erős földrengés miatt teljesen romba dőlt és leégett. 1989-ben is volt egy kisebb rengés, de az nem sok kárt tett az épületekben. Mit is jelent a bűnös város elnevezés? Szervezett közösségben egy városon belül itt él a világon a legtöbb homoszexuális és sajnos ezzel együtt itt található a legtöbb AIDS beteg is. Nem volt ez mindig így, bár az a kellemes klímájú - nem túl meleg és nem is túl hideg - terület már régen is a különböző vallások és kultúrák keveredési helyeként szerepelt. Elsőként a kínaiak, a spanyolok és az olasz bevándorlók ütöttek itt tanyát, ami a városrészekre még ma is rányomja a bélyegét. A spanyol építészeti motívumok szinte mindenütt megtalálhatók, felfedezhetők a felhőkarcolók tövében meghúzódó templomokon is. A város lakosságának utánpótlása ma is Kínából és Mexikóból származik, bár a lakosság lélekszáma ennek ellenére nem növekszik jelentősen. Miért is lett olyan ez a város, mint amilyen? Ez döntően a II. világháborúnak köszönhető, ugyanis ennek végétével a hadseregben homoszexuálissá vált férfiak többsége nem tért haza, hanem itt, a volt állomáshelyéhez közel telepedett le. Ehhez járult még a vietnámi háborúból visszatértek újabb hulláma és a hippizmus mozgalom "szeretkezz és ne háborúzz" jelszava. A hatvanas évek végére tehát kialakult az a „meleg” közösség, amely új kultúrát, új életformát teremtett. A legtöbben a központi bank negyedétől nem messze fekvő Castro városrészben élnek, új épületeket emeltek és új motívumokat, díszítéseket, színeket alkalmaztak, nyugodtan mondhatjuk, hogy új életformát honosítottak meg. Az Egyesült Államokból és máshonnan is egyre többen érkeztek, mert itt sokkal jobban elfogadták különbözőségüket, nem kellett titkolniuk érzéseiket és nyíltan felvállalhatták egymást. Ma már akár gyermekeket is örökbe fogadhatnak, bár ez inkább a leszbikusokra jellemző. Munkát is találnak, mert magánéletük nem befolyásolja elhelyezkedési

esélyeiket. Életvitelük és szokásaik - bármennyire hihetetlennek tűnik - átgyűrűztek hozzánk is. Sokan nem is tudják, hogy a piros címkés Lewis 501-es farmer is ebből a közösségből indult világhódító útjára, csakúgy mint a férfiak ékszer viselete, a karláncok, a gyűrűk, a kitűzők és a színes ingek viselése. Ma is sokszázezer meleg látogat ide, hogy megismerkedjen az itteni közösséggel, bátorítást nyerjen saját érzéseinek felvállalásához vagy csak azért, hogy újabb barátokat szerezzon. Nem tagadható ennek az életvitelnek egyik súlyos következménye, az AIDS egyre gyorsabb terjedése. Itt ma már tízszer annyian halnak meg ebben a betegségben, mint egyéb időskori nyavalyákban. A körzetben élő melegek többsége már fertőzött és ez teljesen átformálja életüket. Igen sokan tartoznak valamilyen egyházhoz és aktívan dolgoznak a gyülekezetben, nem kötődnek az anyagiakhoz, fontosabbnak tartják a lelki életet. Nem véletlen, hogy a gyülekezetek létszáma ebben a városban folyamatosan emelkedik, bár egy-egy kisebb közösségben hetente három-négy ember is meghal fiatalon, sokszor 30-40 évesen. A megtérők már tudják, nem sokat veszíthetnek. Az egyházak AIDS kórházakat tartanak fenn, ahol a végső stádiumban levők kapnak gondoskodást. Gyakran a személyzet is a melegek közül kerül ki és szintén beteg, csak még a kezdeti állapotban van. Az utcákon mindenütt találkozhatunk velük, némelyiküket felismerhetjük öltözködéséről, beszédjéről, de többségük a kívülálló számára láthatatlan, olyan, mint a többi ember. És ez így is van! Ebben a városban már megtanulták, élni csak úgy lehet, ha elfogadjuk és tiszteljük egymás másságát, hiszen mindnyájan Isten gyermekei vagyunk. Az utcákon sokszor botlik a turista HIV fertőzött koldusba vagy zenészbe, de ez itt sajnós megszokott látvány.

A prospektusok szerint a kínai negyed San Francisco egyik nevezetessége, ahol a kis üzletekben állítólag viszonylag olcsón lehet vásárolni, először tehát mi is ezt vettük célba. Átjutva a stilizált kapun már kezdtek is invitálni bennünket az üzletekbe. Szerencsére nem annyira rámanósen, mint Olaszországban, vagy Isztambulban, de azért határozottan. Megfigyelhettük, hogy elsősorban a Japánokat veszik célba, mert ők azok, akik szeretik a műszaki újdonságokat és itt lényegesen olcsóbban vásárolhatnak jó minőségű árut, mint otthon. Tény viszont, hogy egy-két ruházati bolt kivételével az árak 30-50 %-kal magasabbak mint a nagyáruházakban. Ez azt is jelenti, hogy annak, aki mást is megnézhet Amerikából, nem csak Szent Ferenc városát, az ne itt vásároljon, mert nem éri meg. A műszaki cikkek között itt a legmodernebb és legkülönlegesebb termékek is megtalálhatók, mint például a speciális objektívek, az legújabb videó kamerák és még sok-sok minden. Megvizsgáltuk a zöldség és halárusok különleges kínálatát, a gyomrunk egy kicsit émelygett a szagtól és az árutól egyaránt. Nehéz szívvel kellett tudomásul venni, hogy az itt sétáló teknősbékából és a ki tudja milyen egyéb élő állatokból hamarosan vacsora lesz. Az utcákon rengeteg étterembe invitáltak bennünket és találtunk kínai McDonalds gyorsétkezdét is. Ezzel együtt éhségérzetünk igen hamar elmúlt, ez a terület ugyanis nem a magyar gyomornak való.

Az első útkereszteződésnél pillantottuk meg a California streeten lefelé futó Cable car-t, San Francisco egyik nevezetességét. Ez a speciális kötőtpályás jármű talán egyedülálló az egész világon. A két sín között egy hasadékbán halad folyamatosan a vezérlőépületben meghajtott erőátviteli kábel s erre rákapcsolódva mozog a szerelvény. A megállóknál a vezető lekapcsolja a kábelről a kocsit és a kerekeket lefékezi, majd induláskor ismét

visszakapcsolja. Így legfeljebb a vezeték surrogása hallatszik, az egész jármű szinte hangtalanul megy, de a vezető állandó csilingeléssel jelzi a várakozóknak a közeli érkezést. Az út nem túl hosszú, a hegy tetejéről juthat el az idegen az öböl partjára és vissza 2-3 dollárért rémülten kapaszkodva a peronon. Ebből is látható, hogy elsősorban a turisták kiszolgálására szakosodott ez a közlekedési eszköz. A helyiek úgysem férnének fel és számukra ez ma már túl lassú jármű. A három vonal csomópontjában a hegy tetején egy múzeum van, ahol az egész rendszert bemutatják és a működés nyomon követhető a szimulátorokon keresztül.

Visszatérve a kínai negyed bejáratához lesétáltunk a belvárosba, elmerültünk a Fianancial District nyüzsgésében, ami egy kicsit a New York-i Wall Streetet idézte, megnéztük a helyi tőzsde épületét és néhány bankot kívülről. A tenger szintjénél a kikötőtől nem túl messze található a bevásárló utca, ahol a kisebb boltok mellett hatalmas áruházak működnek. Az árak itt is kissé magasabbak a megszokottnál, de még elfogadhatóak. A Virgin Megastore négyszintes épületéből hívogatóan szólt a zene tudtam, hogy ezt nem szabad kihagyni. Ennyi kazetta, cd és egyéb hanganyag talán nincs is. A számtalan fejhallgatóban a legkülönbélebb zenét hallgathatták a betérők, itt akár napokat is el lehet tölteni. Az anyag témakörök szerint került szétválogatásra és ezen belül az előadók nevével kereshetők a lemezek. A komolyzenei részleg teljesen leválasztott, biztosítja a nyugodt keresgélést. A harmadik és negyedik szinten láthatók a specialitások, ahol már az érdeklődési kör szerint szortíroztak mindent. Ez számunkra meglepő, mert kazettában, cd-ben, számítógépes programban és könyvben is megtalálhatók akár a homoszexuálisoknak és a biszexuálisoknak szóló anyagok. Ha

valakinek nincs elég pénze és itt olvassa el az újságokat kényelmesen megteheti, nem szólnak rá.

Elhagyva a zenepalotát a többi üzletbe is bepillantottunk, de az árak inkább rémisztőek, mint vonzóak. Érdekes, hogy amíg az utca bal oldala tökéletesen tiszta volt, biztonságosnak tűnt, addig a jobb oldalon kupacokban állt a szemét, furcsa alakok rohanganak, vagy fekdtek a járdán. Feltűnő színes ruhában férfi és női prostituáltak kínálták magukat, talán a fiúk voltak többen, kihívó pillantásuk kifejezetten zavaró volt. Igaz, ebben a városban érhetik furcsa meglepetések a gyanútlan turistát, könnyen előfordulhat, hogy a választott hölgyről később kiderül, hogy az erősebbik nemhez tartozik. Sötétedés után mindenesetre még a biztató statisztikák ellenére sem vállalkoztam volna erre a sétára.

Visszafelé még megnéztük, hogyan fordítják meg kézzel és vállal a Cable car-t. Ennek a szerelvénynek a vezetéséhez nemcsak szaktudásra, hanem komoly fizikai állóképességre is szükség van. A téren néhány zenész rögtönzött és nem is akárhogy. Igaz a legtöbbjük nem volt egészen amatőr, mert a pénzváró tok mellett ott fekdtek a kazetták és a cd-k is. Itt igazi blues-t hallhattunk, rekedtes hangon hullámozott a vágy. Aki erre jár annak érdemes kipróbálnia a helyi specialitást a friss kenyérben tállalt ráklevest. Lám itt még a tányért is meg lehet enni!

A város körbenézése után visszatérve a garázsban kifizettük a díjat és indultunk hazafelé. Ez nem volt ám egyszerű, mert az eligazítás természetesen most is hiányzott, így csak negyedszerre sikerült feljutni az autópályára. Innen már nehézség nélkül jutottunk tovább hazáig, ami mindössze 220 mérföld a hegyeken át. Öt óra folyamatos vezetés után fáradtan de elégedetten szálltunk ki az autóból és tértünk nyugovóra. Több mint 1000 mérföldet utaztunk három és fél nap alatt, ami

még az ennyire jó útviszonyok mellett is megerőltető volt, különösen ha figyelembe vesszük az útközben átélt nehézségeket is.

A King Canyon Park és a Sequoia Park

Ezt a parkegyüttest akár egy nap alatt is megnézhetjük, ha bírjuk a vezetést, de egy hét is kevés, ha legalább a két park területének felét akarjuk meglátogatni. A két természetvédelmi terület együtt akkora, mint a Yosemite park, de mivel teljesen különböző tájakon fekszenek, bár egymás mellett, ezért a tájegységeket elválasztva jelölték ki a határokat. Kedvezményként viszont csak egy belépőt kell fizetni. Talán azért is kevésbé látogatott ez a Yosemite-től délre fekvő együttes, mert nem lehet átmenni rajta. A Sziklás Hegység nyugati lábánál fekvő parkból csak nyugat felé van kijárat, kelet felé a hegyek miatt átjutni lehetetlen. A terület 1922 óta fogadja a látogatókat és 1940 óta a Sequoia Natural History Association non-profit szervezeten keresztül szorosan kapcsolódik az oktatáshoz és a tudományos kutatáshoz. Állatvilága különleges, a már megszokott medvéken kívül találkozhat a látogató hegyi oroszlánnal és csörgő kígyóval is. Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a terület kullancsokkal fertőzött, ezért a védekezésre érdemes jó előre gondolni.

Szálláshelyünkről hajnalban indultunk a két park meglátogatására. Az út első fele már ismerős volt előző heti kirándulásunk alkalmával ugyanerre jártunk, de most az autópályán még délebbre kellett menni. A táj ugyanolyan a Yosemite-i leágazás után is, de délkeleten a síkság után már feltűntek az első hegycsúcsok a párás időben. Kelet felé fordulva az út egyre emelkedett és kétezer méter magasságban

eljutottunk a bejárati kapuhoz, ahol szintén megkaptuk a térképet és a tájékoztató füzetet mind a két parkról. Először a Sequoia parkot vettük célba, amely az itt növekvő hatalmas, különleges, több ezer éves fenyőkről kapta a nevét. Az út rendkívül keskeny volt, akárcsak az előző héten a Yosemite parkban, két autó is alig fért el egymás mellett és néhol az útépités miatt csak váltakozva mehetett a forgalom. A jobb oldali úton jutottunk a már megismert sequoia fenyők közé, ami félelmetes, meghökkentő élmény. Talán itt érthető meg, milyen lehetett az ember megjelenése előtt az igazi gigantikus erdő. A fák talán 100 méteresek is lehetnek, a törzsük kerülete meghaladja a 15 métert. Egymás mellett magasodnak az égbe, némelyiknek a törzse már annyira elkorhadt, hogy - mint egy alagúton - át lehet menni rajta. Az egyik helyen a látványosság kedvéért itt is a fán keresztül vezették az utat. Ebben a környezetben igazán hangyának éreztük magunkat. A levegő megült a fák között, érezhető volt a sajátos fenyőillat és nagyon-nagyon meleg volt, alig kaptunk levegőt. 10-20 perc séta már kifejezetten megerőltető volt ilyen körülmények között, így nem is nagyon láttunk senkit kiszállni az autóból. A hegyre felérve gyönyörködtünk egy kicsit a panorámában majd megfordultunk és visszatértünk a másik útra, amely a Kings Canyon felé vezetett. Először lent a völgyben mentünk, itt már valamivel kellemesebb volt az idő, a fák is megváltoztak, egyre több lett a fekete- és a többi tölgyféle. A térképen és a kiírásokon is folyamatosan felhívták a figyelmet arra, hogy nagyon sok a poison oak (mérgező tölgy), amely egy mérgező tölgyféle. Ennek a levele ha a bőrhöz ér igen fájdalmas kiütéseket okoz, rosszabb mint a csalán, sőt ha valaki túl sok csípést szerez akár bele is halhat. Találtunk egy kis tisztást, ahonnan különféle túra útvonalak indultak ki. A parkolóban leraktuk a kocsit és itt is elindultunk egy kis sétára. A turista út

elején nem hiányzik a vizes blokk, ivóvíz, eligazító táblák sokasága, amelyekről megtudhattuk, hogy ez a terület általában vízzel borított, bár a nyári időszakban a nagy melegben kiszárad. Körös körül láthatók a hegyek, amelyekről a hóolvadáskor lezúdulnak a kis patakok. A kis ösvényen körbe járható volt a félig kiszáradt, mocsaras tó partja és megismerkedhettünk az itteni élővilággal. Láttunk is egy mókust, amelyik egyáltalán nem félt tőlünk sőt inkább közelebb jött némi élelemben reménykedve. Amerika a mókusok hazája, itt számtalan helyen megtalálhatók ennek a fajnak a különféle képviselői. Ez az épp elénk szökkenő igen hasonlított a hazai mókusokhoz, de színe sötét volt és a farka tömöttebb, bolyhosabb. Láttunk egy szarvast is, ami ebben a déli időszakban egy kissé szokatlan, hiszen inkább hajnalban mozgolódnak az állatok. Ez a példány éppen a lápos részen legelészett, egészen közel lehetett hozzá menni, egyáltalán nem látszott rajta a félelem. Állatkerten kívül még nem is láttam ilyen közelről szarvast. Ez is különbözött az otthon megszokott képtől, sokkal hosszabb volt a füle, kicsit nagyobb testűnek néztem a vörösbarna jószágot és a szarva is sokkal kisebbnek látszott. Az árnyas fák alatt még néhány gyíkot pillantottunk meg, majd visszaindultunk a kocsizhoz. Útközben megnéztük a több mint ezer éves indián festmény maradványokat, amelyek igen emlékeztettek az azték kultúrában szokott ábrázolásokra. Elgondolkodtató, hogy az európai barbár hordák idején a X. század előtt itt mennyire fejlett civilizáció működött és hagyta ránk művészeti remekeit.

Továbbmenve ismét hegyek álltak előttünk, megindultunk a szűk utakon felfelé és ismét a fenyvesek magasságába jutottunk, majd egy sziklás területre. 4000 méteres magasságban talákoztunk olyan hatalmas sziklatömbökkel, amelyek szinte a leesés határán álltak, csak egy kis mozdulat és máris gurulnak lefelé a völgybe.

Az egyik legnagyobbat, a stabilnak tűnő Morro Rock-ot meg is másztuk, és a tetejéről tényleg festői kilátás nyílt minden irányba. Az itt is megtalálható mókusok már más fajták voltak, kisebb testűek, sötétbarnák, a farkuk is csupaszabb és a fajtársakhoz hasonlóan a látogatóktól kunyerálták az ételmet. Az ide látogató turisták többsége Japánból jött, de meglepetésünkre még orosz csoporttal is találkoztunk. A csúcsról lenézve csak hangyányinak látszottak a völgyben az autók, bogárként mászott felfelé a busz. Messzebb már láthatók voltak a hófedte csúcsok, és a hegyoldalakon jól elkülönültek az egyes fafajtákból álló erdőségek. A sziklára vezető kőbe vajt lépcsőkön egymás sarkát taposták az emberek látszott, hogy igazi különlegességhez érkeztünk. Talán azért is tűnt olyan érdekesnek ez a szikla, mert a párja, az eredeti Morro Rock az egyetemi lakhelyünktől mindössze 10 mérföldre a tengerparton emelkedett, és a hasonlóság megdöbbentő volt. Itt is megnéztük a sequoia fenyőkből álló erdőt és egy 3000 éves törzs szeletén az évgyűrűkhöz fűzött történelmi események magyarázatakor döbbsentünk rá csak igazán, hogy mit jelenthet ennyi ideig élni a földön. Az évgyűrűket a turisták hada már simára tapogatta, a látvány így talán még megrázóbb, hiszen ez a rönk már több mint száz éve áll itt látványosságként. Talán éppen valamelyik híresség ujsza is itt simította valaha ezeket a vonalakat? Ismét összefutottunk egy orosz csoporttal, úgy néz ki azért ott is megindult a fejlődés és egyesek megfelelő fedezettel rendelkeznek egy amerikai körúthoz is.

Tovább menve még láttunk néhány kisebb patakot és vízesést, majd egy kanyargós úton elhagytuk a parkot, hogy nem sokkal később belépünk a Kings Canyonba. Az út egész magasan indult, még sikerült megállnunk egy szélvédett helyen, ahol a fák tövében piszkosfehéren húzódott meg az utolsó jeges

hómaradvány. A kiírások szerint erre a területre nem ajánlott belépni, mert a téli időszakban a váratlan lavinák elkerülése érdekében rakétákkal lövik a hegycsúcsokat és könnyen találhatunk fel nem robbant lőszereket, amelyek veszélyesek is lehetnek. Ennek ellenére nem álltuk meg, hogy legalább még egy júliusi hógolyót ne gyúrjunk, ami ebből a jeges, kemény darából elég nehezen sikerült. Kanyargós szerpentinen indultunk tovább a kanyon mélyébe. A szervó kormány ellenére elég hamar kezdtem érezni a karomban a sok tekergetést. Az európai autók zömével itt már komoly bajunk lenne, mert az időjárás szélsőségei mellett az utakat is bírni kell, néhol igencsak csikorogtak a kerekek, éreztük a gumik kellemetlen, égett szagát. Továbbhaladva a lejtőn egyre jobban beszorultunk a félelmetesen gyönyörű két hegyoldal közé, a patak partján suhantunk előre. Tényleg suhantunk, mert gázadásra egyáltalán nem volt szükség, az alapjáratú motor pedig teljesen hangtalan volt. A patak közben egyre keskenyebb és egyre gyorsabb folyású lett, a mederben ijesztően meredeztek a sziklák. Már a bejáratnál kiírták, hogy hány százan haltak meg, mert nem vették komolyan azt a figyelmeztetést, mely szerint aki ebbe a vízbe bemegy, az többet nem tud kijönni. Egy csendesebb szakaszon megálltunk a parkolóban és lementünk a vízhez. A sziklahasadékon át lesétálva láthattuk, hogy tényleg nagyon veszélyes ez a rohanó vízfolyam számtalan zuhatagával és kisebb vízesésével együtt. Még a védett kimosott sekély partszakaszon is érződött az erős sodrás. A víz fénylően tiszta, átlátszó és nagyon hideg volt, talán 10 fokos lehetett. Találkoztunk halászokkal is, de nem tudtuk meg miért is lógatják a zsinórt, mert halat viszont sehol sem láttunk. Visszatértünk az autóhoz és tovább kanyarogtunk lefelé. Több igazán fantasztikus, magasból aláüdülvő vízesést láthattunk, az egyikhez sikerült

egészen közel menni. Izgalmas, felkavaró és felemelő érzés volt látni a felülről lezuhanó víztömeget, amikor a lábunk előtt zúzódtott millió apró szilánkká és hús permetével befedte arcunkat. Percekig álltunk megbabonázva a szépségtől és az emelkedett hangulattól. Tovább indulva nemsokára elértünk az út végére, ahonnan a patak eredt, innen már vissza felé vettük az irányt, ami most a hegynek fel már nehezebbnek bizonyult. A sok kanyartól már teljesen elszédültünk, és a parkolóban azt vettük észre, hogy a kocsik gumijai is megsínylettek az utat. Mindezért viszont kárpótolt bennünket az a felejthetetlen látvány, ahogyan a lenyugvó nap fényében különféle színekben csillogtak a függőlegesre mart, nedvességtől gyöngyöző sziklafalak. A parkból egy rövidebbnek tűnő kanyargós utat választottunk, amit végül nem is bántunk meg. Bár az út hosszabb ideig tartott, de a Sziklás Hegység egyik legszebb, nyugati részét szelte át. Néhány kisebb házat láttunk csupán és arra gondoltunk, milyen jó is lehet ebben a nyugalomban, a világ zajos, koszos forgatagából kivonultan élni. Télen bizony előfordulhat, hogy hónapokig nem lehet innen kimozdulni. A nyugalom, a csend, a természet vadsága és kegyelme itt érvényesülhet csak igazán! Tovább kigyózva lefelé egyre több házzal találoztunk és egyre többet pillantgattunk a műszerfalra, látva hogy a benzint mutatója lassan eléri a 0 jelzést. Szerencsére lefelé tudunk takarékoskodni, de az első benzinkútnál sem volt felhőtlen az örömünk, mert az ár a megszokottnál több mint 30 %-kal volt magasabb. Hiába, a piaci pozíciót itt kíméletlenül kihasználják. Csúpan 5 dollárért vettünk benzint, éppen csak annyit, hogy a legközelebbi nagyobb településig eljussunk és hajtottunk tovább. A következő megállónál a Taco Bell nevű gyorsétkezőbe tértünk be, amelynek kínálata talán legjobban közelíti meg a magyar ízlést. A mexikói ételek közül a kukorica lepénybe csomagolt

legkülönbözőbb csemegék várják az éhezõ vendéget. A taco egy U alakban összehajtott kukoricalisztból elkészített ropogós vagy puha tészta, amely közepére teszik a húsos, fűszerezett, zöldséggel dúsított babbépet. A burito a mi palacsintánkra emlékeztet, csak más a hajtogatás módja, a töltelék ebben az esetben is valamilyen húsos-babos pép, bár ma már gondolnak a vegetáriánusokra is. Ezek mellett egyéb mexikói csípõs, chilis ételkülönlegességek és a szokásos hamburger is szerepel a kínálatban.

Két babos burito után folytattuk utunkat a sötét de azért nagyon forgalmas országúton, majd az autópályán. Még éjféel elõtt sikerült hazaérni egy kicsit fáradtan, de elégedetten. Elhatároztuk, hogy ha legközelebb erre járunk, több idõt hagyunk erre a két parkra, hiszen jó levegõn, számtalan természeti csoda között, aktív pihenéssel kapcsolódhatunk ki a nagyvárosok zajos forgatagából. Szálloda vagy motel a prospektusok és a tapasztalataink szerint sajnos nem nagyon található a közvetlen közelben, mivel nagyobb település sincsen, de aki nem riad vissza a kempingezéstõl az kellemes napokat tölthet a szinte érintetlen környezetben.

Irány Las Vegas és a Grand Canyon

A következõ hosszú hétvégét, amely a július 4-i nemzeti ünnep, a Függetlenség Napja miatt négy naposra nyúlt, egy nagyobb körútra szántuk. Úgy döntöttünk, hogy a félelmetes Halál Völgyén keresztül elmegyünk a híres-hírhedt Las Vegasba majd tovább a gigantikus méretû Grand Canyonig, visszafelé pedig leugrunk a mexikói határhoz San Diegoba és Los Angelesen keresztül érkezünk haza. Megnéztük ugyan a

térképet, de talán mégsem elég alaposan, mert a kiruccanás végül hosszabbnak bizonyult, mint gondoltuk.

Csütörtök hajnalban indultunk észak felé, keletre majd délre fordultunk, részben azon az úton haladtunk, amelyen már eddig is jártunk. Első pillantásra egy kicsit szokatlan volt, hogy délre készültünk és északra kellett indulnunk, de az utak itt így vezetnek. A szőlős és gyümölcsös ültetvények között haladva jutottunk a sík vidékre és az autópályára. Négy óra monoton autózás után értük el a másik utat, amely a Halál Völgye felé vezetett. Itt már a síkság sokkal inkább hasonlít a kősvatagra, bár néhol zöldell még növény. Az út mellett olajkutat emelgették fejüket és a finomító tornyai csillogtak. Mindkét oldalon katonai támaszpontok épületei olvadtak a tájba, a leszállópálya betonszalagja látszott a repülőgépek és helikopterek tucatjaival. Egy keskenyebb, portól vastagon fedett autóútra tértünk kelet felé és ez már az amerikai filmekből ismert kép, út a Halál Völgye felé, amely egyébként nemzeti park is, bár itt a bejáratnál nem kellett fizetni. A rekkenő hőségben a kietlen vidéken talán nem is találnának embert, aki vállalkozna a jegyszedői feladatra. Az út nyílegyenesen vezetett, nem voltak kanyarok, csak a távolban látszott a délibáb és néhány újabb katonai egység épülete. Ahogy haladtunk előre egyre melegebb lett, a légkondicionálót már maximális teljesítményen kellett üzemeltetni és még így is csorgott rólunk a veríték. Azután újra hegyek bukkantak fel, amelyeket meg kellett másznunk. Már az emelkedő kezdetén kiírták, hogy a légkondicionálót mindenki kapcsolja ki, mert a meredek lejtőn túlmelegedhet a motor. Először nem vettük komolyan, de félúton gyorsan eleget tettünk a felhívásnak, mert a víz hőfok mutatója vésszesen közeledett a piros sáv felé. Szerencsére kényszerpihenő nélkül jutottunk fel, de a hűtővíz alaposan felmelegedett, ruhánkat pedig átáztatta az izzadság.

Előttünk hegyektől övezve terült el a mélyben a félelmetes természeti csoda, a múlt századi vándorok réme. Aki véletlenül ide tévedt annak legtöbbször ez volt az út vége a Halál Völgye nem véletlenül kapta a nevét. Annak idején ha valaki a figyelmeztetések ellenére gyalog vagy lóval nekivágott ennek az útnak, biztos hogy odaveszett. Ez a völgy több mint 70 km hosszú és 30 km széles, az állandó hőség és a délibábok miatt már az első órában megzavarodik, eltéved az ember. A halál itt biztos, de lassan jön az állandó szomjúsággal, a kiszáradással együtt. Ma már persze nem olyan félelmetes, ám ez csak a modern technikának, a légkondicionálónak és a gyors átjutásnak köszönhető. A civilizáció hézagait azért mutatja, hogy a gépkocsi igen jó minőségű készülékén csupán néhány rádióadót sikerült behozni, és azok sem elég tiszták.

Lefelé indultunk a kanyargós úton, most már a légkondit is működtetve és vártuk a különleges látványt. Az út melletti szintjelző tábla mutatta megérkezésünket, már a tenger szintjénél jártunk, de még mindig lejtőn voltunk. A levegő meleg volt, délibábvíztükrök remegtek minden felé. A talaj többnyire üszkösen feketélt, néhol a halvány színekben pompázó sziklák verték vissza a napfényt. Az információs tábla szerint semmilyen vízvételi hely és benzinkút nem volt a közelben és 100 mérföldes körzetben sem. Szerencsére teli tankkal indultunk, így nem kerültünk kellemetlen helyzetbe. Egy szikla mellett megállva kiszálltunk. A forráság szembevágott, alig tudtunk lélegezni, a torkunk teljesen elszorult. A levegő hőmérséklete közel járhatott az 50 fokhoz, míg a talajé néhol elérte a 100 fokot is. Itt bizony, a homokba temetett tojás tíz perc alatt megfő, kár hogy nem hoztunk magunkkal egyet. Növénynek szinte egyáltalán nem volt nyoma és a kiírás szerint az állatok közül is csak néhány él itt, skorpiók, kígyók és rágcsálók.

Néhány mérföld után homokdűnékhez értünk, a táj leginkább a Szaharára emlékeztetett, bár itt nincsenek tevék. A szélfodrozta homokdombokon néhány rovar nyomát láttuk és semmi mást, csak éreztük a súlyunk alatt besüppedő talajt és felkavarodó homokszemeket. Nem lehet véletlen, hogy ezeken a sziklás és homokos tájakon annyi filmet forgattak, többek között itt szimulálták a hold felszínét is. A lejtőn tovább haladva jutottunk el a Föld második legmélyebb szárazföldi pontjára, amely több mint 100 méterrel fekszik a tenger szintje alatt. A megjelölt helyen kis tavat találtunk, amelyet a környező hegyekből futó gyér patakok tápláltak, vize igen sós és meleg volt, mélysége csupán néhány cm-t ért el, de felülete elég nagyknak tűnt. A víz összetétele a tájékoztatás szerint közel áll a Holt Tengeréhez, de itt nem volt elég víz a fürdéshez és az egész terület az időjárás és az idejutási nehézségek miatt nem alakítható üdülő övezetté. Megmostuk a kezünket a sós meleg vízben és néztük, ahogy pillanatok alatt fehéren csillogtak tenyerünkön a kicsapódott sókristályok. Néhányan egy kitaposott szárazabb ösvényen egész távolra begyalogoltak, csak alakjuk forró levegőtől remegő körvonalait láthattuk. Mi erre az embert próbáló sétára nem vállalkoztunk, néhány percet pihentünk egy szikla tövében, nézelődtünk, majd tovább indultunk a most majdnem teljesen kiszáradt, de a téli időben viszonylag nagy tó partján. A meleg már-már elviselhetetlen volt, a napfény a furcsa sziklaszobrokra vetült, az árnyékok fenyegetően hosszabbodtak meg. Láttunk itt természetes módon kialakult sziklakaput, és oroszlánfejet formázó alakot is. Bár az árnyékok egyre hosszabbakká váltak, a levegő nem hűlt sőt a légmozgás hiánya miatt még forróbbnak éreztük. Nemsokára feltűntek a szemközti hegyek és a kijárat emelkedő szakasza. Még egyszer körülnéztünk és elbúcsúztunk

ettől a félelmetesből inkább különlegessé szelídült tájtól és Nevada felé vettük utunkat.

Hiába voltunk a figyelmeztető táblánál nyugodtak, ekkorra már eléggé elfogyott a benzin, így megint izgulhattunk, hogy hol tudunk legközelebb tankolni. A háromezer méteres magasságba ismét csak úgy tudunk felkapaszkodni, hogy kikapcsoltuk a légkondicionálót és ez igen megviselt bennünket. Feljutva betájtoltuk magunkat és észre sem vettük, hogy átjutottunk Nevada államba. A hegy tetején már valamivel hidegebb volt a levegő, de lakott települést sehol sem láttunk. Végül egy három-négy házból álló kisvárosban találtunk benzinkutat, bár szokás szerint megint jóval magasabb áron jutottunk a szükséges energiaforráshoz.

A hegyről legurulva Las Vegas felé vettük az irányt. A távolban nagyon halványan felcsillantak a város fényei. Már 20 mérföldnyi távolságról láthatók voltak a leszálláshoz készülő repülőgépek pirosan és zöldeskéken villogó lámpái és a július 4-i tűzijáték sokszínű fénygömbjei fúvódtak fel majd tűntek el néhány pillanat múlva. Végül dél felől teljes pompájában tárult fel előttünk a szerencsejátékok városa, ahol 1931 óta 85 legális kaszinó működik napi 24 órában. Ahogyan lefelé ereszkedtünk, egyre szebb lett az esti párából kibontakozó város, a fényreklámok villogtak, szinte észre sem vettük és már bent is voltunk a tüneményes főutcán megérkeztünk a szállodasor különlegesnél különlegesebb épületei közé, ami mondanom sem kell, leírhatatlan hatással volt ránk. Minden fényárban úszott, az utcákon emberek tömegei özönlöttek, a többsávos úton lépésben cammogtak a kocsisorok. Először balról tűnt fel egy meglepetés, az egyiptomi piramis üvegfalú méretarányos mása, ami szállodaként funkcionál, előtte természetesen nem hiányozhatott a Szfinx, ami kaszinónak volt berendezve. Látható, hogy ízléstől,

hagyománytól és az emberi érzésektől függetlenül vagy azzal éppen szoros összefüggésben itt tényleg minden az üzletet szolgálja. Néhány száz méterrel arrébb Julius Ceasar elképzelt márványpalotája, hófehér s arany díszítéssel hívogatott bennünket. A park tele volt kivilágított pálmafákkal, szobrokkal és medencékkel, az oszlopsor mögött pedig ott terpeszkedett félkörívben a palotaszálló és természetesen a kaszinó. Jobbról a Metro Goldwin Mayer sötét üvegfalú oroszán épületegyüttese nyújtózott, az oroszánfej formájú háromszintes kaszinó és mögötte a meglepetéspark valamint az oroszán teste mint szálloda. Tovább araszolva elhaladtunk a vízi csúszdák és a zenés tv műsorairól is híres szabadidő park mellett. Naponta legalább másfél órás egyenes adást közvetítenek innen neves zenészek közreműködésével az MTV délutáni programjában. A következő kereszteződésnél az tv adótorony körpanorámás étterme mint egy fényeket lövellő csészealj tornyosult fölénk. A főutca vonalát követve enyhén jobbra kanyarodtunk, úgy döntöttünk végignézünk mindent, amit még érdemes felkeresni. Hamarosan észre vettük, hogy egyre kevesebb a fény, kisebb a nyüzsgés, gyorsabb az előrejutás, a különleges látnivalók is hiányoztak, csupán néhány kisebb szálloda és kaszinó húzódott meg szerényen, mégis hívogatóan az út mentén. Negyedórai kocsikázás után visszafordultunk és végül a központtól egy kilométerre bukkantunk rá a Thrifty-re, ahol szállást találtunk, bár ezen a hétvégi ünnepnapon egy kicsit drágán, majdnem 50 dollárért. Gyorsan kipakoltunk, lezuhanyoztunk, és fáradtan, de a felfedező heveségével indultunk ismét a központ felé. Az idő feltűnően meleg volt, este 10 óra után is több mint 35 fokot mutatott a nagyméretű digitális hőmérő a közeli szálloda tetején. Néhány hajléktalan feküdt a fűvön és a járdán, de ez itt egyáltalán nem szokatlan. Az nem derült ki, hogy a játék

eredményeként kerültek ide vagy régi városlakóként tengetik így életüket. A főutcáig terjedő, közel egy kilométeres szakasz nem túl látványos sőt koszos volt, egy-két szexbolt és felnőtteket váró videotéka ajtaján szűrődött ki a fény, de a sűrű függönyök miatt belátni nem lehetett. Pontosan a tv toronynál bukkantak elénk a fényvillámokat szóró szikrázó pompás épületek. A színek leírhatatlanok, többméteres kivetítő ernyőkön reklámok és klippek futottak, az utcákon hangosan nevetgélő embercsoportok sétálgattak. Hát hiába, ez az örök vidámság és egyben az örök szomorúság városa. Ez utóbbi elsősorban a nagy vesztesek számára. A tv torony alján az ajtón benézve hűltünk csak el igazán. Egyszerűen nem akartuk elhinni, amit láttunk. Egy több ezer négyzetméteres csarnok tele emberekkel és gépekkel, félkarú rablókkal, illetve ezek modernebb változataival. Az automaták szorosan egymás mellett helyezkedtek el, előttük kényelmesnek talán nem mondható bárszékekkel. Ahogy beléptünk a hang azonnal a padlóhoz szegezett bennünket: állandó pénzcörgés. És ez nem elektronikusan felerősített, hangszórókból áradó zaj volt, bár jobban utána gondolva még ez sem zárható ki. A gépekből peregtek ki a nickels-ek, ötcentesek az alul található frissen polírozott fémtálcákba. A modern rablókat az egyszerűbb tájékozódás érdekében csoportokba rendezve telepítették. A hagyományos 5 centessel működő gép mellett az elszántabbak számára a kecsgetetőbb 25 centes vagy az egy dolláros játék is megtalálható itt, sőt a belsőbb részen még 5 dolláros alap is előfordult, bár ezek előtt senki sem ült. A kisebb tétek inkább a bejárathoz közel fordultak elő, míg a nagyobbak középtájon.

Tovább haladva befelé az épület egy nehezen leírható, kevésbé világos részébe értünk. A fal egészen a mennyezetig úgy nézett ki, mint a repülőtéri információs tábla. Monitorokon követhette a

közönség a világ különféle tájain futó lóversenyeket és autóversenyeket, vagy egyéb fontos eseményeket. Csak ekkor tűnt fel, hogy a félig elsötétített térben kis lámpákkal megvilágított asztaloknál ülnek a fogadók a számítógépek előtt és ki idegesen ki nyugodtan, megfontoltan szopogatta az italát vagy rágcsálta a tolla végét. A játék igen egyszerűen működött, a hitelkártya beadása után csak ki kellett választani a megfelelő versenyszámot és már lehetett is fogadni. Az eredmények azonnal megjelentek a fényújságon, mindenki könyvelhette a nyereséget, vagy veszteséget, bár ezt az összesítést a számítógép is elvégezte. A játék itt már láthatóan nagy tételben folyt. Ez nem egészen a mi világunk, pár perces nézelődés után továbbsétáltunk.

Mint megtudtuk, az amerikaiak többsége legalább egyszer felkeresi az álmok városát, de sokan minden hétvégét itt töltenek. Nem véletlen, hogy csütörtökön és pénteken a repülőgépek percenként követik egymást, majdnem akkora a forgalom, mint Los Angelesben. A szabad Államokban talán itt a legszabadabb (szabadosabb) minden. Néha az az érzésem, az otthoni vezetőink közül is sokan járhattak erre, mert a médián keresztül ezt a szabadságillúziót keltik.

A nyerési esélyek általában nem túl rosszak, hiszen az ide érkezőknek több mint fele kisebb-nagyobb összegeket mindig nyer. Az automaták zajos villogó sorát itt-ott zöld asztalok szakították meg, ahol rulettet, black jack-et, pókert, baccarat és még számtalan játékot lehetett kipróbálni. Ehhez viszont már zseton kellett, aminek darabja minimum 5 dollár volt. Az asztalok felett mindenütt jól láthatóan kiírták a tét maximumát, ami ezer és ötezer dollár között váltakozott. A krupié csinos hölgy vagy úr, aki kedvesen, rámenősen, de nem agresszívan invitált mindenkit egy kis játékra. Kipróbáltuk volna, de ezeket még nem a mi

fizetésünkhöz találták ki és a szabályokat sem ismertük pontosan, igaz részt vehettünk volna ingyenes rövid tanfolyamon is. Elnéztük azért a rulett asztalnál az elefántcsont golyó pörgését és a körben zsúfolódó, néhol egymás sarkát taposó játékosokat. Egy csinos fiatal lányon akadt meg a szemem, alig lehetett több húszévesnél vagy csak nagyon jól tartotta magát. Előtte a különféle színű és mintázatú zsetonok szabályos oszlopokban álltak, az átszámítást segítő szintábla szerint lehetett vagy 3000 dollár. Lassú mozdulattal tolt egy nagyobb adagot a tizenkettes számra és még néhány magányos zsetont tett különböző helyekre. Minden mozdulatán látszott, hogy nem a kezdők közé tartozik. Az asztalt lassan befedték a tétet jelző színes korongok és a fehérkesztyűs kézből elindult végzetes vagy szerencsés újtára a fehér golyó, miközben az ezüsfogantyús kerék ellenkező irányban pörgött. Néhány bukdácsolás után beesett a kerék peremén az egyik osztásba, amely éppen a tizenkettes volt. A hölgy izguló arcán pillanatok alatt kivirult az öröm, bár viselkedése továbbra is arisztokratikusan nyugodt maradt. A többiek álmélkodva nézték, hogyan tol a krupié zsetonhegyeket eléje és ő kegyesen két zsetont (1000 dollár) dobott neki borralóként. Hát bizony ez is Amerika, a gyors meggazdagodás világa. Ennek a hölgynek már nem lesz gondja egy ideig (valószínűleg eddig sem volt), hiszen a nyeresége meghaladta a húszezer dollárt és ebből már kényelmesen meg lehet élni akár egy évig is. Igaz azt nem tudjuk, mennyit veszített már eddig!?

A boldog játékost - aki éppen az újabb fordulóra koncentrált - elhagyva (nem bántuk volna, ha azt a borralóknak szánt két zsetont nekünk ajándékozta), a terem belseje felé mentünk. A tükörfalak még tovább növelték a méretek illúzióját. Az egyik oldalon kerítéssel elválasztott kis szeparét találtunk. Mint

megtudtuk ez már az igazi nagymenők helye. Ide csak megfelelő öltözékben, belépővel és rengeteg sok pénzzel juthat be valaki. Számunkra tényleg szinte hihetetlen, hogy a lefüggönyözött ajtók mögött minden nap dollármilliók cserélnek gazdát.

Az egyik fal mellett megszólalt a zene - az állandó show is hozzá tartozik a kaszinók világához. A lényeg, hogy minél tovább maradjon a vendég, jól érezze magát és minél többet játsszon. Ehhez viszont itt mindent meg is kap, pihenésképpen hallgathatja a zenét, nézheti a show girl-öket, a bűvészeket, fogyaszthatja az ingyen kínált italát, csak el ne menjen. Itt megtanulták, hogy sok kicsi sokra megy és erre otthon is érdemes lenne odafigyelni.

A kispénzűek számára működnek az ötcentes (átszámítva nem egészen 8 forint!) játékok, amelyekhez szintén jár minden szolgáltatás. Itt mindenki vendég, csak legalább 5 centet dobjon a gépbe, és jó ha ezt minél sűrűbben teszi! Nagyon sok az Ázsiából, legtöbbször Japánból érkezett vendég és talán ők a legkitartóbb játékosok. Megfigyeltünk egy idősebb japán hölgyet, aki már régóta nyüstölhetette ugyanazt az automatát, keze a pénztől teljesen fekete volt, előtte italos poharak sorakoztak. A folyamatos csörgés minket is izgatott, így elsétáltunk a nekünk legmegfelelőbb ötcentes térre (talán ez a legjobb kifejezés a méretek alapján). Hamar találtunk egy szabad gépet és elkezdtünk ismerkedni vele. A szomszéd buzgón nyomogatta a gombokat és valami kijött neki, mert egyszer csak alul hullani kezdtek nagy csilingeléssel az érmék. Összesen 100 db és egyenként! A hatás fantasztikus! A játék lényege - akik véletlenül nem ismernék -, hogy a három forgó henger megálláskor bizonyos ábrakombinációkat mutasson és amennyiben jót mutat, akkor a megfelelő mennyiségű pénzt nyerhetjük. A nyerő mezők a gépek elején a nyereménnyel együtt vannak feltüntetve és az automaták sora felett világító számok mutatják az abszolút

maximumot, ami a kaszinóban bedobott pénz mennyiségétől valamint a kifizetett nyereményektől függ és állandóan változik, de általában 20 és 50 ezer dollár közötti összeg. A gépek intelligensek, elfogadják a hitelkártyát és a papírpénzt is, ennek fejében megkapjuk a megfelelő mennyiségű nickels-t, majd kezdődhet a játék. Bedobtuk az első érmét és megnyomtuk a gombot. A gép oldalán megtalálható a félkarú rabló névnek megfelelő kar, akár azzal is indítható a művelet, de a gomb kényelmesebb. Sokak szerint viszont csak a karral lehet igazán élvezni ezt a játékot. A fizikai erőkifejtés, a lehúzás után visszacsapódó kar dübbenése adja azt a feledhetetlen örökké újabb próbálkozásra buzdító hangulatot.

Forogtak a kerekék és hirtelen megálltak. Ez az összetétel nem volt nyerő, de nem csüggedtünk. Indítottuk a következő menetet és most sikerült! A számlálón megjelent, hogy 20 egységet nyertünk. Ilyenkor választani lehet, hogy a gép csak a memóriájában tárolja az összeget és innen hívjuk le az újabb játékokhoz, vagy pedig ténylegesen is kikérjük a pénzt. Mi természetesen ez utóbbit választottuk, mert olyan jó volt végre hallani, ahogy nekünk cseng a pénz és olyan jó volt látni, ahogy szaporodik a fémtálcában. Az aprópénz hurcolását segítik a gépek mellett elhelyezett literes műanyag poharak, amelyeken ott díszelg az illető kaszinó emblémája. Kiszedtük a pénzt és a pohárba töltöttük, élvezettel méregettük a súlyát. Nyerni igazán felemelő érzés! Mivel ezek a gépek a legtöbb vendégszerető helyen úgy vannak beállítva, hogy a vevőt minél több játékra késztessek, ezért általában a próbálkozások felében nyer a játékos, de kevesebbet, mint amennyit addig összesen bedobott. Azzal a géppel, amelyiknél már valaki nagyobb összeget nyert, nem érdemes játszani, át kell adni másoknak, hisz várhatóan egy ideig itt már nem fog senki nyerni, bár a kódolás talán ennyire

egyszerűen mégsem fejthető meg. Mi azért tovább mentünk és újabb félkarúval próbálkoztunk. Egyórai kemény munka után váltakozó szerencse mellett 3 dollárt veszítettünk és úgy gondoltuk, ideje másik kaszinót felkeresni.

Még éjfélkor is hatalmas volt a forgalom, autókból üvöltött a zene, a tehetősebbek mutogatták új gépkocsi-csodáikat és egyéb szerzeményeiket. Az utcán egymást követték az ingyenes reklámújságok tartói. Ezek a lapok elsősorban call girl-öket (telefonon a szállásra hívható, a legkülönfélébb szolgáltatásokra felkészült fiatal és kevésbé fiatal hölgyeket) reklámoztak megfelelő - inkább pornó újságba illő - fényképekkel, néhány izgatónak szánt mondattal és a szükséges telefonszámmal. A kiválasztott leányzó az ígéret szerint 20 percen belül felkeres bennünket és kellemes estét garantál, segít elkölteni a pénzünket, stb. Egy ilyen este minimum 200 dollárba kerül, viszont a biztonság - mármint a betegségektől - garantált. A hirdetésekben látható, hogy itt mindenre gondoltak, ez az üzlet a teljes igénykálát igyekszik kielégíteni. A nevek hangzása sugallja a kelet-európai származást, de ez a fényképekről is kiderül. Ilyen jó alakú amerikai lányok talán csak a filmvilágban léteznek (már ha azok a sztárok amerikaiak), az átlag polgár hús-vér valóságában csak itt láthat - és tapinthat - igazi szépségeket. Ez is magyarázata lehet a tapasztalt hihetetlenül nagy forgalomnak. Az újságot visszatettük a helyére, jusson másnak is az erotikus örömeiből és indultunk tovább. A következő kaszinószálloda együttes a Circus nevet viselte és nem véletlenül. Itt egy valódi túlméretezett cirkuszi (beton)sátorba költözött be a kaszinó, a vendégek pihenésképpen a játék közben ingyenesen gyönyörködhetnek a produkciókban. A hangulat tőlünk egy kicsit idegen volt, zavart bennünket a nagy tömeg, az állandó lökdösődés és a zaj, így átvágva a bejárat előtt álldogáló

fehér limuszinok tömegén további lehetőségek után néztünk. Néhány kisebb komplexum mellett a másik oldalra mentünk majd - mivel elég fáradtnak éreztük magunkat - visszafordultunk. Azután még sem tudtunk ellenállni és bementünk egy nagyobb kaszinóba, hátha szerencsénk lesz. Úgy döntöttünk, maximum öt dollárt játszunk el, ennyi veszteséget még kibírunk. Szerencsére tudtuk, hogy elég erős akarattal rendelkezünk és nem fogjuk túllépni a saját magunk számára megszabott limitet.

Azoknak a vendégeknek, akik tisztában vannak azzal, hogy a játékszenvedélyüknek nem képesek parancsolni, lehetőségük nyílik arra, hogy megfelelő utasításokkal együtt letétbe helyezzék értékeiket. Akár azt is kiköthetik, hogy csak hazafelé a repülőgépen kapják vissza mindenüket, sőt semmilyen későbbi könyörgésre és fenyegetőzésre ne adják ki nekik a kaszinóban értéktárgyaikat. Nem véletlen ez a rendszer, mert itt bizony elkaphatja az embert a szenvedély és nagyon könnyen eljátszhatja akár az egész vagyonát is. Ezt még segítik a 24 órás nyitva tartással üzemelő értékcikk üzletek, ahol olcsón felvásárolják, vagy zálogba átveszik a gyűrűket, fülbevalókat, nyakláncokat. Meg kell említeni a kölcsönt nyújtó fiókokat, ahol a rászorult szenvedélybeteg kaphat hitelt, de az egy-két napos kamat akár a 100 százalékot is elérheti és a visszafizetésről a nehézfiúk gondoskodnak.

A boldog pároknak más szolgáltatással is kedveskednek a városban. Itt is egymást követik a kápolnák és a válást intéző ügyvédek. 20-25 dollárért olyan helyeken lehet kimondani a boldogító igent, ahol már más neves személyiségek is megtették azt. Ehhez nem kell semmi előkészület, csupán pénz és néhány perc. Természetesen ezek az irodák a teljes szolgáltatásra is szakosodtak, lehet tehát a kiválasztott ruhában a kiválasztott helyen (földön, vízen, víz alatt, levegőben) a kiválasztott

közönség előtt esküdni és ezután nászútra menni a világ bármely részére. Mint Amerikában mindenütt, itt is kiválaszthatja mindenki a pénztárcájának megfelelő szintű szolgáltatást. A válás ugyanilyen gyorsan megy, csupán a pénz szükséges és a fél vagy felek kérésére kiállítják a szükséges okmányokat. A házasságkötésről és a válásról szóló írások persze csak akkor válnak érvényessé, ha az illető a lakhelyén illetékes szervnek bemutatja és elfogadtatja azokat.

E kis kitérő után térjünk vissza a kaszinóhoz. Most is az ötcentes gépekhez mentünk és megkezdtük a hadműveletet. Már a start fantasztikusnak bizonyult, hiszen az első érme bedobása után a 100-as számot mutatta a gép. A kikérés előtt a műanyagpoharat betettük a tálcába és megbabonázva figyeltük, hogyan hullanak bele az apró fémdarabkák. Egész tekintélyes lett a súlya. Szokásos stratégiánk szerint újabb félkarút kerestünk és megkezdtük a játékot. Most már a kart használtuk, mert ennek tényleg egészen más a hangulata. És most szinte minden bejött! Nem egészen egy óra alatt a befektetett 5 dollárral 23 dollárt nyertünk ötcentes érmékben! Folyamatosan csörgött kifelé a pénz az automatából és már nem is fért el egy pohárban. A kezünk már teljesen fekete volt a fémtől, de ez sem zavart bennünket. Boldogan indultunk hazafelé elhatározva, hogy másnap még egyszer szerencsét próbálunk. Hajnali kettő felé járt, így nem egészen érthető, miért kell itt egyáltalán szállást foglalni, lehetne aludni két karhúzás között is. Mi azért mégis az ágyat választottuk, bár odáig még egy kilométert kellett gyalogolni, ami most egyáltalán nem esett jól.

Másnap - ígéretünkhöz híven - megkezdtük a többi kaszinó felderítését. Csak ekkor, reggel vettük észre, hogy az egyik legnagyobb kaszinókomplexum a hoteltől alig 100 méterre található a Fremont Street-en, csak a centrumtól kifelé vezető

úton, az ellenkező irányba kell menni. Délelőtt éppen akkora volt a forgalom, mint bent a központban éjjel, bár itt másképpen csalogatták a vendéget. Az egyik helyen csinos, kissé lengén öltözött lányok invitáltak befelé, a bejárat előtt még ingyenes fényképet is készítettek rólunk, amit ígéretük szerint később kapunk meg. Naná! Minél több időt töltsünk bent! Belépéskor a hölgyeknek egy darab balkezes fehér kesztyűt is adtak, hogy ne legyen fekete a kezük, valamint mindenkinek egy bontt valamilyen italtra. Egy dollárt sikerült gyorsan elveszítenuk, és a középen ülő pénzváltó hölgyek további költésre ösztönöztek bennünket. A kesztyű bizony nem koszolódott össze, mert nem volt mitől, az italkiadó helyet többszöri kérdezősködés után másokkal együtt nem találtuk meg, de a fényképet - homályos, fekete-fehér kép, amelyre kis jóindulattal rá lehet azt is fogni, hogy engem ábrázol - megkaptuk. Útközben találtunk egy szórólapot, mely szerint az egyik közeli kaszinó különleges kedvezményekkel várja látogatóit. Felkerestük hát - bár az előzőek alapján éreztük: minél több külsőség és kedvezmény, annál kevesebb nyereség - és most kellemesen csalódtunk. Áthaladva a kaszinón, egy kis sorban állás után megkaptuk a kuponfüzetet, amely segítségével sok-sok „kedvezmény” vehető igénybe. Többek között ingyen megtanítják a játékok használatát, fél áron léphetünk be a zárt kaszinók világába, stb. Ezeket a számunkra kevésbé használható szolgáltatásokat nem vettük igénybe de mégsem panaszkodhatunk. Végül is kaptunk ingyenesen egy hot dogot és egy kulcstartót ajándékba. Az automatáknál sikerült újabb egy dollárt elveszíteni, bár most néha nyertünk is. A kaszinó üzletében vásároltunk kedvezményesen egy sapkát, azután úgy döntöttünk bemegyünk a belvárosba, hátha ott több szerencsénk lesz. Ismét megcsodáltuk a piramis és a Szfinx mását, Julius Caesar palotáját, néhány mesebeli színes várat, a vadnyugatot

idéző épületkomplexumot, majd megálltunk egy parkolóban. Az MGM oroszlánfejes épületét vettük célba remélve, hogy a filmjeiről híres cég igazi meglepetéseket kínál és ebben nem is csalódtunk. Ez az épületegyüttes talán a legnagyobb szórakoztatóközpont is. Itt zajlanak a nehézsúlyú profi ökölvívó döntők, de itt zajlanak David Copperfield varázslatos mutatványai is, nem beszélve a többi neves személyiség bemutatkozásáról. Belépve megdöbbenünk a Hollywoodot idéző díszletektől, fényjátékoktól. A méretek itt még hatalmasabbak, így a tájékozódást táblák és térképek segítik. Mindenütt a játékok sora sűrűsödik, de a térkép szerint működik itt a Disneyland mintájára épült szórakoztató központ is. Ezt vettük először célba, áttörve a belső, kisebb kaszinóegységekben zsúfolódott emberek tömegén. Kétszáz méter után jutottunk a vetítőterem és a konferencia központok együtteséhez. Előttük a szőnyegpadlón a családok kényelmesen letelepedtek és piknikeztek - ettek, ittak, játszottak, aludtak, akár az erdei tisztáson. Ezt bizony otthon nehezen tehetnék meg bárhol is! Nem messze innen a videó játékok termei következtek, ahol a fiatalabb generáció élvezheti a technika legújabb csodáit. A légkondicionált helyiségből fényvédő réteggel fedett kettős üvegajtón keresztül léptünk ki a szabadba, a meglepetés parkba. Még levegőt is alig kaptunk a hőségtől, a hőmérséklet 40 fok felett lehetett, égetően tűzött a nap és még itt is hatalmas volt a tömeg. A lágyuló aszfalton a vakító fénytől félvakon bóklásztunk előre. A mesebeli város különféle MGM filmek díszleteiből épült és persze találkozhattunk a rajzfilmek ismert figuráival is. A parkban megnézhattuk a belső díszleteket, felülhettünk néhány érdekes játékra és körbe járhattuk a belső utcákat. Erre nem sok időt szántunk, mert a melegtől már szinte fuldokoltunk. Irány vissza a hűvös és kellemes játéktérembe. Bent még megnéztük a virtuális valóság játékait. A használata

nagyon egyszerű, a vállalkozó szellemű fiatalember egy fekete sisakot húz a fejére és a szeme előtt vetített háromdimenziós térben találja magát. Nem kell mást tennie, csupán meg kell küzdenie ellenfelével, vagy vezetnie kell egy járművet. Kívülről sem akármilyen látvány a levegővel harcoló magányos bajnok! Sajnos a nagy tömeg miatt nem tudtuk kipróbálni ezt az eszközt, maradtunk a saját valóságunknál. Visszatérve és elhaladva a zöld játékasztalok mellett ismét az ötcentes gépekhez mentünk és kezdtük húzogatni a karokat. 40 érmét váltottunk és egy órai játék után sikerült mindent elveszíteni. Ott álltunk pénz nélkül, igaz a zsebünkben még volt apanázs és nálunk volt a hitelkártya, mégis megfogadtuk, hogy nem teszünk fel többet. Félelmetes és megalázó érzés látni azt, hogy körülöttünk mindenki játszik, hullanak a gépből a nickels-ek és mi már nem tudunk játszani. A kísértés egyre erősebb lett és végül még egy 25 centest rászántunk és bedobtuk a félkarú rablóba. És bejött! A gombnyomásra 20 darab fémpénz hullott a markunkba. Na, legalább a vége mégis jól sikerült! Gyorsan elhagytuk a termet, még mielőtt újra kísértésbe estünk volna.

Ismét elhaladtunk a vízi-csúszdairól ismert park mellett, ahol a legfurcsább alakú csöveken lehet lecsusszanni 20-30 méteres magasságból. Innen is naponta közvetítenek zenei műsorokat, amelyekben az itteni hírességek és szépségek szerepelnek. Még egyszer búcsút vettünk az álmok városától kicsit nehéz szívvel, de a nyereménytől és a várható új élményektől izgatottan indultunk tovább. Egy jó órai vezetés után még Nevada államban megszálltunk egy viszonylag olcsó, útmenti motelben.

A Grand Canyon felé újabb hegyeken átvágva értük el Nevada egy nagyobb települését már a határ közelében, ahol tábla is figyelmeztetett bennünket, ez az utolsó lehetőség, hogy kipróbáljuk a szerencsénket. Nem engedtünk a csábításnak,

tovább száguldottunk Arizona felé. A következő hegyszoros után szó igazi értelmében fantasztikus látványban volt részünk. A két állam határán húzódik a Hoover Dam, egy csodálatos és félelmetes vízi erőmű és duzzasztó gát, amely 600 km-re található a Colorado folyó Californiai Öbölbeli torkolatától. A komplexum 1935-ben épült és rajta kívül még 13 gát szelídíti meg az egykori vad folyó rohanását. A két hegy között sötétkéken tündöklött a víz és nem sokkal távolabb látható volt maga a duzzasztó gát, amelyen át vezetett az utunk. Az egész erőmű a XXI. századot idézte, pedig már évtizedek óta itt áll. Sokkal inkább hasonlított egy UFO leszálló helyre, mint egy vízi erőműre. Több parkoló is hívogatta a turistákat, akik ingyenes látogatáson vehettek részt, megismerhették a működés elvét és az erőátviteli berendezéseket. Egyébként nem véletlenül említettem a földön kívülieket, hiszen ezen a környéken regisztráltak az Egyesült Államokban a legtöbb UFO jelenséget. Ennek oka lehet maga az erőmű, de a furcsa süveg alakú egymáshoz simuló hegyek és a lakatlan területek is. Mi is megálltunk és a forró levegő ellenére rövid séta keretében megnéztük ezt a műremeket, amely pont a két állam határán húzódik és itt kezdődik a másik időzóna is, Arizona felé egy órával vissza kellett igazítani az órákat. Mellettünk kamionok húztak el nagy dübörgéssel, hosszú csőrük előre nyúlt és mindegyik úgy csillogott, mintha most készült volna el. Megnéztük a turbinákat, a sziklába épített egységet és a vezetékeket. Visszanézve még egyszer rácsodálkoztunk a kék víztükörből kiemelkedő négy félgömb alakú turbinaegységre, amelyek fura pókként emelkedtek a víz fölé. Még néhány nem túl magas hegyen jutottunk át, és elértük az Arizonai Fennsíkot, amely kétezer méter magasságban húzódik és tényleg teljesen sík, néhány kisebb holdbéli sziklától és teljesen lemart trapéz

alakú dombtól eltekintve. Növényzetet alig láttunk, csak a kisebb-nagyobb kövek csillantak meg mindenütt, az út teljesen egyenes volt a vége a végtelenben tűnt el egy délibáb mögött. A térkép és a tájékoztatás szerint lakott településre legalább 100 mérföldet kell várni! Nem véletlen, hogy az első órák után az ember mindenfélét képzelt, már annak is örültem volna, ha egy icipici zöld emberkével találkozok. Kezdtünk megéhezni, de megállásra bizony még hosszú ideig remény sem volt, csak néha húzott el mellettünk az autópályán a szemközti sávban egy-egy gépkocsi. Mivel ez a terület teljesen sík, a sebességhatár is magasabb, 75 mérföld de ezt sem tartják be. Mi is a kocsit egy kicsit túlerőltetve kilencvenes tempóban száguldottunk, de ez szerencsére senkit nem zavart, rendőrökkel nem találkoztunk. Az ötödik óra után - az úton még mindig egy enyhe kanyar sem volt - feltűntek az első épületek és néhány kisebb szikla. Épületek, ha azoknak lehet nevezni őket. Inkább kisebb faluközösségek bungallow-inak tűntek. Embereket sehol sem láttunk, de ez nem véletlen, mert abban a hőségben senki sem bírta volna hosszú ideig. A házakon nem látszott a légkondicionáló kivezetése és maga a táj is azt mutatta, itt szegényebb a népesség. Néhol láttunk egy-egy olajkutatót, de mást nem. El sem tudjuk képzelni, miből élnek meg itt, a szó szoros értelmében a világ végén az emberek. Nem véletlen, hogy néhány fantasztikus film itt készült, a táj tényleg holdbéli vagy inkább marsbéli, sehol egy villanyoszlop, kráterszerű sebekkel borított csupasz föld, csupasz sziklák. Tökéletesen alkalmas a holdjárók tesztelésére. Ahogy tovább haladtunk, egyre több településsel találkoztunk, de ezek sem látszottak sokkal gazdagabbnak, az egész leginkább a western filmek hangulatát idézte. A tankolásnál gondunk is akadt, mert még a benzinkút szerkezete is közel 50 éves lehetett, szokatlan

volt a kezelése. A hegyek között megláttuk a Grand Canyon Park jelzést és balra fordulva indultunk a Colorado folyó völgye felé.

A táj lassan egyre zöldebbé vált, erdők tűntek fel és az idő is valamivel kellemesebb lett. Alig több mint egy óra múlva érkezünk a Grand Canyonhoz vezető leágazáshoz és az itteni kis településhez. Innen akár vonattal is el lehet jutni a világraszóló látványossághoz, de annak, aki az autót választja itt lehet utoljára tankolni. Ehhez képest az árak kifejezetten alacsonynak mondhatók, a megszokotthoz képest legalább 10 centtel került kevesebbe a benzin gallononként. Feltöltöttük az autót és magunkat is egy kis elemózsiával, majd újult erővel indultunk az útra, amely árnyas fák között vezetett ki a városkából. Itt már csak egy-egy sáv állt rendelkezésre és a hosszú sorokban a dombok és a rövid belátható szakaszok miatt előzni sem lehetett. Kényelmes 60 mérföldes tempóban haladtunk. A Grand Canyon Park bejáratáig 40 mérföldet kellett utazni, de ez az eddigiekhez képest igazán kellemesnek bizonyult. Mivel ez a park a világ leghíresebb csodái közé tartozik, a belépődíj is magasabb volt, gépkocsinként tíz dollárt kértek. Itt is megkaptuk a tájékoztató füzetet és a térképet, amelyekből kitűnt, hogy nemcsak az innenső oldalt nézhetjük meg, hanem Utah állam felé eltérve átjuthatunk a másik oldalra, ami „mindössze” ötórás út. Ezt a terhet nem vállaltuk, mert utána még innen kellett volna délnyugatra haladni, ami újabb ötórás utazás. Ennek ellenére ebbe az irányba kanyarodtunk kelet felé, hogy legalább az út egy részét megtegyük és gyönyörködhessünk ebben a különleges természeti képződményben. Jobbra fordultunk és már pár száz méter után elénk tárult a festői látvány, amelyet nagyon nehéz leírni. A parkolóban leálltunk és a kellemes időben a kilátóteraszhoz siettünk. Közvetlen alattunk több mint ezer méteres mélységben

kanyargott a keskeny, zuhatagos Colorado, amely ezt a kanyont évmilliók alatt vájta ki. Az egykor gyorsfolyású vad folyó ma az emberi beavatkozások eredményeként jelentősen megszélesült, ami az állat- és növényvilág szempontjából nem mindig előnyös.

A Colorado Denvertől észak-nyugatra ered a 4700 méter magas, örök hóval borított Sziklás Hegységben. Vize a hó oladásából származik és egy szivacsként működő vízgyűjtő láp biztosítja a folyamatos utánpótlást. Az 1849-ben felfedezett felső területen az ember igen hamar, gátakkal és csatornákkal avatkozott be a természetbe. Az elolvadt hó háromnegyed része már el sem éri a lápot mert egy külön 22 km hosszú, kínai munkások által épített csatornán elvezetik a mezőgazdasági területekre és a környező településekre, ahol öntözésen kívül felhasználják az úszómedencékben és golf pályák tavaiban is. A folyó 2200 km hosszú, a 14 gát és a víztározók megfékezték rohanását, az egykor oly kíméletlen és zord folyó maradványai már csak a felső 40 km-es szakaszon, az első duzzasztó a Shadow Mountain felett található meg. A Grand Canyon 450 km hosszú, alján még mindig sebesen rohan a Colorado. Érdemes elgondolni, hogy annak idején 5-10-szer ennyi víz hogyan is végezte a maga pusztító és építő munkáját!

A szakadék széléhez érve láthattuk, hogy a falak teljesen függőlegesek és többnyire csupaszak, sárgásbarna színekben verik vissza a nap sugarait. Néhol a nedves sziklákon más színek is felbukkantak a vulkánikus képződmények ércelérei eredményeként. A lerakódott fémvegyületek sávjai és csíkjai gigantikus méretű absztrakt festményekként hatottak. A partszakasz összeszabdalt, sőt a legtöbb helyen ezer-kétezer méter magas sziklaoszlopok és kis toronyszerű ingatag tisztások láthatók. Néhány merészebb fiatal egészen a part széléig kimászott, bár ezt a táblák szigorúan tiltják. A még bátrabbak át

is ugrottak a mélyből feltornyosuló oszlopfőkre és onnan integettek. Ez a vakmerőség szinte érthetetlen volt, mert aki innen lezuhan, annak még a maradványait sem találják meg, legfeljebb a keselyűk. Még álldogáltunk egy kicsit a korlátnál, megnéztük a táblán, hogy milyen elnevezésű sziklatöredékeket és oszlopokat látunk, majd tovább indultunk. Még néhány parkolóból gyönyörködtünk az alig egy kilométer széles szakadéokban, majd az egyik információs táblán megnéztük a képződmény szerkezetét. A leírásból megtudtuk, hogy itt lefelé haladva minden klíma előfordul. Legalul sivatagi forráság égeti a bőrt, míg legfelül kellemes jól elviselhető a hőmérséklet és a páratartalom, közöttük mediterrán és meleg szárazföldi éghajlattal találkozhatunk. Ez azt is jelenti, hogy bármennyire hihetetlen, a meredek sziklafalak mentén le lehet jutni a kanyon legmélyebb pontjára, viszont az út nem tehető meg egy nap alatt oda-vissza, sőt a kevésbé edzetteknek ehhez akár három napra is szükségük lehet. Természetesen mi sem indultunk neki még a kezdeti, kevésbé meredek szakasznak sem. Nem nekünk való, még a fel nem készült amerikaiakat is óva intették ettől az emberfeletti erőpróbától.

Az állatvilágról is érdekes információkat kaptunk. A szarvasok és a mókusok különféle fajtái mellett él itt hegyi oroszlán, medve, prérifarkas, néhány kígyó és rágcsáló. A hegyi oroszlánt mára már szinte teljesen kiirtották, csak a felső szakaszon található néhány példány. A coyot (prérifarkas) elég elterjedt errefelé. Hasonlít a kutyára, s bár a szaglása nem olyan jó, a hallása kitűnő, így az észlelt zajok alapján többnyire éjszaka ejti el zsákmányát. A természetvédelmi intézkedések hatására egyre jobban szaporodik néhány vízben élő faj, így a hód és a vidra, de a vadludak száma is növekszik. A folyó felső része a lazacok ívó helye, ezért az ívási időszakban az egész folyószakaszban

bőven lehet lazacot fogni. Sajnos a képekkel illusztrált leírásból megismert fajok képviselői közül egyikkel sem sikerült találkozni, ennek az oka talán a koradélutáni idő lehetett, hiszen az állatok többsége ilyenkor pihen.

Újabb parkolónál megállva láttuk a szakadék kiszélesedését, a távoli völgyben a fennsíkokat, ahol a régi időkben az őslakos indiánok szállásai voltak. 20 mérföldet jöttünk eddig, eljött az ideje, hogy megforduljunk és elinduljunk a kanyon nyugati vége felé. Útközben megálltunk egy kellemes erdős pihenőhelyen és elfogyasztottuk a magunkkal hozott elemózsiát. Közben megérkezett egy nyolctagú japán család is. A fűre gyékényt terítettek, levették cipőiket és mint otthon elköltötték ők is az ebédet. Vidám amerikai házaspár futott be hatalmas meghatározhatatlan típusú és korú járgánnyal. Kivették a nagy kosarakat, a hűtőtáskákat és letelepedtek a szomszédságunkban. Beszédbe elegyedtünk és megkértek, hogy hagy fotózzanak le bennünket mert még Magyarországról jött turistákról nincs fényképük. Nem keserítettük el őket, szépen mosolyogtunk, összepakoltunk és búcsút intettünk. Nyugat felé elértünk a központi parkolóhoz, ahol a lehető legrészletesebb, illusztrációkkal teletűzdelt földtani és klimatikai tájékoztatást kaptuk és egy húszperces filmet is megnézhattünk a kanyon szerkezetéről és létesítményeiről. A felsőbb kilátókhoz innen már csak buszokkal lehetett eljutni, így mi is leállítottuk az autót és felszálltunk a beérkező járatra. A végállomásnál a tömegesen keresztül leverekedtük magunkat és innen is megcsodáltuk a késődélutáni napfényben még színesebben csillogó sziklafalakat, a felnyúló oszlopokat és a lenn kanyargó kékeszöld folyót. Ez a látvány tényleg feledhetetlen. A legmeglepőbb a kontraszt volt, a vakító fehér falakra a magasba emelkedő oszlopok vetettek éles fekete sávként árnyékot. Egy újabb járattal még feljebb is lehetett

volna menni, de a látván a várakozók sokaságát erre már nem vállalkoztunk. Visszatértünk a kocsihoz és elindultunk kifelé a parkból. Az utolsó parkolóban megálltunk, hogy búcsút vegyünk ettől az egyedülálló látványosságtól. Innen még szembetűnőbb volt, ahogy a két folyó összefut és velük együtt a két sziklaszoros is egyesül. Az ezerméteres mélység, a függőleges falak felejthetetlenek maradnak legszívesebben örökké ezen a környéken élénk. Nem csak mi éreztük így, hiszen évente közel 3 millió turista látogat ide újabb alkalmazkodásra kényszerítve a természet élőlényeit. Nem volt mód arra, hogy tartósan itt verjünk tanyát így fájdalom, de elhagytuk a Grand Canyont, bár reméljük, nem véglegesen. A koraesti napsütésben visszatértünk az autópályára s mivel más lehetőség nem volt észak felé, Las Vegas irányába fordultunk. Három óra ismételt monoton autókázás után elértük a többszintes kereszteződést és nyugat felé indultunk, az utolsó két napot a déli partvidékre szántuk.

Mexikó felé

A többsávos autópályán jó ütemben haladtunk és két óra múlva már el is hagytuk a Los Angeles felé mutató első kereszteződést. Mi San Diego irányában mentünk tovább, mert legalább messziről látni akartuk Mexikót. Már előzetesen mondták, hogy kocsival nem szabad átmenni, gyalog a kirándulás legalább három órát vesz igénybe és a visszatérés nem mindig problémamentes. Elhatároztuk tehát, hogy a határig lemegyünk, de nem vesszük a bátorságot az átjutásra. Meredek hegyek között vitt az autót Kalifornia legdélebbi pontja felé. Elhagytuk a Los Angeles felé leágazó autópályát és haladtunk az egyre magasabb hegyek között délnyugat felé. Utunkat kis városok vagy magányosan álló házak kísérték. A növényzet

meglehetősen dús volt, sok az erdő viszont a mezőgazdasági művelésbe vont terület elenyésző. Ennek oka, hogy a part menti sáv a domborzat miatt művelésre nem alkalmas, a belső sík vidék viszont túlságosan száraz a termeléshez. Az újabb hegycsúcsról legördülve egyszer csak elénk tárult San Diego teljes szépségében. Az autópályán mentünk tovább a határ felé és az utolsó leágazásnál tértünk le. Előttünk feküdt a szemközti oldalon Tijuana, az amerikai turisták egyik legkedveltebb célpontja. Ez az a hely, ahol olcsón lehet szórakozni amerikai módra. Mivel Mexikó szegény ország, ezért a gazdag amerikaiak mindent megkaphatnak, amit csak kívánnak. Olcsón juthatnak italhoz és egyéb árukhoz, de ne felejtsük el, hogy ez a város a prostitúció központja is. Itt már 20 dollárért is gyönyörű lányokat lehet kapni akár egész éjszakára. Az egész város bár Mexikóban van az amerikai szex és bevásárló turizmusból él és nem idegen az itt lakóktól a kábítószer sem. A legtöbben abban reménykednek, hogy egyszer, valamilyen csoda folytán kikerülnek a nyomorból és az álmaik földjére léphetnek. Ez csak nagyon kevés szerencsétlennek sikerül, a többség a határ mellett, állandóan a másik oldalra figyelve alkalmi munkából tengeti életét. Mi az előzetes elképzeléseinknek megfelelően meg sem próbálkoztunk az átjutással, ugyanis itt még külön is felhívták a figyelmünket arra, hogy átmenni nem nagy gond, de visszajönni annál nehezebb. A sok mexikói és ázsiai illegális határátlépő miatt az ellenőrzés igen szigorú és a legkisebb kétség esetén is megtagadhatják a beléptetést. Nem is beszélve arról a tényről, hogy az autókölcsönző cég nem vállalta a biztosítást Mexikó területére. Így inkább csak távolról csodáltuk meg a kiszolgáltatott szegénység városát, a gazdag fiúk szórakozóhelyét. A település felhúzódik egészen a szemben fekvő domboldalra, az utcák nyílegyenesek. A házakon nem

nagyon látszik, hogy már másik országban található, ugyanolyanok mint San Diegoban. A legfelkapottabb rész a határhoz közelebb fekszik, mert ide a gyalogos turisták is eljutnak. Legtöbb amerikai a bevásárlás egy speciális formáját választja, ugyanis ebben a városban újítyák fel jó minőségben és rendkívül olcsón a gépkocsikat.

Miközben a szemközti várost figyeltük San Diego kanyargós utcáin sikerült úgy eltévednünk, hogy akaratlanul is a határnál kötöttünk ki, sőt be is léptünk a határsávba, amit a figyelő kamerák sora is jelzett. Még időben megfordultunk és visszatértünk az Államokba. A térképen csak nehezen tudtunk kiigazodni ezért megálltunk egy félre eső helyen. Alig telt el néhány perc már meg is érkezett egy rendőrautó és a rendőr határozottan, de mégis udvariasan segített nekünk eligazodni, sőt felajánlotta, hogy elvezet az általunk megjelölt célig, de ezt nem vettük igénybe. Még átugrottunk a San Diegotól nyugatra fekvő félszigetre a kikötő felett a magas ívű hídon keresztül, elhajtottunk a haditengerészet bázisa mellett és megnéztük a tengerpartot. A félsziget parti területe mind a két oldalon üdülő övezetként működik, a széles homoksávon szinte minden szórakozás űzhető. Látszott, hogy délen vagyunk, mert az itt sétálgatók többsége láthatóan spanyol származású volt. Visszafordultunk és a határ mentén megszálltunk, bár elég nehéz volt megfelelő szálláshelyet találnunk. Ez bizony itt sem olcsó, 35 dollárba került, de a szoba megfelelőnek bizonyult.

Másnap a várost vettük célba. A felhőkarcolók közvetlenül a part közelében húzódnak csodálatos kilátást nyújtva a kikötőre. Ezek tövében egy kis völgyben fekszik a világ leghíresebb és legnagyobb állatkertje, amit nem szabad kihagyni. A látogatók tömegeit a több ezer férőhelyes parkoló fogadja, ahol az eligazodást a soronkénti útmutató táblák segítik. Leparkoltunk és

mi is beléptünk vagy inkább bezúdultunk a várakozó tömeggel együtt, bár a jegy ára kifejezetten borsosnak tűnt, 15 dollárba került. A park tényleg egyedülálló volt, az állatok a lehető legtermészetesebb körülmények között élhetnek. Szinte a világ minden állata megtalálható itt a koalától az oroszlánokig és a kígyóig. A közönség naponta több állatbemutató show-n vehet részt, így a park teljes megtekintésére egy nap is kevésnek bizonyul. A turista tájékozódását segíti a térkép és a pecsételő helyek, ahol a térképfüzetbe beütheti az egyes állomások jelzéseit. Ez azért is hasznos, mert így nem marad ki semmilyen látnivaló. A gyerekek külön öröme működik simogató állatkert is, ahol a kisebb játékos csemetékkel lehet közelebről megismerkedni. Összességében tényleg elmondható, hogy ez a világ legszebb állatkertje, amely több szinten, a völgyben és a környező domboldalakon helyezkedik el és mindenkinek csak javasolni tudom a látogatást. A nehézkesebben mozgó kényelmes utazók igénybe vehetik a buszos állatkert látogatást, amelynek keretében a megállókból mindent láthatnak, részletes idegenvezetést kapnak és nem kell gyalog egy lépést sem tenniük. Akik felülről akarják megtekinteni a parkot azt is megtehetik, mert a legmagasabban fekvő ponttól, a jegesmedvék barlangjától, ahol egyébként egyedülálló módon úszó jegesmedvék is láthatók, a bejáratig jár a libegő. Ez az út igazán nagy élmény, hiszen belátható az egész park és a város egy része is. Négy óra kellemes időtöltést követően megkerestük a parkolóban hagyott autónkat, ami a nagy tömegben nem is volt olyan egyszerű.

Ezután leszaladtunk még egyszer a tengerpartra. Hiába voltunk délen, az afrikai partokkal egy magasságban ugyanazon a szélességi körön a víz itt is nagyon hideg volt, alig néhány ember merészkedett be. A parton magasodott az akvárium henger alakú

épülete, előtte a szokás szerint több száz autó befogadására alkalmas parkolóval, de sajnos már nem volt időnk bemenni. A programfüzet szerint itt mindenféle mutatványokban vesznek részt a különféle delfinfajták, a fókák és a többi játékos (át)nevelt állatok. A közönség megsimogathatja a gyilkos bálnát, játszhat a fókákkal és élvezheti, ahogy a vízből kiugró delfinek lefröcskölnek. A belépő viszont már tényleg nem olcsó, 25 dollár és a szórakozás legfeljebb két órára biztosított, de állítólag fantasztikus élmény.

Nem hiányzik a városból a vidámpark jellegű különleges központ a Six Flags (Hat Zászló) sem, ami vízi csúszdák sorozatát kínálja egész napi szórakozásként. A legkülönbébb csavarcsúszdákön száguldozhatnak lefelé a gyerekek, a bárak pedig egész magasról is nekilendülhetnek. Egész napot el lehet tölteni így aktív pihenéssel, de a népszerűbb, látványosabb szerkezetekre csak hosszú sorbaállás után lehet feljutni. Az egyik legnagyobb élményt az ürrepülés szimulátora jelenti. Itt nem az elektronikus eszközökkel operálnak, hanem megpróbálják tényleg valóságossá tenni az élményt. A vastag rácsokkal körülvett kabinba két ember ülhet be. A biztonsági rendszer bekapcsolása után az egész egységet nagy sebességgel kilövik, majd hagyják szabadeséssel zuhanni. Az utolsó pillanatban természetesen az acélsodronyok lefékeznek a kabint, a halálos ütközés elmarad. A vállalkozó szellemű közönség élvezheti a gyorsulás fojtogató szorítását és a pár másodpercig tartó súlytalanságot, majd a lassulás újabb gyomoremelő hatását. Ez a viszonylag egyszerű és biztonságos játék is mutatja, hogy a meghökkenítő élményekhez nem kellene feltétlenül korunk számítógépes csodái.

Még meglátogattuk a régi városrész mexikói stílusú utcáscskáit, amelyek egy kicsit Spanyolországot is idézték. Ez a városrész

egészen európai léptékű, kevés a magas épület, az utcák hangulatosak, kanyargósak, sok a szórakozóhely és a kis üzlet. A házak fehérek, a tetők könnyű piros égetett cseréppel fedettek. Rövid sétánkon megnéztük a mexikói éttermeket, a teraszos kávéházakat és egy tea után tovább indultunk a part mentén észak felé. Az út közvetlenül a tengerparton futott a filmekről már jól ismert fürdőhelyeken keresztül. A partot mindenütt aranyszínű homok borította. Jól láthattuk a Bay Watch című filmből ismert 4-5 méter magas figyelő tornyok piros és sárga fából készült épületeit. Az üdülőfalvak egy kicsit emlékeztettek az olasz tengerparton megszokottakra, sok volt a bevásárló hely, a meghitt kis üzlet, kávézó és a turisták számára fenntartott szállodák egymást követték. Megálltunk egy Taco Bell-nél, amelynek az udvarán közvetlenül az út mellett egy olajkút szivattyúja emelgette a fejét, a kitermelt olajat csővezeték jutatta el a közeli henger alakú tárolóba. Csak néhány perc pihenőt tartottunk és indultunk is tovább. Már megszoktuk, hogy amerre csak néztünk, mindenütt működtek az olajkutak.

Nemsokára a Long Beach-re érkeztünk és úgy döntöttünk, itt megállunk egy kicsit. A part melletti parkolóban a díj a sok helyen megszokott rendszer szerint az eltöltött időtől függetlenül 5-6 dollárra rúgott. Szerencsére hamarosan találtunk egy olyan szakaszt, ahol órás parkolók is működtek, itt pihentünk meg, ez ugyanis fél órára csupán 25 centbe került. Na nézzük csak, milyen az a tengerpart a csodálatos lányokkal és az aranyszínű homokkal meg a többi érdekességgel! - lelkesítettem magam. A tengerparti járda mögött tényleg aranyszínű volt a homok és forró, nagyon forró. Cipőben nem lehetett járni rajta, mert azonnal elsüllyedtünk, papucsot elfelejtettünk magunkkal vinni, mezítláb viszont olyan égető a talaj, hogy csak futva lehetett közlekedni. Pedig a víz még elég messze volt, mert a

homokon vezetett egy autópálya szélességű út a terepjáróknak és egy sáv a vízi mentők számára. Innen már csak 20 méter és máris a hideg, víz áztatta homokra értünk. Ez elég kemény volt ahhoz, hogy megbírijon bennünket. A víz minden várakozásunk ellenére - és a tv-ben játszott filmek ellenére is - feltűnően hidegnek bizonyult. Gyanús is volt, hogy a júliusi verőfényes napsütés ellenére csupán egy-két merész fiatal láttunk a vízben, testhez simuló hosszú ruhájuk melegítette őket. Láthatóan nem a fürdés kedvéért mentek be, hanem színes buggy board-jukat (hullámlovagláshoz használatos kis műanyag lap, fele akkora lehet mint a szörfdeszka) tölték maguk előtt várva az újabb hatalmas hullámot. Ebből ugyanis volt bőven, magasságuk meghaladta a másfél métert és a parton egészen messze futottak ki. A fiúknak sikerült felkapaszkodniuk és boldogan siklottak a hullámok taraján a part felé majd kiérve behuppantak a sekély vízbe és kezdték előlről. Így még jobban látszott, hogy a legtöbben a meleg, a test nagy részét beborító színes, mintás ruhákat viselték. Mint megtudtuk, a víz sohasem melegszik fel jobban, a legszebb napokon talán ha eléri a 18 fokot. Mi nem vállalkoztunk a megmártózásra, csak a lábunkat áztattuk fázósan. A part majdnem teljesen tele volt emberekkel, de a filmben megszokott bikinis szexbombáknak nyomát sem találtuk, helyettük testes hölgyek őrizgették csemetéiket, az urak pedig napozgattak, aludtak, vagy nézték a vizet, miközben a rádiót hallgatták. A figyelő tornyokban ott ült a vízi mentők ügyeletes és felügyelte a körzetét. Erre szükség is volt, mert néha - bár nem sűrűn - megjelenik egy-két cápa, amelyik az embert esetlen úszása miatt könnyen fókának nézi és megtámadja, hiszen az egyik kedvenc csemegéje a fiatal fóka. Igaz, amint észreveszi a tévedést azonnal abbahagyja a harapdálást, de ez már nem nyújt sok vigaszt az áldozatnak, bár ennek ellenére egy páran kisebb-

nagyobb sérülésekkel túlélük a nem mindennapi találkozást. A mentők felszerelése közé tartozik a gyors terepjáró és a motorcsónak, de szükség esetén a vendégeket hangszórón keresztül is tudják értesíteni, tájékoztatni. Egy kis időre még letelepedtünk, élveztük a hűvös tengeri szelet, a napsütést és a hullámok monoton, megnyugtató zúgását. Az egész környezet pihentető, kellemes volt, semmi hangos zeneszó, és mivel a beach is közterület itt sem lehetett szeszes italt fogyasztani. Szemét alig fordult elő, hiszen a tisztaságra igen nagy gondot fordítanak, vigyáznak arra, hogy a fémhulladékok, konzervdobozok és ezek maradványai meg ne sértsék a pihenőket. Ennek érdekében fémkeresővel naponta többször is átfésülik a területet. Néha elhagyott pénzt is találnak, ez jövedelmezőbbé teszi ezt a foglalkozást. Közvetlen közelünkben mi is láttunk három kör alakú detektorral felszerelt hölgyet, de nem derült ki számunkra, hogy szerencsevadászok vagy a tisztaságra felügyelnek. Visszatértünk az autóhoz és közben fedeztük fel, hogy a homoksávon még egy kissé poros görkorcsolya út is található. Ezt minden korosztály képviselői szívesen használták speciális eszközeikkel, előfordult a görkorcsolya mellett a gördeszka és sok egyéb kerekeken gördülő szerkezet. Megtaláltuk a büfét is, ahol az árak bizony több mint háromszor voltak magasabbak a megszokottnál, az evést tehát későbbre halasztottuk. Ha mindent figyelembe veszünk egy család tengerparti napja így már egyáltalán nem tekinthető olcsónak, csoda hogy ennyien voltak a parton! Éppen sikerült időben visszatérni. Erre ügyelni kell, mert ha lejár a parkolóóra a kocsit kíméletlenül elszállítják a központi gyűjtőhelyre. Az itteni vontató nagyon egyszerűen működik, bármilyen helyről pillanatok alatt kiszedi a gépkocsit és ha már megkezdte a munkát minden könyörgésünk ellenére be is fejezi.

Érdemes tehát odafigyelni, mert utunk során nem egyszer láttunk ilyen gyors szállítási manővert. Ez mindig legális, autólopásra ezt a módszer nem használják hiszen nem érdemes, mert a kocsi amúgy is nyitva van. Az elektronikus azonosítás annyira jól működik, hogy a lopást csak kivételes esetben kísérik meg és akkor sem az autó az érdekes, hanem a felszerelése, legtöbbször a rádió.

Beszálltunk a kocsiba, gyorsan bekapcsoltuk a légkondicionálót és tovább haladtunk észak felé. Az autópálya egyre szélesebbé vált, már hat sávon hömpölygött a gépkocsifolyam. Hamarosan feltűntek az első nagy többszintes keresztezések és a tv-ből jól ismert városnevek és felhőkarcolók. Megtaláltuk a 101-es autópályát és nekilendültünk. Úgy döntöttünk, hogy kockáztatunk és kilencvenes tempóban vágattunk egészen hazáig, négy órán keresztül. Fáradtan, kimerülten zuhantunk az ágyba nem sokkal éjfél után.

Los Angeles, Hollywood, Beverly Hills

Nehéz munka és sok előadás után az utolsó előtti hétvégén csak kétnapos útra szántuk el magunkat, bár ez a két nap talán a legérdekesebbnek ígérkezett, a filmek világába indultunk, Los Angeleset vettük célba, oly sok ember álmának netovábbját. A 101-es úton indultunk dél felé egészen a 200 km-re fekvő Santa Barbaráig. Itt is működik a California State University egy nagyobb részlege, többek között a művészeti és a zenei tanszék, amelyeken közel 20 ezer hallgató készül a jövőre. Többször is járt itt Kodály Zoltán, sőt vele készült eredeti angol nyelvű interjú is őriznek az egyetem videó archívumában. Santa Barbara központja a mexikói stílusjegyeket viseli magán. A legtöbb ház egyszintes, négyzet alapú, cseréptetős, de ez a tető

nagyon enyhe lejtésű. Az alapterületük nem túl nagy, csak kevés haladja meg a 100 négyzetmétert. A cserepek tompa narancssárgák, a falak hófehérek. A házakat művelt zöldellő kiskertek veszik körül, kerítés itt sincsen. Az utcákat fasorok szegélyezik, amúgy nem túl szélesek, látszik hogy annak idején nem készültek fel ekkora gépkocsi forgalomra. A közlekedést szinte minden kereszteződésben lámpák szabályozzák, ezzel is óvják a gyerekek és a többi gyalogos életét, de jelentősen lassítják is a gépjármű forgalmat. Ez a város már hasonlít az Európában megszokott városokhoz, megtaláltunk az igazi városközpontot bevásárló utcával, a polgármesteri hivattal, a szórakozóhelyeket és a kávéházakat sőt a belvárosi exkluzív áruházakat is. Ottjártunk idején éppen a tűzoltók tartottak bemutatót, fényesre polírozták járműveiket és a lakosság megnézhetette az új szerkezeteket. Rövid séta keretében megnéztük a belváros színes, néhol hivalkodó épületeit majd indultunk tovább dél felé. Itt is megtaláltuk a város szélén terpeszkedő hatalmas bevásárló központokat és az ipari negyedet.

A várost elhagyva nem a 101-es autópályát választottuk, hanem a régebbi, tengerparti egyes utat, ahová a parti hegyeket átszelve jutottunk el. Ez a szakasz a partvidék egyik leglátványosabb része, a térkép külön felhívta a figyelmet arra, hogy legalább egyszer mindenkinek érdemes erre kerülnie. A völgyekben és a hegyoldalakon luxusvillák húzódtak, sötét üvegfalaik csak néha csillantak meg a napfényben, a hozzájuk vezető bejáratozat teljesen elfedték a vadul burjánzó növények. Ezek a házak láthatóan a leggazdagabb réteghez tartozók lakhelyei voltak, erre utalt az épületek különleges alakja és a falaknál alkalmazott megoldások, az üveg és a márvány kombinálása, valamint az úszómedence a kellemes árnyas parkkal. A legtöbb szinte

teljesen beleolvadt a környezetbe, alig lehetett észrevenni a fák között. A dombok tetején láthattuk talán a legpazarabb kilátást nyújtó lakokat, amelyek nyugati oldaláról már az óceán kékjén játszó napfényben gyönyörködhetnek a tulajdonosok, míg a keleti részen a hegyek komor, fenyőkkel és tölgyekkel borított ormai sötétlenek. Ezek az épületek már tényleg úgy néztek ki, mint amilyeneket a filmekben láthattunk, a fák között fel-feltűntek a fekete ruhás, szemüveges örök és táblák figyelmeztettek a legkorszerűbb védelmi rendszerek működésére. Az ismerőseinktől kapott információk szerint a neves személyiségek mellett olyanok is itt húzzák meg magukat, akik nem teljesen tisztességesen jutottak dollármilliókhoz, többek között néhány volt maffiózó is.

Az út kanyarulata után az utolsó domb mögött felködlött az óceán zöldeskék vize, amely a távolban teljesen összefolyt az éggel. A nap vakítóan sütött, fehértarajos hullámok futottak ki messzire a homokos partra. Semmi sem zavarta meg a tenger nyugalmit, sehol sem látszottak nagyobb hajók, csupán néhány fehér jacht szelte méltóságteljes lassúsággal a habokat. Malibuhoz értünk, amely egyrészt a legismertebb fürdő és üdülőhely, másrészt sok neves személyiség otthona is. Ez a partszakasz több mint 20 km hosszú, a tengerparti rész sima és homokos, a strandok előtt a kiépített parkolók egész sora várta az autóval érkezőket. Tömegközlekedés híján a gépkocsin kívül más lehetőség nincs is az idejutásra. A domboldalon egymás felett szebbnél szebb házak sora húzódott, ahonnan szintén egyedülálló kilátás nyílhat az óceánra, különösen késődelután. Az út mentén a hosszan elnyúló város közepe táján nekünk is sikerült megállni, az autók sorából és a típusokból láthattuk, hogy elég sokan vannak a parton és nem éppen a legszegényebbek közül. A mély homokban itt is csak cipő nélkül lehetett közlekedni

illetve inkább szaladni, mert a forróság azonnal körülölelte a bokáig besüppedt lábamat. A nedvesebb részt elérve kissé megkönnyebbülten tapogattam a pirosra sült lábfejem és a teljesen tiszta, aransárga, a talp nyomát híven megőrző homokparton óvatosan eljutottam a vízig. A környezet szennyezése a látszólag tökéletesen védett parton is mély nyomokat hagyott és ezt az idelátogatók is hosszan érezhetik. A tengerbe kiömlött nyersolaj maradványai apró fekete pontokként, kővecsekként rejtőzködnek és alattomosan feketére festik a gyanútlan turisták, fürdőzők talpát. Talán tekinthetjük ezt a természet bosszújának azért a sok sérelemért, amit az ember okozott. Én is elhűlve néztem a sarkamon a szurokszerű foltokat és először nem teljesen értettem, mi is az? Jobban körülnézve aztán felfedeztem a gumyszerű kavicsokat és arra gondoltam, mi lehet a kevésbé védett térségekben.

A hullámok most talán még nagyobbak voltak, mint eddig és a víz az eddigieknek megfelelően jéghideg, talán 15 fokos lehetett. Egy lábmosás erejéig besétáltam a nedves homokon, de nem figyeltem eléggé és egy hirtelen felbukkanó alattomos hullám teljesen eláztatta a nadrágomat. Csurom vizesen tértem vissza a nedves és forró homok határvonalára és sétálgattam, amíg legalább egy kicsit megszikkadt a ruhám. Szerencsére a víz felől fújó állandó erős szél miatt erre nem kellett túl sokáig várni. Szétnézve egy kicsit szomorúan állapíthattam meg, hogy ezen az igazán népszerű és világhírű részen is a vendégek köre megegyezett a partokon eddig megismertekkel, sehol nem volt egy igazi szépség, annál több elhízott, minden kényelemmel körülvelt amerikai. A homokban ott volt az elengedhetetlen hűtőtáska és az elemőzsiás kosár, szólt a rádió és csak barnult a nép. A szünidő miatt elég sok gyereket és fiatalt láttunk, de ők sem a fürdéssel foglalkoztak, inkább röplabdáztak, sárkányt

eregettek és görkorcsolyáztak. Félig sikerült megszáradni így visszaültünk az autóba és elindultunk Beverly Hills felé.

Az egyetemi számítógép és az internet hálózat az utazás előtt nagy segítséget nyújtott, sikerült többek között a sztárok címjegyzékét és a kapcsolódó térképet kimásolni, valamint az egyéb nevezetességekről szóló fontosabb információkat összegyűjteni. Ezek birtokában fordultunk rá balra a Santa Monica Avenue-ra, amely több mint 20 mérföld hosszú, Beverly Hillsen keresztül egészen West Hollywoodig vezet és ezen vagy ennek közvetlen közelében lakik a legtöbb világhírű sztár. Már a térkép is felhívta a figyelmet arra, hogy az ismert sztárok mellett megtalálhatjuk a felnőttek számára „érdekes” (XXX) személyiségeket is (hogy érthetőbb legyen, a pornó filmek különleges képességű és méretű szereplőit). A felderítő út előtt az előzetes izgalom levezetésére megálltunk egy Taco Bell-nél, elfogyasztottuk a szokásos sajtbургert, az üdítőt, még az ablakból jobban megnéztük a környező domboldalakon a villákat, majd folytattuk utunkat. Közeledtünk a legfontosabbnak tekinthető területhez, ezt mutatta a star mapot (sztár térképet) árusító helyek egyre növekvő száma a járda mentén. Sokan élnek abból, hogy a neves sztárok lakhelyét mutató egyoldalas fénymásolt lapokat árusítják a turistáknak. Az ár talán az amerikaiaknak elfogadható, de a 10 dollár nekünk bizony magasnak tűnt, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy az általunk kinyomtatott számítógépes lista teljesebb volt, mint az itt árusított. Megfigyelésünk szerint ebből az üzletből egész jól meg lehet élni, a jobb helyeken árusítóknál szinte percenként álltak meg az autók. Az út első 10 km-e nem volt annyira látványos, teljesen szokásos, az amerikai átlagpolgár ízlésének megfelelő házak sorakoztak egymás mellett az üde zöld fák között. Néhány mérföld után a villák egy kicsit nagyobbak lettek

és távolabb kerültek egymástól, egyre több lett a zöldterület. Balra fordultunk Brentwood felé és 5 mérföldes út után eljutottunk egészen a manapság nálunk is oly népszerű Michel Douglas házáig, ami meglepetésünkre egészen kicsinek tűnt (legfeljebb 200 nm-es lehetett), átlagos, az amerikai szokás szerint fából készült szürkésbarna épület volt. Megítélésünk szerint a ház bármelyik városban lehetett volna, egyáltalán nem éreztük hivalkodónak, sőt egy kicsit meg is lepődtünk, hogy a nagy Michel Douglas ilyen szerény körülmények között él. Éppen otthon volt, a garázsból készült kiállni, amikor odaérkeztünk. Ügyelni kell viszont arra, hogy a biztonsági rendszer igen jól működik a térkép és a kiírt táblák felhívása szerint a neves személyek házai közelében megállni nem szabad. Ezt szemmel láthatóan szigorúan vették, ha lassított egy autó a biztonsági emberek mindenütt feltűntek, hogy megakadályozzák a megállást. Ez amúgy is csak nehezen lett volna lehetséges, hiszen a házak előtt parkolókat nem építettek, az utak keskenyek, csak kétsávosak voltak. Így mi is csak lassítottunk, intettünk és tovább mentünk. Pár mérföld után megfordultunk, még egyszer elcammogtunk a ház előtt, majd visszatértünk a főútra és megnéztük a hírhedté vált O. J. Simphson lakhelyét, de itt már nem lassítottunk annyira. Balra ráfordultunk a Santa Monica Avenue-ra ismét és tovább mentünk a sűrűbben lakott részek felé. Elértük Beverly Hillst, a zöld parkok mellett feltűntek a bank negyed felhőkarcolói. Ismét balra tértünk le, Schwarzenegger, Gábor Zsazsa és még néhány nagyság bokrok és sövények mögé rejtett világába próbáltunk meg menet közben belesni, de nem sokat láthattunk. A sűrű és mindig zöld növények mögött a levelek közt fehéren áttörve csak a képzeletünk építményei tűnhettek fel. Nehéz megérteni, hogy ezért a minimális élvezetért, a vélt látványosságokért hogyan képesek

emberek milliói ide utazni és annyi pénzt kiadni. A biztonsági szolgálat miatt az ugyanis teljességgel elképzelhetetlen, hogy valaki valaha szembe találkozzon kedvenc színészával vagy színésznőjével. Kérdés továbbá, hogy a filmvászonon kívül a való életben megismerné-e egyáltalán? Ennek ellenére mégis furcsa érzés ott járni, ahol ezek a sztárok élnek, egy kicsit belesni a mindennapjaikba, a feltételezett szokásaikba.

Itt Beverly Hillsben néhány ház tényleg hivalkodó volt, de a legtöbbször semmi különlegességet nem vettünk észre. Persze az is igaz, hogy egyikbe sem sikerült bejutnunk, a partik világát, a nagyok összejövetelét nem láthattuk, bár valószínűleg nem is éreztük volna jól magunkat egy ilyen rendezvényen. A gazdagabb amerikaiak, leginkább a sznobok engedhetik meg maguknak, hogy estélyeikre neves színészeket és rendezőket hívjanak meg, akik természetesen megfelelő tiszteletdíj ellenében vállalkoznak erre a mindennapi vagy éppen nem mindennapi fellépésre, ahol nincs is más feladatuk csak az, hogy ámulatba ejtsék a közönséget, beszélgessenek mindenkivel és bizonyítsák a házigazda nagyszerűségét, jó kapcsolatait.

A város kellemesen parkosított, semmilyen üzlet vagy egyéb létesítmény nem zavarja az itt lakók nyugalma. Erre egyébként is ügyel a mindenütt telepített elektronikus biztonsági rendszer és a személyzet. A kiírt tájékoztatók szerint a szomszédok folyamatosan figyelnek egymásra, és bármilyen rendellenesség esetén azonnal értesítik a rendőrséget.

Elhagyva a városrészt a jobb oldalon még nem túl messze látszottak a bank negyed felhőkarcolói és a bevásárló központok épületei, de ezek zaja már nem jutott el erre a nyugalmas, meghitt domboldalra. A villák és az élő sövény kerítések között az autópályán suhanva negyed óra múlva elértük West Hollywoodot, a stúdiók városát, a tinédzserek és a huszonévesek

álmainak netovábbját. Sokan érkeznek ide merész elképzelésekkel és néhányuknak előbb-utóbb sikerül valamilyen módon bekerülni a film egyéni, túlzásoktól sem mentes világába.

A filmpari központok közül néhányat a közönség számára is megnyitnak, sőt kifejezetten a látogatók kedvéért folyamatos show műsorokat játszanak. Azt a látszatot keltik, mintha itt forgatnák a filmek egy részét, és ezzel igazából nem is hazudnak. Ha nem is itt, de hasonló helyeken játszódnak a csodálatos óceáni jelenetek, a felhőkarcolók kigyulladásá és összeomlása, az izgalmas autós üldözések valamint az félelmetes űrbéli történetek. A filmekben már nem használatos berendezéseket viszont ezekben a látványszigeteken nemcsak megtekintheti, hanem ki is próbálhatja a megfelelő díjat leszurkoló nagyérdemű. Az egyik ilyen látványosság az Universal Studio éjjel-nappal működő bemutató show-ja, ahol a nagyközönség megismerheti a filmekben alkalmazott trükköket, a filmek forgatásának körülményeit, a díszleteket és a jelmezeket és természetesen a hatás fokozásához a megfelelő hang és fényeffektek is hozzátartoznak. Bemutatják azt, hogyan veszik fel a jeleneteket az égő házról és a menekülésről, a földrengésről, megtekinthetők a szimulátorok, a kameratrükkök de nem hiányoznak a számítógépes varázslatok sem. A leglátványosabb a kaszkadőr bemutató, ahol szinte elválaszthatatlanná válik egymástól az illúzió és a valóság. A vezérlő teremben monitorokon követhetők az egyes jelenetek és elmagyarázzák az összejátszás, az utóhangosítás és a vágás folyamatait is. Aki ide eljut, igazi élményeket szerezhet a film világáról de talán egy kicsit veszít is hiszen ezután nehezebben tudja beleélni magát az eseményekbe. Otthon már a legizgalmasabb részeket is fásult egykedvűséggel nézi, mert nemcsak azt tudja, hogy trükk az egész, hanem a készítés technológiáját is ismeri lépésről

lépésre. Mégis érdemes megismerni az amerikai filmek készítését belülről, hiszen ez egyedi, ritkán megismételhető alkalom és ráirányítja a figyelmet a varázslatra, a fantázia megvalósulására, amelyekre az átlagos néző talán oda sem figyel.

A bejutást segíti a szokatlanul nagy parkoló, ahol a tájékoztató szerint vigyáznak is az autókra. (Ugyan kinek jutna eszébe ellopni?!) A személyenkénti 60 dollár ezzel együtt elég magas összegnek tűnik a 3-4 órás látogatásért, viszont a tömeg mégis akkora, hogy alig lehet bejutni. A hazai és külföldi turisták nem akarják kihagyni az élményt, hogy legkedvesebb filmjeikkel ne találkozzanak.

A többi stúdió is ezen a nem túl nagy területen helyezkedik el, de ezek programjai nem olyan látványosak és a kapcsolódó szolgáltatások sem annyira kedvezőek, bár itt is megmutatnak minden szakmai trükköt. Akinek kevesebb az ideje, annak mégis a kisebb stúdiók ajánlhatók mert viszonylag gyorsan és olcsón meg lehet nézni mindent és a turisták lényegesen kevesebben vannak, szinte bármikor be lehet térni.

Balra fordulva hosszas keresgélés után megtaláltuk a jól ismert Hollywood feliratot a hegyoldalon, mellette nem messze egy hatalmas kőkereszt fehérlett. Európai szemmel a látvány kifejezetten diszónáns volt, de nem szabad elfeledkezni arról, hogy ez itt Amerika. A felirat abból a szögből nem a legszebben látszott, de a közelebb vezető útra nem sikerült rálelni. Egy másik úton még visszatértünk, de a párás időben a látvány onnan sem volt sokkal jobb. A folyamatosan áramló kocsisorban legfeljebb a lámpáknál lehetett néhány másodpercre megállni és nézelődni, felvételeket készíteni. Láthattuk a filmekből jól ismert, azok mintájára kialakított szórakozóhelyeket, igazi western kocsmákat a mindkét irányba kivágódó, derékmagasságú, ívelt kettős

ajtószárnyakkal és más különlegességeket. A legújabb bemutatók izgalmas részletei hatalmas képernyőkről hívogatták az ide látogató tömeget a mozikba. Tiszta csoda, hogy kevés a baleset, mert a vezetők egy része az út helyett inkább a reklámokat nézte. Itt még a McDonalds épülete is eltért a megszokottól, inkább egy mozipalotára emlékeztetett, bár lehet, hogy az is volt. Turisták tömegei taposták egymást, kamerával és automata fényképezőgépekkel felfegyverzett japánok ugráltak a folyamatosan haladó gépkocsik között, csakhogy minél közelebb kerüljenek a látványosságokhoz. Parkolásra csak nagyon kevés helyen kínálkozott alkalom és ráadásul ott is igencsak drágán. Ezen a napon már elég kevés időnk volt, így nem vállalkoztunk a megállásra.

West Hollywood keleti szélén a Santa Monica Avenue-re visszatérve még egyszer megcsodáltuk az üzletek és a mozik sorát, de nem szálltunk ki az autóból. Már előzőleg figyelmeztettek bennünket, hogy nem túl biztonságos errefelé letenni a kocsit még a fizető parkolóban sem (megjegyzem más nincs is), és az ár igen borsos, minimum 10 dollár az eltöltött időtől függetlenül. Az egy-két óra alatt bejárando terület viszont elég nagy ahhoz, hogy az ember jól elfáradjon a dombokon való sétálásban, ami ráadásul nem mindig veszélytelen, s különösen nem az estefelé. A lövöldözés viszonylag gyakori, éppen ottlétünk idején öltek meg minden ok nélkül egy igazoltató rendőrt. A turisták tömegei mellett elég sok kétes kinézetű embert láttunk az utcán és különleges ruháikról nem mindig dönthettük el, hogy divatosak vagy csak egyedien toprongyosak, és az üdvözült arcú, tágult vagy éppen szűkült pupillájú viselőik mitől olyan mámorosak, mennyire állnak valamilyen drog hatása alatt.

Elhagytuk a várost és Los Angeles központja felé vettük az irányt. Itt kell megjegyezni, hogy amit mi Los Angelesként

ismerünk, az több egymás mellé épült város összessége. Mi a névadó helyet vettük célba gondolván arra, hogy valamilyen érdekességet láthatunk azon a területen, ahol megannyi film játszódik. A biztonság kedvéért először letettük a kocsit a Holliday Inn-ben, a szálláshelyünkön, innen busszal indultunk a belváros felé. Útközben bepillantást nyerhettünk a város számunkra oly különleges életébe. A megállóban jókedvű, villogó fehér fogú fekete fiúk kosaroztak és próbáltak bennünket is bevonni a játékba, a többiek is vidámak és kedvesek voltak. Hamarosan begördült az ezüstszürke busz, felszálltunk, a vezető megvárta, hogy mindenki kényelmesen leüljön, majd elindultunk. Az éles kanyarokat meglepően gyorsan szeltük. Az egyik lámpánál megállva láttuk, hogy a busz mellett egy hölgy rázza magát nyitott, rendkívüli méretű autójában a dübörgő ritmusra. Boldogan integetett fel nekünk és a többieknek. Mindenkiből és mindenhonnan áradt az életöröm, az optimizmus, még nekünk is sikerült az örök pesszimista magyar mentalitást levetköznünk. Tíz perc múlva észrevettük, hogy az utasok között egyre több lett a rosszul öltözött fura kinézetű fekete vagy spanyol és ez már gyanússá tette az egész utat. Nem izgultunk túlságosan mert az ablakból láttuk az egyre közeledő felhőkarcolókat és képzeletünkben az üzleti negyed fogalma szorosan összekapcsolódott a biztonsággal, a csillogással. Azután megérkeztünk az itteni Broadway-re, ami nem tévesztendő össze a hasonló nevű New York-i utcával. Leszálltunk a felhőkarcolók mellett, beszívtuk a füstös, kellemetlen szagú levegőt és alig hittünk a szemünknek. Minden csupa kosz volt, az utcán a szeméttel játszott a magas épületek között nem is annyira szelíd szél. Fekete reklámszatyorba öltözött emberek furcsán tántorogtak, szaguk métereikről is kibírhatatlan volt. A távolról olyan szépnek tűnő magas házak ablakainak többsége kitörve

lógott, a falak inkább piszkosfeketék voltak, mint fehérek. Olyannak tűnt az egész, mintha egy XXI. századi apokaliptikus film díszletei és szereplői közé csöppentünk volna. Megtöröltük szemünket, körülnéztünk és kerestük a felvevő gépet, a rendezőt, de hamarosan rádöbentünk, hogy megérkeztünk az igazi Los Angelesbe, ahol a nyomor, a drog és ki tudja még mi vagy ki az úr. A házak alsó szintjein ugyan üzletek működtek, de az utcán sétálgató, ténfergő tömegben nem mertük megkockáztatni, hogy akármelyikbe betérjünk, pedig az árukészlet és az árak első pillantásra elég csábítónak tunk. Átmentünk a másik oldalra és az ott sétáló rendőrökhez csatlakoztunk gondolván arra, hogy így nagyobb biztonságban vagyunk. Megfigyeltük, hogy itt a hatósági közegek is párosával járnak (ez másutt nem jellemző), mindegyiküknek két pisztolya volt és a pisztolytáskák ki voltak gombolva. Bizony itt még a rendőrök is felkészültek a meglepetésekre! Az úttesten lépésben követték egymást a rendőrségi gépkocsik, szinte mindenkit szemmel tartottak. Nem mertünk további kockázatot vállalni, gyorsan felszálltunk az első visszafelé induló buszra. A szállodában pihentünk egy keveset, megterveztük a másnapi programunkat, majd gyalog elsétáltunk a legközelebbi McDonalds-ba vacsorázni. Ez a városrész a központtal szemben még este is egészen biztonságosnak tűnt és a szállodában is megnyugtattak bennünket, itt nem fordulnak elő erőszakos bűncselekmények.

Másnap korán keltünk és elfogyasztottuk a szálloda gratis kiegészítő reggelijét. Itt jegyzem meg, hogy a szállás elfoglalásakor érdemes figyelni a kiegészítő szolgáltatásokra. A kiírásnál mi sem vettük észre, hogy a reggeli szó előtt még szerepel egy jelző is, így csak azon lepödtünk meg, hogy néhány fahéjas karikán és a narancs italon kívül semmit sem kaptunk.

Nem maradt más hátra, belaktunk az édességekből, majd vártunk a buszra, a transzferre Disneyland felé. Bár előre lefoglaltuk az utat - ami azért is ajánlatos, mert így olcsóbb, mint a helyszínen megvenni a jegyet - a megadott időre nem érkezett meg a busz. A portán érdeklődtünk és kiderült, hogy elfelejtettek minket. Lám ez is bizonyítja, a jól szervezettnek tűnő Amerikában sem minden annyira csodálatos. Fél óra múlva azonban már a buszban suhantunk a gyermekek és felnőttek kedvenc látványossága felé. A hatalmas, több ezer gépkocsit befogadó parkolóban kitétek bennünket és este hatig szabadon élvezhettük a mesevilágot. Már a bejáratnál jövőt idéző látvány fogadott bennünket, a kilométerre fekvő hotelből a vendégeket hangtalanul suhanó mágnesvasút szállítja pillanatok alatt a bejáratához. Az érkezők fogadására 30 pénztár áll készenlétben így pár perces sorban állás után bejutottunk és máris szembe ötlött a múlt: a pöfékelő gőzmozdony és a százéves vadnyugati szerelvény. Jó tudni, hogy a 25 dolláros egy napra szóló belépő minden látványosság igénybevételére feljogosít, de csak érkezési sorrendben. A bejárat mögött a Disney birodalom klasszikusai fogadtak bennünket a hangulatos, múlt századi díszletekkel berendezett főtéren. Az életnagyságú modell házak előtt a rajzfilmekből ismert jelmezes figurákkal fényképeztetette magát idős és fiatal. Valljuk be, tényleg kellemes szívünk élet nagyságú vágyával, Micimackóval és társaival lefényképeztetni magunkat még akkor is ha tudjuk, hogy mindez csupán egy jótékony csalás. A térről a főutcán lehetett a kis folyóval díszített parkhoz jutni, de aki még ezt a távolságot is soknak tartja, az felülhetett a lóvontatású omnibuszra. Az utcai házakban már valódi üzletek működtek, ahol a rajzfilm figurák különféle méretű plüss változatai kaphatók, de lehetett édességet és ennivalót is venni. Az egyik ház előtt jelmezbe öltözött fúvósok játszottak a

közönség nem kis örömére. A vidám zenére szinte mindenkinek táncolni való kedve támadt. Néhány perces megálló után jókedvűen sétáltunk a városka zöld központja felé. A parkban az alapítót és a legismertebb rajzfilmfigurákat örökítették meg bronzból, felületük a sok simogatástól úgy fénylett, mint a tükör. Mickey Mouse, Pluto kutya és a mindig játékos kis mókusok vették körül a nagy Walt Disney-t. Balra térve megnéztük Csipkerózsika kastélyát, ahol a mesét mozgó bábok elevenítették meg. Egy hosszú sor végére értünk és félórát kellett várnunk, hogy feljussunk az itteni szellemvasútra, ami történelmi korokon és vízfolyásokon repített keresztül bennünket. Az utolsó útszakasz egy dinoszaurusz oldalbordáinak íve alatt vezetett, majd meredek lejtőn vitt egy kis patakon át egészen a célig. A felfröccsent víztől kicsit nedvesen, de jókedvűen szálltunk ki és indultunk a Mark Twain lapátkerekes gőzhajó felé. Szerencsésen elértük az indulást és gyorsan felkapaszkodtunk a legfelső, harmadik szintre. Hangos túlköléssel jelezte a kapitány, hogy vége a beszállásnak és megkezdtük a felfedező utat. Tom Sawyer és Huckleberry Finn jutott egyből eszembe. Láttuk az indiánok faluját, a fának dörgölőző medvét, a felrobbantott bányát és csilléket, az aranyásókat. Szinte minden igazinak tűnt, az élmény majdnem tökéletes volt. Az álmodozásból a hajókürt hangja ébresztett fel, ismét megérkeztünk a kikötőbe, ahol alattunk toporogtak az csodára várók újabb csoportjai. Leszálltunk a hajóról és tovább utaztunk a múltban, megnéztük a történelmi filmek jeleneteit és kosztümjeit, majd elértük Mickey Mouse városkáját. Fényképeket készítettünk a híressé vált csodaegér és a szomszédok házairól, természetesen az életnagyságú modellekkel. A gyerekek mellett a felnőttek is párás szemmel álltak gyermekkoruk kis hőse mellé és a fotót sokan be fogják kereteztetni. Az álmvilág még mindig szebb, mint a

valóság és jó néha arra a képre ránézni a szoba falán. Látogatásaink során nem egy lakásban láttunk hasonló helyeken ugyanilyen stílusban készült fotókat. Ez a kis városka a gyerekek számára volt igazi élvezet, akik az életnagyságú kedvencek mellett kipróbálhatták a játszótér szerkenyűit, és belátogathattak az épületek rejtett zugaiba is.

Mindent megcsodálva végül a jövőt választottuk és a kisvonattal átutaztunk Futureland-be. Közben a vadnyugati filmek beállított mozgó képeiben gyönyörködhattunk, majd hangos pőfékeléssel és fékcsikorgással a szerelvény megállt. Kiszállás után elsőként a Csillagok háborúja című film kedves robotjaival ismerkedtünk meg teljes életnagyságban. Tényleg olyanok voltak, mint a filmen, a nagyobbik arany színű teste csillogott és folyamatosan beszélt a látogatókhoz. Szavait csak a kis R-2-tes csipogása szakította néha félbe. Már-már azt hittük, hogy tényleg valódi értelmes robotok. Megnéztünk még néhány érdekes jelenetet a filmből, majd beültünk az űrvadász szimulátorába. Idegenvezetőnk egy igazi robot volt, aki egy kellemes bolygóközi útra invitálta a bennülőket. Még szerencse, hogy jól rögzítettek alul és felül bennünket a merev biztonsági karokkal! A térhatású kép mutatta előttünk az utat és az egész szerkezet ezzel szinkronban zuhant, meredeken emelkedett és fordult. A kanyarokban csak markolásztuk a védőkorlátot, a gyomrunk liftezett. Talán tényleg ilyen lehet egy űrutazás, vagy még ennél is keményebb? Kissé sápadtan tántorogtunk ki, de ennek ellenére akár újra indultunk volna, erre azonban nem jutott idő. Kifelé még megnéztünk néhány újabb jelenetet a filmből, megcsodáltuk az űrhajók makettjét és még néhány érdekes szerkenyűt. Ezután a jövő mozijába látogattunk, Michel Jackson egyik teljesen térhatású, háromdimenziós klipjét néztük meg. Mindenki kapott egy szemüveget, mert a térhatás csak ezen

keresztül élvezhető. Az élmény tényleg megdöbbentő, teljesen úgy éreztük, hogy megfoghatjuk a tárgyakat. A repülő úgy száguldott felénk, hogy azonnal le kellett húzni a fejünket, a kis zöld rajzfilm figura az orrunk előtt ugrándozott és már nem tudtuk, hogy amit látunk az valóság vagy csak vízió? Lehet, hogy tényleg ilyen lesz a jövő televíziója? Térhatású kép, térhatású hang, igazi virtuális univerzum! Kérdés, hogy ezek után a huszonegyedik század virtuális vagy valós lesz?

Elhagyva a jövőt a kisebbeknek szánt játszótérre értünk, ahol villanyautó és egyéb játékok várták a gyerekeket. Hamarosan elértük a kicsinyek palotáját, ezt jelezte a zene is. A várba hajóval mehettünk be és felfedezhettük újra a mesevilág csodás lényeit, utunkat a Disney filmek zenei betétdalai kísérték. Már későre járt, ezért a kijárat felé indultunk, közben elsétáltunk egy western filmekből itt maradt kisváros mellett. A parkon belül mindenütt üzemeltek gyorsétkező hálózatok, de az árak hihetetlenül magasaknak tűntek, véleményem szerint a turista csak akkor jár jól, ha hoz magával elég enni és innivalót. Nyilván az itt működő gyorsétkező hálózatok kihasználják a gyermekeken keresztül a szülőket, hiszen itt ezen a nagy napon a gyermeknek mindent megvesznek. A szendvicsek majdnem annyival kisebbek a szokásosnál, mint amennyivel magasabbak az árak. Aki itt akar jól lakni, annak elég mélyen kell a pénztárcájába nyúlni. Most láthatjuk talán legjobban, hogy mekkora üzlet is valójában a szórakoztatóipar.

Visszafelé ismét a szobrokkal és kis szökőkúttal díszített parkon mentünk át, megcsodáltuk a mágnesvasút hangtalanul futó kocsijait. Még a kijárat előtt engedtünk a csábításnak és betértünk egy játékoltba. Itt a képernyőkön az ismert Disney filmek mentek és a szereplőket, mint kis figurákat azonnal meg lehetett vásárolni. Nekünk továbbra is az a butuska medve

tetszett legjobban, így Micimackóval együtt léptünk ki a kapun. Boldogan mondtuk, hogy ez a nap bizony megérte a fáradságot és a költségeket! Sajnos az esti programra már nem jutott időnk, mert tovább kellett utaznunk, pedig sokak szerint ez a pompás díszkivilágítás és az élő show-k miatt sokkal látványosabb. Visszatértünk a kocsihoz és a már szokásos úton, a 101-es autópályán száguldottunk hazafelé.

Los Angeles és San Francisco között

Ismét egy rövidebb hétvége következett, számunkra az utolsó. Sajnáltuk, hogy ilyen hamar eltelt az idő. Az előttünk álló napot most arra szántuk, hogy a tengerpart mentén az 1-es úton elmenjünk San Franciscóig. Ez nem veszélytelen sőt félelmetes szakasz, mert az út közvetlenül a sziklapartokon vezetett és a 20-40 méteres mélységtől az autóst sok helyen semmilyen korlát nem védi. Obisoból Morro Bay-n keresztül indultunk észak felé. Az első 20 mérföld még sík vidéken vezetett, bal oldalon a tengert és a strandokat láttuk magunk mellett, jobbról a művelt földeket. Ezután egyre több lett a domb és az út is felkapaszkodott a habzó és morajló óceán fölé.

Megérkeztünk San Simeon-ba a Hearst kastélyhoz, amely az egyik legismertebb nevezetesség a környéken. Az épület egy hegy tetején áll 123 hektáron, a század elején 1919-ben készült. A lapkiadó milliárdos William Hearst építtette részben lakhely részben pedig újabb üzleti vállalkozásként. Az építészeti stílusokat teljesen keverve Julia Morgan hozta létre ezt a látványosságot, amelyet a világ 100 leghíresebb kastélyai között tartanak nyilván. A reggeli ködben az építmény egyáltalán nem látszott, sőt az egyik hegycsúcs még el is takarta az út felől az egész épületegyüttest. A fogadó szint a völgyben volt, a kastélyt

tehát csak az láthatja, aki a belépőjegy árát, a 14 dollárt kifizeti. Az amerikai leleményesség azért csodálatos! Ezért az összegért még nem láthat mindent az álmélkodó vendég, hiszen a kétórás programban csak az épület egyik részének a bemutatása szerepelt. Aki mindent meg akar nézni, annak a különböző időpontokban induló három túrára kell jelentkeznie. Az alsó szinten a szokásos üzletek találhatók, ahol szinte bármilyen termék megvásárolható az itteni emblémával, leginkább japán turistáknak szánt áron. Azért írhatom ezt, mert ők voltak legtöbben, hisz úgy gondolták, hogy itt láthatnak egy kis keresztmetszetet Európáról. Látható volt a kéttornyú gótikus stílusú katolikus templom előtte a gyönyörű római kori fürdővel, szobrokkal, arany díszítéssel és oszlopcsarnokkal. Mellette húzódtak a klasszicista és rokokó stílusú épületegyüttesek, kertek és újabb szoborcsoportok. A szobrok egy része tényleg eredeti volt, de többségük ebben a században készült utánzat. A leírás büszkén emelte ki, hogy még szakértők sem tudnák kiválasztani a csoportból az eredetieket. Ez azért nem teljesen igaz, mert számunkra az első pillantásra is szembetűnő volt az eltérés, igaz mi nem Amerikában jártunk iskolába. A kastély kertje valóban csodálatos látványt nyújtott, különleges növényeket ismerhetett meg a látogató. Az állatpark fenntartását viszont már nem tudták vállalni, így a legtöbb állatot a San Diego-i állatkertbe vitték. A kastélynak az elmúlt hetvenöt évben igen sok neves látogatója volt, királyok, politikusok, újságírók és színészek, akiknek vendégkönyvi bejegyzéseik mindenki számára megtekinthetők. William Hearst 1951. évi halála után az épületet nemzeti műemlékké nyilvánították és ma Kalifornia egyik legfontosabb turista látványossága, amelyet több millióan keresnek fel évente a világ minden tájáról. Az egész egység kevertsége és giccsessége ellenére példát mutat arra, hogyha

már létezik egy nevezetesség, azt hogyan kell megismertetni a publikummal és hogyan kell ide csábítani a vendégeket.

E kis rövid kitérő után visszatértünk a főútra. Egyre több lett a kanyar, egyre szűkebbek lettek a sávok. A meredek sziklákon zöldellt a növényzet, sőt hamarosan a fák, az erdők is megjelentek. Egymást váltogatták a kisebb-nagyobb parkok, majd megláttuk a kiírást, mely szerint 50 mérföldön keresztül semmilyen benzinkút nem lesz. Szerencsére ez nem okozott problémát, mert már indulásnál jól feltankoltunk. Tovább kanyarogtunk a meredek hegyek rojtos szélein hol felfelé, hol lefelé. Települést nem láttunk, bár néhol feltűnt egy kisebb kemping, vagy étterem. Még egy meredek hegyoldalnak vágtunk neki és máris elénk tárult Monterey az elővárosaival. Ez a régen oly jelentős kikötő és helyőrség ma inkább üdülő város és halászati központ. Lakossága meghaladja a százezret, a házak a domboldalakon felhúzódnak a fenyvesek közé. A kikötő két domb között bújik meg csendesen. A halászhajók mellett horgonyoztak a luxusjachtok és vitorlások is. A halászok részlegénél láthattuk a feldolgozó üzemek épületeit. Egyszer csak hangos ugatásra lettünk figyelmesek és megláttuk a fókák hatalmas csapatát. Ott feküdtek a hullámtörőkön, a parti köveken és a hajókon. Alig tudták őket kézi locsolókkal leüldözni a fedélzetről. Kimentünk a partra, hogy közelebről is megnézzük őket. Pár méterre a csoporttól meg kellett állni, mert az állatvédők drótkerítéssel vették körül a fókákat védvén az emberektől. Csak az etetésükért 10 ezer dollár bírság járt. Nem véletlen ez a szigor, mert a szaporulat a turisták távoztával, a potya élelem elmaradásával biztosan elpusztul és csak a városnak okoz súlyos gondokat. Fényképeket készítettünk a barátságosnak tűnő állatokról, szinte megfeledeztünk arról, hogy ezek vadak és haraphatnak is, sőt több súlyos betegséget terjesztenek. Bár fókák mindig voltak

ezen a környéken, az ilyen megszálláshoz hasonlítható felbukkanásuk valószínűleg valamilyen melegáramlatnak vagy a bioszféra jelentős változásának köszönhető. A halászok mindenesetre nem örültek a számunkra oly kedvesnek tűnő jószágoknak többek között azért sem, mert egy jól fejlett példány napi 10 kg halnál is többet eszik. Másnak tehát nem sok marad ebből a csemegéből és felbukkanásukkal együtt a cápák száma is megnövekedett, a fóka ugyanis a cápa egyik kedvenc eledele. Északra haladva az ipari övezetet felváltotta a mezőgazdasági termelés, egyre több lett az eper, az articsóka és egyéb zöldségfélék ültetvénye. Több helyen alkalmi árusító pavilonok csalogatták az utazókat friss zöldségeikkel és gyümölcsökkel. Furcsa látvány volt, hogy itt az óceán közvetlen part menti részén is állandóan öntözni kellett a növényeket, mert a lehullott csapadék a termeléshez nem bizonyult elegendőnek. Az is szokatlannak éreztük, hogy még a földeken is folyamatosan dolgoztak az olajszivattyúk, a fekete arany csővezetékeken jutott a hatalmas henger alakú központi tárolókba, ahonnan tartálykocsik szállítják el további feldolgozásra. Északabbra újabb hegycsoport emelkedett, a meredek sziklafalokról lenézve az öblökre fura sziklaképződményeket láttunk, melyek a délutáni nap fényében a legkülönbélebb színekben pompáztak. A fókák ugatása az alattunk húzódó öbölből még fel-felhallatszott hozzánk. Hamarosan megérkeztünk a Half Moon partszakaszhoz, ami délről vezet a San Francisco Öbölhöz. A parthoz leérve strandokat láttunk, majd az út visszakanyarodott a városközpont felé. Kirándulásunkat egy rövid városnézéssel zártuk, majd a 101-es autópályán visszatértünk lakhelyünkre. Látva a sok lakatlan, csodálatos természeti szépségű helyeket elgondolkodtam azon, hogy miért ez a drasztikus szabályozás, miért gátolják az újító erő betelepülését?

Talán az újtól való félelem még mindig erősebb a gazdasági érdeknél, vagy lehet, hogy azok jönnének leginkább, akiket itt nem látnának szívesen?

Amerika itthonról

Csütörtökön összecsomagoltunk, búcsút intettünk San Louis Obisponak és kora reggel elindultunk dél felé. Los Angelesben még egyszer letértünk Hollywood irányába, kényelmes tempóban megnéztük a legfontosabb látnivalókat. Légvonalban nem túl nagy a távolság Hollywood és a repülőtér között, mindössze 15 km, mégis az egyik legnehezebb útnak bizonyult. Eddig mindig sikerült olyan időszakokban autóznunk, hogy a legnagyobb forgalmat el tudtuk kerülni. Most viszont rákényszerültünk, hogy a délutáni csúcsgorgalomban induljunk az autókölcsönző felé. Talán ekkor fogtuk fel, hogy milyen nagy is ez a város együttes. Mindkét irányban hat sávban álltak vagy csak éppen lépésben gurultak az autók úgy, hogy a külső szellőzést teljesen le kellett zárni. Hiába használták itt környezetvédelmi szempontból is a legjobb autókat, ekkora tömegben ezek a járgányok is fullasztó gázokat lövelltek ki. Gyalog kész életveszély lenne a közlekedés! Másfél óráig szenvedtünk a kocsisor közepén, már éppen kezdtünk idegeskedni, hogy sikerül-e időben kijutni a repülőtérre? Mintha meghallgatták volna odafönn a kérésünket, az autók váratlanul meglódultak és egyre nagyobb sebességgel haladtak. Hamarosan elértük a leágazást és a nagy hirdető tábla alapján azonnal megtaláltuk a leadási helyet. Beálltunk az autóval a fedett garázsba, de a bejáratnál egy kissé meglepődtünk. Legalább 10 cm magas vasszöggel kivert akadályon kellett átmenni, ami csak befelé engedte a forgalmat, kifelé azonnal megakadályozta az áthaladást. Először kiszálltam és a lábammal megnéztem a működését, nem szerettem volna, hogy éppen az utolsó pillanatban tegyek kárt a kocsi. Begördültünk az átadási helyre, ahol kipakoltunk. Az ott lévő alkalmazott alaposan átnézte az autót, elsősorban a külső sérüléseket kereste. Egy kicsit

féltem, mert a gumik szinte teljesen elkoptak, de ezt nem tekintették külön megtérítendő károkozásnak. A számla rendezése után a kisbusszal kivitték bennünket a repülőtérre, ahol segítettek még a csomagokat is kipakolni. Gyorsan feladtuk a bőröndöket és körbe sétáltunk a terminálokon. Meglepődve láttuk, hogy nagyon kevés a szék, szinte alig lehetett leülni és semmilyen gyorsétkező lánc nem működött, csupán a McDonalds jelezte egy reklámfelületen, hogy hamarosan megnyitja üzletét. Ez azért is volt teljesen érthetetlen, mert bizonyára hatalmas forgalmat tudtak volna lebonyolítani. Mintha azt szerették volna, hogy az utasok a lehető leggyorsabban tűnjenek el innen! Néhány segélyszervezet képviselői kifejezetten agresszív eszközökkel próbálták a távozók aprópénzét összeszedni. Nem is olyan rossz üzlet! Meglátogattuk a vámmentes boltokat, de az árak a helynek megfelelőek, vagyis kifejezetten magasak voltak. Egy kicsit még utoljára nézegettük a forgatagot, majd besétáltunk a tranzit állomásra. Az üvegen túl az alkonyati ég alatt kezdtek éledni a város fényei, a repülőgépek percnként követték egymást felfelé és lefelé. Már bent várakozott a bennünket hazaszállító Airbus, néhány perc múlva beszálltunk, elhagytuk az ígéret földjét. Kényelmesen elhelyezkedtünk, élveztük az idefelé már megszokott szolgáltatásokat és egy kicsit szomorúan gondoltunk arra, hogy vége ennek az élményekben gazdag utazásnak.

Felfedező utunk eredményesnek bizonyult, nemcsak láthattuk Amerikát, hanem élhettünk is ott. Megismertük az átlagpolgár mindennapjait, élveztük a számunkra szokatlan kényelmet, a bőséget, a látnivalókat és az amerikai életforma egyéb előnyeit. Az itthoni és az ottani tapasztalatokat egybevetve nyugodtan mondhatom, hogy még nagyon sokat kell fejlődünk. Nem az anyagi javakra, a technikára, a szolgáltatások

színvonalára gondolok elsősorban, hanem szemléletmódra. Az Egyesült Államok azért világelső, mert polgárai sikeresek, pontosan tudják céljaikat és ennek megfelelően végzik mindennapi munkájukat. Sokszor vádoljuk őket igénytelenséggel, felemás tudással, hiányos ismeretekkel, de nem vesszük észre, hogy ők ezzel együtt és ennek ellenére boldogok. Az élet egyik fontos célja pedig éppen az egyéni boldogság, az önmegvalósítás és ez csak tudatos jövőépítéssel valósulhat meg, nem az állandó múltbanézéssel, önmarcangolással. Már ennek a felismerése is éppen elég lehet ahhoz, hogy Magyarország gazdasága fellendüljön és ha csak ennyit tanultunk volna az se lenne kevés.

Kiadja a Nullpont Kulturális Egyesület
ISBN 963 04 7053 5

Debrecen, 1996.

Amerikáról olyan sokat hallunk a hírekből, látunk a filmekből és mégis olyan keveset tudunk arról, hogy milyen is valójában. Sokszor nehezen lehet kihámozni a tényleges hátteret és még nehezebb megismerni az igazi Amerikát. Hogyan lehet kijutni az álmok országába? Milyen az egyetemen tanuló ifjúság helyzete, jövőképe? Hol és hogyan él az átlag amerikai, mit csinál szabadidejében? Miért éppen Nevada és Arizona az UFO-k kedvenc leszálló helye? Milyen érzés San Franciscóban sétálni a meleg utcájában, Hollywoodban megállni, Long Beachen megnézni az igazi vízi mentőket és a lányokat, a nagy nemzeti parkokban túrázva pihenni vagy egy pillantást vetni Mexikóra?

Ez az útikönyv egy szubjektív élménybeszámoló sok-sok hasznos és haszontalan információval. Segít eligazodni azoknak, akik egyszer eljutnak oda és azoknak is, akik csak a képzeletükben utazhatnak, de mégis szeretnének többet tudni Amerika mindennapjairól az ottani polgárok életéről. Induljanak el velem együtt és fedezzék fel a valódi Új Világot!

NULLPONT Kulturális Egyesület, 1996.